

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KAFKA

bi dünya...

DERTLİ GÖNÜLLERE GİREN İŞTE BENİM ZEKİ MÜREN

İlber Ortaylı • Vedat Milor • Şebnem İşigüzel • Enis Batur • Selçuk Şirin • Nermin Yıldırım • Akgün Akova • Aylin Balboa • Alper Canıgüz
Kemal Sayar • Sunay Akın • Serkan Altunigine • Mahir Ünsal Eriş • Umay Umay • Zafer Algöz • Cem Davran • Coşkun Aral • Can Yılmaz
Nihat Sırdar • Cem Güventürk • Levent Erden • Nilay Örnek • Başar Başaran • Dilan Bozyel • Gökhan Çınar • Kaan Koç • Bedia Güzelce
İbrahim Büyükak • Celil Nalçakan • Zeki Kayahan Coşkun • Gökhan Dağıstanlı • Meral Işık • Emirhan Perker • Emrah Akbaş • Aslı Alpar

Kafa Sözlük

İlber Ortaylı s.4
sıfat. **Muvaffak:** Başarmış, başarılı.
isim. **Maârif-i Umûmiye:** Milli Eğitim Bakanlığı.

Aylin Balboa s.5
sıfat. **Müteşekkil:** Oluşmuş, meydana gelmiş.

Sunay Akın s.8
isim. **Mozole:** Anıt mezar.
isim. **Sülûs:** Arap alfabesiyle yazılan bir tür süslü yazı.
isim. **Talik:** Arap alfabesinde geliştirilen, yatık olarak yazılan yazı türlerinden biri.
sıfat. **Muvafik:** Uygun.
isim. **Bezeme:** Süsleme.
sıfat. **Som:** Katışksız.

Nermin Yıldırım s.9
isim. **Salık:** Olmuş veya olacak bir olay, bir olguyla ilgili verilen bilgi, haber.

Vedat Milor s.11
isim. **Kuver:** Lokantalarda yemeklerin servisinden önce masaya serilen örtü. Bu örtüyle birlikte çatal, bıçak, kaşık, şamdan, tuzluk vb. şeylerin servise sunulmasından dolayı alınan ücret.
isim. **Tekabül:** Karşılık olma, karşılama, yerini tutma.

Alper Canıgüz s.12
sıfat. **Başat:** Baskın.
sıfat. **Muteber:** Saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer.
deyim. **Ne menem:** Ne çeşit, ne türlü.
zarf. **Zimnen:** Üstü kapalı bir biçimde, dolaylı olarak.
isim. **İtki:** Bir işi yapmak, harekete geçmek için duyulan ve bireyin engelleyemeyeceği kadar güçlü istek, içtepi.
fiil. **Akamete uğramak:** Başarısız olmak, sonuçsuz kalmak.
isim. **Liyakat:** Bir kimsenin, kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırılık durumu, değim.
sıfat. **Lümpen:** Sınıfsız.
isim. **Minval:** Biçim, yol, tarz.

Kemal Sayar s.15
sıfat. **Çetrefil:** Karışıklığı dolayısıyla, anlaşılması veya sonuca bağlanması güç.
sıfat. **Girift:** Birbirinin içine girip karışmış, girişik, çapraşık.
fiil. **Berkitmek:** Sağlamlaştırmak, tahkim etmek, takviye etmek.
sıfat. **Mahfuz:** Saklanmış, korunmuş, korunan, saklı.
isim. **Tipoloji:** İnsan tiplerini belirleme ve ayırt etme yöntemi.
zarf. **Halisane:** İçtenlikle.
isim. **İzzetinefsi:** Kişinin kendine verdiği değer.

İbrahim Büyüak s.17
deyim. **Ayyuka çıkmak:** Dedikodunun herkesçe duyulması, yayılmak.

Mahir Ünsal Eriş s.18
isim. **Saik:** Sebep.
sıfat. **Fasit:** Kötü, bozuk.

Zafer Algöz s.21
isim. **Madrigal:** Orta çağın sonları, Rönesans ve Barok dönemlerini kapsayan, genelde dini olmayan vokal müzik kompozisyonu.
isim. **İntikal:** Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş.

Bedia Ceylan Güzelce s.23
deyim. **Sıdkı sıyrılmak:** Birine karşı duyulan güven ve inancı yitirmek.
fiil. **Ayan olmak:** Belli olmak, bilinir olmak.

Zeki Müren (DOSYA KONUSU) s.24-25
isim. **Revü:** Çeşitli dans ve oyunlardan oluşmuş, zengin görünümlü sahne gösterisi.
isim. **Köfeke:** Yumuşak, dayanıksız, kil gibi çabuk ufalanan taş, kireçtaşı.
isim. **Teveccüh:** Güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevmek.
zarf. **Mukabil:** Karşılık olarak.

Başar Başaran s.29
sıfat. **Yanal:** Yanda olan, yana düşen.
sıfat. **Münzevi:** Topluluktan kaçan, yalnız başına kalmayı seven.
sıfat. **Tahripkâr:** Yıkıcı, yıkan, zarar veren, tahrip eden.
Sıfat tamlaması. **Eşref-i mahlukat:** Varlıkların en şerefli.
isim. **Hezeyan:** Saçmalama ya da sayıklama.

Coşkun Aral s.30
isim. **Getto:** Bir yerleşim bölgesinin, aynı şehirden gelen insanların yerleştiği bölümü.
isim. **İbra:** Aklama, temize çıkarma.

Nihat Sırdar s.34
sıfat. **Mutat:** Alışılmış, alışılan.

Gökhan Dağıstanlı s.35
isim. **Devinim:** Bir toplumdaki olayların ana özelliğini, varlık biçimini belirleyen toplumsal süreçlerin bütünü.
sıfat. **Ari:** Arınmış, soyutlanmış.
isim. **İnkisar:** Kırılma.
sıfat. **Mübrem:** Çok gerekli olan, kaçınılmaz, vazgeçilmez.
sıfat. **Münezzeh:** Uzak.
isim. **Nedamet:** Pişmanlık.

Can Yılmaz s.37
isim. **Minval:** Biçim, yol, tarz.
sıfat. **Menkul:** Ağızdan ağıza geçerek gelmiş, söylenegelmiş.
isim. **Guru:** Eğitimde, yüksek kasttan gençleri ve öğrencileri yetiştiren, manevi gücünün en yüksek noktada olduğuna inanılan kimse.

Enis Batur s.39
yunanca. **Anakronizma:** Herhangi bir olay ya da varlığın içinde bulunduğu zaman dilimiyle kronolojik açıdan uyumsuz olması.

Hazırlayan: Pınar Aksel

Bir Cümle olsam...

Güzin Beci Kılcal

İnsan bütün bildiklerine rağmen, bütün bildiklerine karşı her gün yeniden başlar.

E. M. Cioran, Çürümenin Kitabı, Metis Yayınları, 2000

Barış Dalkıran

Saksılarda hep aynı karanfil açıyor Tanrım. Niçin biz bir defa doğuyoruz?

Bedri Rahmi Eyüboğlu, Dol Karabakır Dol Bütün Şiirleri-Yaradana Mektuplar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018

Ali Ganim Yazar

Şimdi şimdi anlıyorum, bu illüzyon hayat apaçık bir yalanmış.

Gökhan Dağıstanlı, Âşık-ı Mehcür, KAFA Dergisi, Mayıs 2019

Gözde Kurt

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım

Turgut Uyar, Büyük Saat Bütün Şiirleri Göğe Bakma Durağı, YKY, 2015

Şevval Koç

Asıl, bizim aramızda güzeldir hasret ve asıl biz biliriz kederi.

Ahmed Arif, Hasretinden Prangalar Eskittim, Metis Yayınları, 2016

Elif Yakan

Y aprak veda edemeden dala, karıştı kalabalığa. Bilhassa yalnızlığa...

Fatih Güli

"Hiçbir sultan benim kadar mutlu, hiçbir dilenci benim kadar mutsuz değil."

Amin Maalouf, Semerkant, YKY, 2013

Kübra Cingöz

Hiçbir şey olmamış gibi yaparsanız ve gerçekten de hiçbir şey olmuyorsa, hiçbir şey olmaz sonunda.

Haroldo de Campos, Bir Şey, YKY, 2016

Sema Bayraklı

Zamanla nasıl değişiyor insan!

Hangi resmime baksam ben değilim.

Cahit Sıtkı Tarancı, Otuz Beş Yaş, Varlık Yayınları, 1977

Beril Ciner

Ömrümüz film şeridi gibi geçiyor, anları yakalayabilmek tüm meselemiz.

Sedef Şahin

"Yüzü hep gülen insanlar vardır" dedi. "Onlar yüzlerinde her zaman umut taşırlar."

Kahraman Tazeoğlu, Aşkla Kal, Destek Yayınları, 2016

Gülşah Yıldız

Umutsuzluk değil seninki, sadece bıkkınlık. Yaşayan herkesin umudu vardır.

Aslı Erdoğan, Kabuk Adam, Everest Yayınları, 2016

Feride Sefiloğlu

İnsanlar dertlerini sarmaya bayılırlar. Çok azımız mutluluklarını hesap eder.

Dostoyevski, Düşünceyi Güzellik Kurtaracak, Aylak Adam Yayınları, 2016

Büşe Gümüş

Uzaklara bir bakışın vardı kafeteryada keşke yalnız bunun için sevseydim seni.

Cemal Süreya, Üzü Kalsın, YKY, 2008

Seni anlatan cümle ne? Bir dize, bir kitap alıntısı ya da senin cümle mi? bircumleolsam@kafadergi.com adresine gönder, **ağustos sayısında** bu sayfada adınızla yayımlayalım.

Behiç Günalan

bir çocuk bir bebek

Her şey erken bir haziran sabahı,
Kapıkule Tren Garı'na kırmızı lokomotifin çektiği bir trenin
yanaşmasıyla başladı. Vagonları tika basa insanlarla doluydu.
Pencere, kapıları salkım saçıktı.

Gazete manşetlerinde o trene "Utanç Treni" adı verilmişti.
**Çünkü bu tren, İkinci Dünya Savaşı'ndan o güne kadar,
Balkanlar'da tarihin gördüğü en büyük kitlesel göç
olayının utancını taşıyordu.**

O günden sonra yaklaşık iki buçuk ay, Utanç Treni,
her gün, Kapıkule Tren Garı'nın peronlarına yanaşmaya devam etti.
Türkiye'ye zorunlu göçle 340 bin soydaşımız gönderildi.
Aslında bu göç değil, bir sınır dışı edilmeydi; on altıncı yüzyıldan beri,
doğup büyüdükları, ölüp gömüldükleri topraklardan kovulmaydı.
Bu tarihi olayın üstünden şimdi otuz yıl geçti.
O yıl doğan çocuklar, bugün otuz yaşına geldiler.
O günün küçük kız ve erkek çocukları, anne baba oldular.
1989 göçü dram ve trajedisinin giderek sembol fotoğrafına dönüşen,
bu hüzünlü kareyle Kapıkule Tren Garı'nda karşılaştım.
Göç olgusunun bütün can yakıcılığına karşın, bir kız çocuğu,
çocukluk dünyasının kozası içinde bebeğinin saçlarını tarıyor;
onu güzelleştirmeye uğraşıyordu. Dondum, buzdan bir sessizlik kesildim.
İşaret parmağım, o anın ışığını çoktan peliküre kopyaladığında,
deklanşörümün sesini duyamadım bile...
Fotoğrafçı, vizör denen o küçücük pencereden hayatı seyreden kişidir.
Güçlü bir fotoğraf, bir hikâyenin vurucu finaline benzer.
Her fotoğraf mı? Değil tabii... Tarihe miras kalan, zamansızlaşmış,
ışığı asla sönmeyen, her daim hatırlanan,

fotoğrafçısının parmak izine dönüşmüş her fotoğraf böyledir ama...

İtiraf edeyim ki o gün, o an çektiğim kadrain
1989 göçünün ruh hâlini yansıtan aynası olacağını bilemezdim.
ABD'de Stanford Üniversitesi'nin bilimsel bir yayınında kapak oldu.
Sergilerin gözdesi, afişlerin tercih edileniydi.
Zaman onu sembolleştirmeye başladı; hikâyenin finali hâline getirdi.
Üstelik ona, ne zaman baksam,
Balkanlar'dan Kafkasya'ya kadar uzanan soyumun
170 yıllık hikâyesini hatırlatıyordu bana.
İlerleyen zamanlarda bir "keşke" virüsü beynimi kemirmeye başladı.
Çünkü ben o kız çocuğunun doğal duygu ve ruh iklimini bozmamak için
onunla tanışmamış; kim olduğunu sormamıştım.

**Yıllar geçtikçe meraklanır oldum, nerede, nasıl
ve ne durumdaydı?**

Hep aklımın bir ucundaydı; bir soru işaretiydi.

Bir yangın yerinin sıcak külü gibi,
duygusu hep ruhumda tûtmeye devam etti.
Steve McCurry'nin National Geographic dergisinde
kapak olan ünlü fotoğrafı Afgan kızı Şarbat Gula'nın
yıllar sonra bulunması, bu pişmanlığımı daha da tetikledi.
Ve güzel haber çok yakın zamanda Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinden geldi.
Ailesi Çorlu ilçesinde yaşıyordu; beş yıl önce evlenmişti.
Şimdi İngiltere'de yaşıyordu.
Artık bir adı da vardı: AYNUR KÖSE.
Üstelik oyuncak bebeğini hâlâ saklıyor;
saçlarını hâlâ taramaya devam ediyordu...

"Tiki Türkçesi" konuşan BİR NESİL TÜREDİ

Türk Dil Kurumu, Türk Dili Tetkik Cemiyeti adıyla 12 Temmuz 1932 yılında kuruldu. Bu kurum Türk gramerini, Türk tarihindeki edebi eserleri tetkik etmek, yayınlamak ve şive tetkiklerini toplamak gibi işler yaptılar. Sonra bu dernek verimli ve doğru yolda gidemedi. Sadeleştirme gibi bir faaliyetle sınırladı kendini. Bunu yapmak için yeterince akademik donanımı olduğunu sanmıyorum. Cemiyetin üyeleri çok kalabalıktı. Çoğunun iyi bir "linguist" (Dilbilimci) olduğunu da düşünmüyorum. Ve bunlar Türk Cemiyeti'ne çok aktif katıldılar. Ellerindeki araçlarla dil üzerinde çok çabaları oldu. Türkçe'de ayıklanacak kelimeler yok. Belki yeni kelimeler olabilir. Bu kurumu kanunsuz olarak devletleştirdiler. Bu özel bir vasiyet vakfıydı. Bu kurumu devletleştirmek

temel mülkiyet haklarına saygısızlıktır. Ve üyeler bu duruma bir şey demedi.

Türk dilinin durumu iyi değil. Çok fazla sadeleştirme yapıldı. Sadeleştirme demek: Lüzumsuz eski kelimeleri atmak demek. Şimdiki gençlik lisan falan bilmiyor. Okumuyor. Ve akademik alanda yapılmayan diğer bir şey Türkçe'nin tiyatral kullanımı... Şivesi tespit edilecekti, edilmedi. Onun için insanlar her tip Türkçe konuşuyor. "Tiki Türkçesi" konuşan bir nesil türedi. Ben artık telefonlarda hakaret etmekten bıktım. Bir şirketin işi için telefonla biri arıyor, enteresan bir Türkçe konuşuyor ve hiçbir şey anlaşılmıyor. Böyle Türkçe konuşulmaz. Bir de benle iş yapmak istiyorlar. Ben de diyorum ki önce Türkçenizi düzeltin!

yaşam bir tercih meselesidir

50 tane Tarih bölümü, 150 tane İşletme bölümü var. Bunların içi talebelerle dolu. Dağa taş üniversite kurulmuş, daha üniversitenin ne olduğunu bilmiyor, 40 bin tane talebe almış. Dünyanın hiçbir yerinde benzeri olan bir şey değil bu. Hiç kusura bakmasınlar bu üniversitelere gidenlerin şikayet etmeye hakkı yok. Devlet de uyarmıyor. Olur olmaz

üniversiteler 100 kişiye 1000 kişiye burs veriyor. Oh ne güzel bursu aldım diyerek talebeler de hemen o üniversiteye gidiyor. Ben de bunu anlamıyorum. Çocuk, devlet üniversitesinde iyi-kötü bir yer kazanmış ama orayı bırakıyor, burslu olan yere gidiyor. Alakasız bir yer! Niye? Ayda 1000 kâğıt vereceklermiş. Birinci sene muvaffak olmadın deyip sonunda bursu kesiyor senden. Sen zaten para için oraya neden gidiyorsun? Ölüyor musunuz? Açlıktan sürünüyor musunuz sokakta? Böyle tuhaf bir durum. Mesele şu: 18 yaşında çocukların kendine göre tüketim eğilimi var.

Bir yerde de yaşamın bir derecesi vardır. Yaşam bir tercih meselesidir. Bu kadar basit. İnsanların bu seçimleri yapması lazım. İlla her yere gidip okunmaz. Devlet üniversitelere de gitmez. Ta Şırnak'ta bile üniversite var, gitmezsin oraya. Şırnaklılar bile gitmiyor, sen niye gidiyorsun? Şırnaklı ne yapıp ediyor Batı'daki üniversitelere geliyor.

yurt dışında eğitim alınca mesele çözülüyor

Ülkemizde ders sayısının düşürülmesi önemli. Çok ders okutmak iyi bir şey değil. Ama onu nasıl düşürecekisin? Türkiye'deki lise, ortaokul öğretmenleri ve Maarif Vekâleti'nde Talim Terbiye Kurulu Üyeleri'nin hiçbirisi böyle bir müfredatı tespit edecek durumda değildiler. Üniversitedekiler de değil aslında ama onlara sorulmuyor muhtemelen. Eğitim fakültesi diye garip yerler var. Oradaki insanların öğrettiklerinin ve yaptıklarının 1970'lerde Ecevit

Dönemi'nde bir şekilde sona erdirilen, ortadan kalkan, zayıflayan eğitim enstitüleriyle hiçbir alakaları yok ve çok gerisindeler. Burada hocaların çoğu müfredatı tespit edecek durumda değiller. Onun için kendi içlerinde yaptıkları kapalı programların hiçbir faydası olmaz. Bazı insanlar kurtuluşu bulmuş. Çocuklarını dışarıda okutuyor ama o da çare değil. Türkiye'de Maârif-i Umûmiye'nin fevkalade ciddi bir şekilde yeniden ele alınması gerekiyor.

Görsel: Gentile Bellini, Portrait of Mehmed II, 1480

Fatih Sultan Mehmet'in ölümüyle ilgili birçok söylenti var. Zehirlendi veya guttan dolayı oğlu Bayezid'in emriyle Yakup Efendi zehirlendi diyenler var fakat oğlu Bayezid'in emriyle yürümez o işler. Venedikli hekimin İtalyanlardan gelme bir emir, tehdit veya rüşvetle yaptığı bir iş. Çünkü yapılan sefer muhtemelen İtalya'yaydı.

Hekim, gut dediğimiz (nikris veya damla) hastalığı kendince tedavi ediyor. Hastasını ikna ediyor ve bir şekilde uyguluyor. Onun becerisine bağlı. Bu bir zehirlenme gibi görünüyor. Aniden seferin başında oluyor hem de. Fatih oradan muhtemelen gemilerle İtalya'ya açılacaktı. Bu bir şark seferi değil çünkü öncüler Otranto'ya çıkmıştı.

MÜZE GEZMEMENİN BAHANESİ PARA DEĞİL

İnsan dinlenmek, gezmek istiyor. Belki imkânlar çok sınırlı. Bizim zamanımızda ne bulursak onu yapıyorduk. Ama herkes de yapmıyordu. Bunların üzerine konuşamam. İnsanların düşünmesi lazım bakıp ona göre plan yapıp, vasıtaları gözden geçirip, gitmesi lazım. İstanbul'da belirli abideler, belirli müzeler var; buralara gideceksiniz. Efendim benim müze param yok diyemezsin. Çünkü Kültür Bakanlığı "Müze Kart" çıkartıyor. Gider onu alırsın ve yılda 1000 tane müze ziyaret edersin. Ucuz bir fiyat o kart.

Artık rehberler var ve elinizdeki akıllı aleti karıştırdığınız zaman her vilayete her şehre göre orada bulunan müzeler çıkıyor. Burdur'da, Isparta'da, Kayseri'de her yerde müzeler var ve bunların hakkında da bilgiler mevcut. O kartı çıkarttığınız zaman hemen hemen her yere girebilirsin. Çünkü müzeler devletin. Özel müzelere giremezsin ama askeri müzeler var. Oralara 25 kuruşa girebiliyorsun. Cebinde aradığın zaman o bozuk parayı bulamazsın. Vehbi Koç Müzesi de pahalı bir yer değil. Özel koleksiyon olmasına rağmen, git gir. Bunların bazıları da entegre. Onun için Türkiye'de müze gezmek pahalı bir şey değil. Yeter ki gez!

Kırılmayan 3

Babam, tazminatından para kalırsa evin önüne havuz bile yaptıracaktı, söz vermişti. Kısa sürecekti bu iş söylediğine göre ama kısa sürmedi.

Ne olursa olsun kırılmayan kemiklere sahip olduğum artık o kadar belliydi ki yaşadığım kazaları kimseye haber verme ihtiyacı duymamaya başladım o olaydan sonra. Hastaneye gide gele, ağrı kesici-kas gevşetici niteliğindeki ilaçları ne sıklıkta kullanacağımı ve nasıl bandaj yapacağımı tüm detaylarıyla öğrenmişim. Çok lazım gelirse bu tip yollara başvuruyordum. Hangi mevsimde olursak olalım bandajlarımı saklamayı başaracak kıyafetler seçmekte de usta olmuştum üstelik. Hallediyordum yani kendi kendime.

Babam, o dönem çıkarılan süper emeklilik yasaının bizim için avantajlı olabileceğine karar verip erken emeklilik isteyince, çok hazırlıksız bir şekilde o muhteşem göl kenarından taşınmak zorunda kaldık. Üstelik yeni taşındığımız yerde kendimize ait bir evimiz yoktu, yurt dışında yaşayan amcamların boş evinde kalacaktık bir süre. Biz orada geçici olarak yaşarken bir yandan da kendi evimizi yaptıracaktık. Babam, tazminatından para kalırsa evin önüne havuz bile yaptıracaktı, söz vermişti. Kısa sürecekti bu iş söylediğine göre ama kısa sürmedi. Annem o evin bittiğini görmedi. Göl kenarındaki, sadece on haneden müteşekkil mahallemden taşınmadan önce on annem vardı, sonrasında hiç kalmadı.

Annem, iki kat olarak planlanan evimizin kaba inşaatı henüz bitmemişken ölünce, uzun süre inşaatı devam edilemedi. **Hep hayalini kurduğu, yerlere kadar kocaman camları olacak o salonda annemsiz oturup da ne yapacağımızı bilemedik ailecek.**

Bir gün kardeşimle mezarlıktan dönerken inşaatı uğradık, yolumuzun üstündeydi zaten. Sadece betonu atılmış korkulumsuz merdivenlerden, henüz çatısı yapılmamış üst kata çıktık ve terasın en ucuna kadar ilerledik. Bu hangimizin fikriydi bilmiyorum. Rüzgâra karşı sessiz sessiz dikildik orada öyle bir süre. Başım döner gibi oldu ama hemen tuttum kendimi. Kardeşim yanımdaydı, onu kollamam gerekiyordu. İkimiz de soluksuz bir şekilde aşağıdaki kum tepesine bakıyorduk. Dev gibi bir kamyonun damperinden oraya döktükleri günü de hatırlıyorum. Evin ince sivasının yapılmasında kullanılacaktı. Ama dediğim gibi, olaylar başka şekilde gelişti.

Kum yumuşak görünüyordu oysa o yükseklikten atlayınca yumuşak olmayacağını biliyordum. Bunu, atlamayı aklımdan geçirdiğim için söylemiyorum. Yani elbette geçirdim ancak psikoloğun ısrarlı sorularında

kastettiği gibi bir intihar arzusu değildi bu. O kum tepesine atlamak istemiştim sadece. Tehlikeli olduğunun farkındaydım ama kemiklerim kırılmıyordu nasılsa, buna güveniyordum.

Zaten karar vermeye fırsatım olmadı. Kardeşim, ne oldum demeye kalmadan aniden kendini aşağı attı ve düşer düşmez acı içinde inlemeye başladı. Ben de hiç tereddüt etmeden kardeşimin peşinden atladım aşağı. Sanki dışım düştü de iç organlarım hızıma yetişemeyip yukarıda kaldı, öyle hopladı içim. Hastanede röntgenlerimiz çekildiğinde, kardeşimin kalça kemiğinde iki kırık tespit ettiler. Fakat tahmin edeceğiniz üzere, benim hiçbir yerim kırılmadı.

Aradan epey zaman geçti, büyüdüm ben. Yani kimse bana büyüdün artık demedi ama ilk maaşımı aldığımda büyümüş hissettim kendimi. Güzel bir hediyeyi hak ettiğimi düşündüm ve mağrur bir sevinçle alışverişe çıktım. **Bir şeyler almış, şapşal bir kuş gibi vitrinlere baka baka yürümeye devam ederken kırık kaldırım taşını fark edememişim. Ayağım boşluğa gelince bir anda dengemi kaybedip yola düştüm ve bir minibüsün altında kaldım.** Ben kalmadım da kollarım kaldı daha doğrusu.

Kafamı kaldırdığımda burnumun ucundan minibüs tekerleği geçiyordu, kafayı son anda kurtarmıştım yani. Minibüs, işini bitirip gittikten sonra derhâl ayağa kalktım. Yerde yatmak her zaman gururuma dokunmuştur. Sol dirseğimde ve sağ bileğimde geniş tekerlek izleri vardı ve kollarım fena hâlde ağrıyordu. İçinde yeni deri ceketim ve çok istediğim spor ayakkabıların olduğu çantalar hâlâ ellerimdeydi. Ezilmiş kollarımla sıkı sıkı tutuyordum onları, ağrıya aldırış ettiğim yoktu. Yine de bu sefer kırılmış olabileceğimi düşünüp mümkün olduğunca hızlı

bir şekilde ilk bulduğum hastaneye gittim. Alışveriş çantalarını ancak röntgen çekilirken elimden alabildiler. Sonra film sonuçları ve hastane faturası geldi. Filmlerde bir sorun yoktu, hiçbir yerim kırılmamıştı yine. Çok sevindim, gurur duydum canım kemiklerimle, koca minibüse kafa tutmuşlardı resmen.

Yaklaşık yarım saat sonra, bir ay çalışarak kazandığım maaşımın kalanını bir çırpıda hastaneye bırakıp çıkarken kapıda durdum ve derin bir nefes çektim ciğerlerime. Evet, hayat kesinlikle kolay değildi ama hiç olmazsa hiçbir yerim kırılmıyordu benim.

serkan altunigne

Kaan Koç

bulanık mantık

Tanrı bizi, ümit etmekten korusun, derdi annem. Ne paylaşılabilir bana bir anlatsana; üç beş damla kan, köpeklerin iştahı ya da yaz günü asılı çamaşırların temizliğinden başka, ne paylaşılabilir aramızda?

“Yek katre-i hûnest, sâd hezârân endîşe”
Sadi Şirazi

Tanrı bizi sevdiklerimizin gazabından korusun, derdi annem. Seni doğurduğum gün öleceğimi bilmezdim. Kurduğum bütün hayallerin, güneşi kovalayan zamanın pençesinde eriyip gideceğini bilmezdim. Seni doğurduğum gün, içime hiç doğuramayacağım bir taşın yerleşeceğini bilmezdim. Nasıl olsun ki genç bir insandım ben de, diğer tüm genç yaratıklar gibi; esas olanın sadece nefes alıp vermekten daha ötesi olduğuna inandırılmışım. Seni doğurduğum gün, bir cinayet işlediğimi bilemezdim, derdi annem. Tanrı bizi sevdiklerimizden esirgesin; onlar bizi değil, çöle sürdükleri devenin sırtına yükledikleri heybeyi severler. Deve neden diken yer bilir misin, diye sorardı sonra bana. Harese dedikleri bir diken vardır, çok sever onu. Yedikçe ağız parçalanır, kanar, yaralanır. Ağız kanadıkça iştahı açılır ve hörgücünden gelen tuzlu suyla ağızındaki kan birbirine karışır, tadı pek tatlı olur. Bir kısır döngü, hepimizin kaderi gibi, derdi annem. Sonra ölür deve. Hırs sözcüğü harese kelimesinden gelir, bunu da bil. **Sevdiklerimizin ağızında biz diken, sevdiklerimiz bizim ağızımızda diken.** Uzunca bir zaman kervandan ayrılıp çöle kaçmanı diledim ama kervanında başı çeken de bendim. Kervandan ayrılmak isteyen de bendim, bir ıslıklı kum fırtınasının içinde, o kalabalıkta, o ayak vuruşlarında yere, senin sesini ötekilerden ayırt edemeyince, hörgücüme kan dolduran da ben, derdi annem. Sonra bütün bunlara bir son verelim biz iyisi mi dedi ve süpürgesini çalıştırdı. O, süpürgesini çalıştırınca sanki bütün dünya düzelmeye başladı. Çevremi saran bütün karanlık düşünceleri çekerdı elindeki boruyla. Gözkapaklarımı düşüren kumlar ve kirpiklerime sarılmış ruhlar hafifleyip uçardı. İnsan uçar mı? Kendinden caydığı zaman, derdi annem. Süpürgeyi sesiyle uyumayı sevdiğimi bilirdi. Uyurdum.

Annem, her erkekte olduğu gibi bende de bir basit insan imgesidir. Kendisi kimin uzantısıdır, nereye varmaktadır, benimle birlikte neyi amaçlamıştır, bilgim yok. Gerçekçilere göre bir etten çıkan bir başka et olarak, gizemcilere göre bir nefesten türeyen bir nefes olarak, yapay zekâlara göre ise bir “bulanık mantık” kümesinden doğan sürpriz bir olasılık çıktısı olarak, annem beni varoluşunun hangi noktasında bir iz olarak amaçlamıştır? Bir iz, kendini hangi durumlarda bir leke olarak hisseder, bunu kimse sorgulamamıştır.

Her hayat, doğduğu andan itibaren heba olmuştur. Annemi

sevmezdim çünkü kim olduğuna dair hiçbir fikrim yoktu; her insanın, sevdiği birine karşı yaşadığı çıkmazda sigaramı tütürür, yoldan gelip geçenleri seyreder, onların hayatlarını merak ederdim. O çıkmaz da aynıydı; gözleme tabi olan her şey değişir. Hiçbir şey kendi “hâl”iyle görülemez. Bilim bunu söyler; evrende şimdiye dek gözlemlenebilen en küçük yapı taşı gözlemlenemiyor. Çünkü incelendiği an, incelenin kimyasıyla birlikte değişime uğruyor. Annem de öyleydi. Onu göremezdim. Dış fırçalarını sevdim, işimi görüyorlardı. Bir başkasının üzerinde görüp de beğendiğim tişörtü sevdim, canım çekiyordu. Şiiri sevdim, devenin ağızındaki diken gibi, hırsıyla dünyaya bakmama yarıyordu. Orhan Veli’yi, Van Gogh’u, öteyi beriyi sevdim. İnsan işine yarayan şeyleri **elbet** sever, derdi annem. Sevgiden daha büyük bir kelime aradım ben de sonra; işime yaramayan, işime yaramayacak, işime hiç yaramasınları da “sevebilmek” için. Bulanıyordu aklım, sular kulaklarımda köpürüyordu ki çatlayan güverteme reçine diye o elektrikli aletin sesi yetti; bunca kozmik uğultunun içinde, ağızımızdan çıkacak her söz bir pişmanlıktır. Not düşülen her kelime soytarılık. Çölde seraptan gerçek ne olabilir? Deve kullanılıp atılır. Heybe ömrü dolunca parçalanır. İnsan, var oldum diyebilmek için ancak bir düş olmalıdır.

Tanrı bizi, ümit etmekten korusun, derdi annem. Ne paylaşılabilir bana bir anlatsana; üç beş damla kan, köpeklerin iştahı ya da yaz günü asılı çamaşırların temizliğinden başka, ne paylaşılabilir aramızda? Google Maps’e gir, tanıdığın o adresi yaz, o sokağa git. Balkonda, çoktan ölmüş bir adamın bembeyaz çamaşırları asılı duruyor. 2018 yılında çekilmiş bir fotoğraf, tüm dünyaya, o adamın -sanki hâlâ yaşıyormuş gibi- çamaşırlarını sergiliyor. Her şeyi neden yıkarız, biliyor musun, derdi annem; hiçbir şeyde kokumuz kalmasin diye. **Seni neden doğurdum, haberin var mı; yeryüzünden geçerken bıraktığım ayak izlerim, iyice bulanıklaşıp tanınmaz hâle gelsin diye. Sana bakanlar beni gördüklerini zannedecek.** İnsanoğlu tanrılara özenir, her ömrün içinde bir ölümsüzlük girişimi gizlidir, diyecekler. Yalan. Helak olmak için doğarız. Doğaya katkımız budur. Hakikatin en büyük numarası nedir bilir misin? En güzel yalanları o söyler. Seni bir iz diye değil, bir buğu diye fırlattım buraya ve şimdi uğraş dur kendinle. İster her gece ölmeyi dile, ister her sabah yeniden doğduğunu müjdele kendine. İster bir iz bırakmak iste, ister çürüyüp gideceğine inan. Hiçbiri gerçekleşmeyecek, derdi annem. Bende gül senin ağızında diken olacak, kervanı terk edip çöle kaçsan bile içindeki bulanık uğultu, dışındaki kusursuz uğultuya denk olmayacak.

Hakikatin en büyük numarası nedir bilir misin? En güzel yalanları o söyler.

Sunay Akın

taşlara kulak vermek...

Resim tarihimizin eserleri arasında gezinirken, karşınıza çıkacak olan Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi bilin ki devrimden bir yıl önce, ülkemizde Latin harflerle yazılan ilk Türkçe metindir. Bu özelliğiyle de bir anıt değerindedir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün, 2 Ağustos 1935 tarihinde, Florya Köşkü'nde bir kâğıda "Sinan'ın heykelini dikiniz," yazmasından 21 yıl sonra, 1956'da, Ankara'daki Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi'nin bahçesine konulur, ünlü mimarın heykeli...

Heykeli yapan sanatçı, Anıtkabir'in girişindeki üçerli kadın ve erkek heykellerine imzasını atmış olan Hüseyin Anka Özkan'dır. Atatürk'ün mozolesine giden yola adını veren 24 adet Hitit aslanı heykelini de yapan sanatçı ile Sunay Akın'ın yolları Trabzon'da kesişir. 62 taşanı Akın'ın doğduğu ve okuma, yazma öğrendiği kent olan Trabzon'daki meydan parkı içinde bulunan, etrafında on yıl koştuğu, oyunlar oynadığı Atatürk heykeli, Hüseyin Anka Özkan'ın eseridir.

Mimar Sinan için bir belgesel hazırlamak üzere araştırmalar yapan Süha Arın, Dublin'deki Chester Beatty Kütüphanesi'nde bir belgeye ulaşır. 1982 yılında Arın tarafından sayfaları çevrilen eser, Seyyid Lokman'ın "Tarih-i Sultan Süleyman" kitabıdır. Ünlü belgeselci, bir minyatürdeki Mimar Sinan'ın resminin, Hüseyin Anka Özkan'ın heykeliyle neredeyse bire bir aynı olduğunu görür. Bu inanılmaz benzerliğin sırrı, heykeltıraşın şu sözünde gizlidir: "Ben eserimin içindeyim, eğer eseri görebiliyorlarsa ben onun içindeyim. Beni tanısal, tanımasalar ne olacak?"

Ankara'nın sırlarından biri de Resim ve Heykel Müzesi'nde, Türk Ocakları Merkezi olarak yaptırılan binanın şeref holündedir.

Tarihin derinliklerinde kalmış bu öyküyü günışığına çıkarmak üzere, binanın mimarı Arif Hikmet Koyunoğlu'nun, 17 Ağustos 1978'de Burhan Felek'e yazdığı mektubu okuyalım: "Binanın şeref holünde toplanmıştık. Bu holün iki yan duvarlarına birer som mermer kitabe yeri yaptırmıştım. Buralara ne yapılması icap ettiği hakkında bir konuşma başlamıştı. Bazıları buralara eski Türk bezemelerinden ilham alarak birer pano yapılmasını muvafık buluyorlar, bazıları 'Bina inşasının bir tarihçesi yazılmalı,' diyordu. Şair Mehmet Emin Bey 'Buraya tarihi, milli şiirler, eski ve atasözleri gibi uyarıcı yazılar yazılabilir,' diyordu."

Konuşmaları bir sütuna dayanmış hâlde dinleyen Hamdullah Suphi Tanrıöver, mermere Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin yazılmasını önerir. Şeref salonunda bulunanlar bu düşüncüyü olumlu bulurlar. Bu sefer tartışma hitabenin hangi yazı türünde olması yönünde yol alır. Bir grup sülüs olsun derken, bir grup talik olması yönünde görüş bildirir. **Tanrıöver, Atatürk'ün öncülüğünde, uzun zamandır Latin harfleri üzerinde çalışma yapıldığı bilgisini vererek, bu devrimin öncüleri olmaları gerektiğini söyler.** Türk Ocakları üyeleri tarafından kabul edilen bu öneri üzerine, Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu, hüsn-i hat hocası Hakkı Bey'i kitabeyi yazması için İstanbul'dan Ankara'ya davet eder.

Hakkı Bey, yaşı çok ilerlemiş olduğu için çıktığı iskelede Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin her gün ancak bir harfini yazabilmektedir. Onun sert kalemle mermer üzerine yazdığı harfleri işleyen taşçı ustabaşı da Hüseyin Avni Bey'dir. Hitabenin mermere işlendiği 1927 yılında, Latin harflerini bilen olmadığı için her

harf kopya edilerek yazılır. Bir gün, Mustafa Kemal Atatürk çıkagelir, Türk Ocakları Merkezi binasına. **Etrafındakilere mermerde ne yazdığını sorar. Dönemin Maarif Bakanı Mustafa Necati Bey, okumaya çalışsa da başarılı olamaz. Bunun üzerine Atatürk, "Bir yıl sonra anlarsınız," diyerek ayrılır binadan...** Ve bir yıl sonra, 1 Kasım 1928'de Harf Devrimi gerçekleşir. Yolunuz Ankara'ya düşerse, Resim ve Heykel Müzesi'ni mutlaka ziyaret edin. Resim tarihimizin eserleri arasında gezinirken, karşınıza çıkacak olan Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi bilin ki devrimden bir yıl önce, ülkemizde Latin harflerle yazılan ilk Türkçe metindir. Bu özelliğiyle de bir anıt değerindedir.

Dil devrimi konusunda, İzmir'in de bize anlatacağı bir sırrı vardır. Bu hikâyeyi dinlemek için İzmir'in Buca semtindeki Tıngırtepe'ye gidiyoruz. Burada, kulak vereceğimiz bir zamanlar tepede bulunan altıgen şeklindeki binadan geriye kalan, bodrumundaki sarnıcın duvar taşlarıdır.

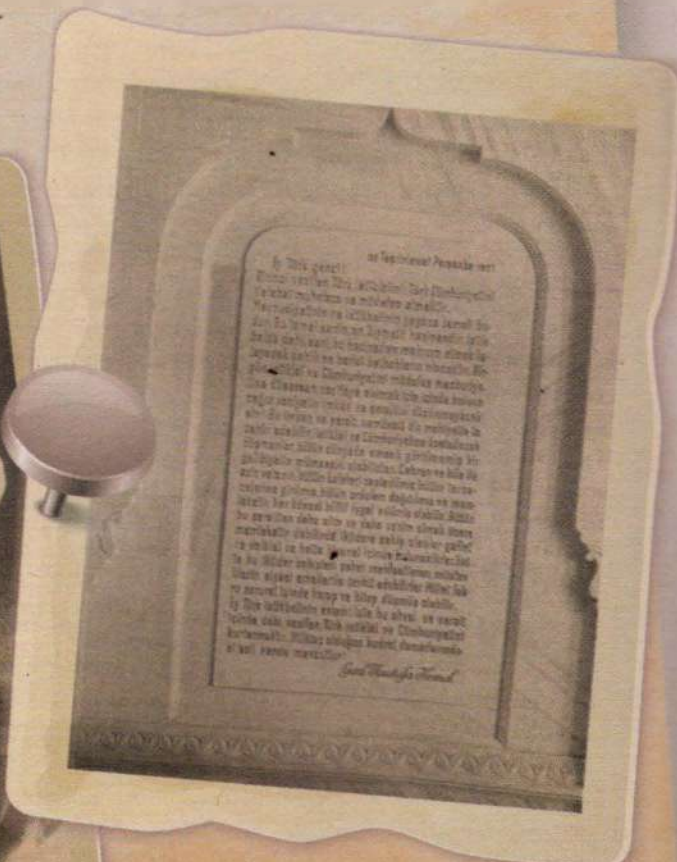
O taşlar, tepede bir zamanlar çok bilgi bir insanın yaşadığını anlatır. Büyük bir kütüphaneye sahip olan bu adam yalnızlığı tercih eder ve kadınlarla asla görüşmezdi. Et yemeyen esrarengiz adamın gece gündüz demeden üstüne çalıştığı, bütün dünya insanların anlayabildiği, kolayca konuşabilen bir dildi...

Pek çok dile hâkim olan bilgi adam, "Sahlerayi" adını verdiği dilin alfabesini ve bilgilerini içeren bir kitap yayımlar. Ne enteresandır ki hayatı garipliklerle dolu dil devrimcisi, 1881 yılında evinin ortasında açtığı mezarda ölü bulunur.

Harf devriminden elli yıl önce, dil konusunda tüm dünyada devrim yapmayı düşünen, bilimin ilerlemesi için bir tek dil kullanılması gerektiğini söyleyen dilbilimcinin adı Bedros Tıngırıyan'dır...

Buca'daki o tepeye "Tıngırtepe" denilmesinin nedeni de tarihimizin unutulmuş dilbilimcisidir!

"Ben eserimin içindeyim, eğer eseri görebiliyorlarsa ben onun içindeyim. Beni tanısal, tanımasalar ne olacak?"

Nermin Yıldırım

dünya güzel yer!

Derin bir nefes alıp dünya, diye düşündü, güzel bir yer sahiden. Bu kadar endişelenmeden yaşayabilsem, sahiden güzel bir yer dünya.

"Hep her şeyin en kötüsünü bekliyorum doktor bey. Bakın sırf düşünüyorum demiyorum, düşünüp bulduktan sonra başıma geleceğine ikna oluyorum ve beklemeye başlıyorum. O kadar çok bekliyorum ki sonunda başıma geliyor da sahiden. Biraz araştırdım, galiba buna kendini gerçekleştiren kehanet diyormuşsunuz psikolojide. İlacım neyse verin, kurtarın beni bu illetten. Artık dayanamıyorum."

Hepsini bir çırpıda söyleyip derdinin devasını orada bulabilmek umuduyla doktorun yüzüne baktı. Ömrü ailesinden, arkadaşlarından, sevgililerinden, hatta köşe başındaki manavdan bile paranoyağın teki olduğunu dinleyerek geçmişti. Haklılardı, ha bire bir şeylerden kuşkulaniyordu. Şimdi bile garip sesler duyduğunu sanıyor, tehlikede olduğunu hissetmekten kendini alamıyordu. Hep böyleydi, hep. Çocukken bazen durduk yere ağlama nöbeti geçirir, annesi kucağına alıp neden ağladığını sorduğunda da babasıyla ayrılmalarından korktuğunu söylerdi. Annesi sersem çocuk diye güler, boş yere kendini üzdüğünü söyleyip saçlarını okşardı. Olmayacak şeylere üzülmeye kızardı da. Arkadaşlarına hep alınırdı. Bir yere giderken haber vermediklerinde, telefonunu açmadıklarında, o içeri girdiğinde aniden sustuklarında sevilmediğini ya da arkasından iş çevrildiğini düşünür, kendini güvensiz hissedirdi. Bu hislerini anlattığında arkadaşları hayrete düşer, saçmalamamasını söylerlerdi. Sevgililerinden hep aldatılmayı beklerdi. Kendisini en çok sevenleri, gözünün içine bakanları bile yalancılıkla suçlardı. Köşedeki manav, evet o bile almıştı nasibini bu pis huyundan. Adam elmalarını güzel dese, dükkândaki en kötü malın elmaları olduğuna, saf bulduğu için onları kendisine kakalamaya çalıştığına inanırdı mesela. Müşterisinin tereddütünü anlayan manav içerler, bu kadar pımpirikli olmamasını salık verirdi. Birileri ne kadar yanıldığını, boşuna vesveselendiğini her anlattığında, çok inanmak istediği için bir anlığına da olsa onlara inanır, durduk yere insanların canını sıktığı için suçluluk duyardı. Ama kötü olan bu değildi. Kötü olan, eninde sonunda korktuğu her şeyin başına gelmesiydi. Anne-babası ayrıldı, en yakın arkadaşları onunla görüşmeyi bıraktı, sevgililerinin hemen hepsi aldattı ve manavın elmaları genellikle kötü çıktı. Fakat bir zaman sonra sorunun insanlarda değil, kendisinde olduğuna inanmaya başladı. Bütün bunların olacağı yoktu da kendisi olmalarından korkup yanlış davrandığı, âdeta onları çağırdığı için öldürmüştü sanki hepsini. O kadar çok lafını etmişti ki anne babasının aklına ayrılmayı, sevgililerinin aklına aldatmayı sokmuştu mesela.

En kötü olasılıkları düşünüp ya olurlarsa diye dertlenmekten yorulmuştu artık.

Arkadaşlarını da muhtemelen yersiz kaptisleriyle yıldırarak kaçırmıştı. Bir tek manavın elmalarını açıklayamıyordu.

En kötü olasılıkları düşünüp ya olurlarsa diye dertlenmekten yorulmuştu artık. Zaten ya olurlarsa diye dertlenmek, olduklarında verdikleri üzüntüden bin kat daha yorucuydu. Yine de bu fena huyundan kurtulamıyordu.

Şimdi bile karşısında sessiz duran doktorun yüzüne bakarken işlerin yolunda gitmediğine dair tatsız bir his çöreklenmişti içine. Ama ne olabilirdi ki? En kötü ne olabilirdi yani? Doktor alıp tımarhaneye mi kapatırdı onu mesela? Adamın gözlerinin içine baktı, orada yanıp sönen alaycı bir kıvılcım gördü. Dalga mı geçiyordu kendisiyle? Bundan korkmaya devam ederse, doktorun sahiden dalga geçme ihtimalinin artacağını düşünüp aklına doluşan sevimsiz fikirlerden kurtulmaya çalıştı.

Danışanını uzun uzun inceledikten sonra,

"Anlıyorum" deyip gülümsedi doktor. Ön dişlerinden biri çürüktü. Bu sefer de buna takıldı. Koskoca doktor bir dişçiye görünüp şu leş gibi dişi hâle yola koyamaz mıydı? Ne biçim doktordu bu böyle. Utanmasa onun doktor değil de doktormuş gibi davranan biri olduğunu düşünecekti. Hatta düşündü bile. Zaten içeriden bir yerlerden iniltir duyuyor gibiydi. Doktor, doktor değil de mesela esas doktoru bağlayıp bir yerlere kapadıktan sonra onun yerine geçmiş bir sapık olabilir miydi? Kendini bütün bunları düşünürken yakalayınca kulaklarına kadar kızardı.

"Kusura bakmayın ama şu an sizin hakkınızda bile abuk sabuk şeyler geçiyor kafamdan. Buna engel olamıyorum."

"Ne gibi şeyler?" diye sordu doktor ellerini kavuşturup arkasına yaslanırken.

"Ne bileyim işte, baktığım her yerde kötü, yanlış bir şey görüyorum. Tuhaf tuhaf şeyler düşünüyorum sonra."

Doktor tekrar gülümsedi. Çürük dişi de gülümsedi böylece yeniden.

"Önce sakin olun," dedi anlayışlı bir tavırla. "Mühim olan bunun farkında olmanız. Hem belki sandığınız kadar vahim değildir durum. Eminim sizin de görebildiğiniz güzel şeyler vardır. Hadi, hoşunuza giden, sizi rahatlatan güzel bir şey söyleyin bana."

Düşündü, aklına pek bir şey gelmedi.

"Doğa mesela, etkilemez mi sizi? Güzel bir manzarayı diyelim, izlemeyi sevmez misiniz?" diye sordu doktor bir çıkış yolu bulmak ister gibi.

"Severim tabii. Mesela pencerenizden görünen şu park harika. Ben de çalıştığım yerde böyle ağaçlara, çiçeklere filan bakmak isterdim."

Doktor bu defa sahici bir memnuniyetle gülümsedi. Çürük dişi de öyle.

"İşte bu! Bakın, etrafınızdaki güzellikleri fark edebiliyorsunuz. Tek eksikğiniz onlara yönelmek, odaklanmak. Sizi rahatsız eden fikirlere değil de mutlu eden şeylere yoğunlaşmak."

Yerinden kalkıp pencerenin önüne gitti doktor. Dünyanın ne kadar güzel bir yer olduğunu göstermek ister gibi ardına kadar açtı pencereyi.

Doktorun doktordan çok yaşam koçu gibi davrandığını düşünmekten ve için için onun sahiden doktor olup olmadığını sorgulamaktan duyduğu rahatsızlığı bastırmaya çalışarak o da yerinden kalkıp pencerenin önüne gitti. Dışarıya baktı bir süre. Ağaçlara, çiçeklere, on birinci kattan bakıldığında birer karınca gibi görünen insanların oradan oraya koşuşturmasına. Pencereden içeri dolup yüzünü yalayan rüzgâr iyi geldi. Derin bir nefes alıp dünya, diye düşündü, güzel bir yer sahiden. Bu kadar endişelenmeden yaşayabilsem, sahiden güzel bir yer dünya.

Düşünebildiği son şey de bu oldu zaten. Birkaç saniye sonra, sırtına abanıp bütün gücüyle kendisini pencereden aşağı iten doktorun kahkahaları eşliğinde on birinci kattan aşağı düşmeye başladı. Neler oluyor diye düşünecek vakti bile bulamadı. Yere çakılmadan evvel, ikinci kattan geçmekte olduğu sırada, polislerin muayenehaneye daldıklarını; yere çakılıştan birkaç saniye sonra da, hastası tarafından elleri ayakları bağlı, ağzı bantlı hâlde, banyoya kapatılmış gerçek doktoru bulduklarını da göremedi hâliyle. Görse bütün bunlar hakkında düşünecek çok şey olurdu. Ama o neyse ki güzel bir şey düşünerek öldü: "Bu kadar endişelenmeden yaşayabilsem, sahiden güzel bir yer dünya."

Çizgilerin
Dışına Çıkanlarda

İmgenin Gücüyle
Görsel Kültür
İnşa Edenlerde

Deneysellik ve Yaratıcılıkla
Beslenen Zihinlerde

Van Gogh'un
Sarısında,
Ayçiçeklerinde

SANAT NEREDE?

Çok Amaçlı Stüdyolarda
Bakış Açısını Genişletenlerde

SANAT YEDİTEPE'DE

#geleceğimyeditepede

18-29
TEMMUZ
TANITIM
GÜNLERİ

Yeditepe Üniversitesi Tanıtım Günleri Süresince;

ÜNİVERSİTEYE GELİŞ
09.00 - 16.00
arasında her saat başı
Beşiktaş (İskele önü)
Kadıköy (Haldun Taner Sahnesi önü)
Bostancı (İskele önü)
İnönü Mah. Kayışdağı Cad. 26 Ağustos Yerleşimi / Ataşehir - İstanbul

ÜNİVERSİTEDEN DÖNÜŞ
11.00 - 16.00
arasında her saat başı ve 18.30
Yeditepe Üniversitesi Kampüsü'nden
Bostancı - Kadıköy - Beşiktaş

www.yeditepe.edu.tr

0216 578 10 10

YEDİTEPE
ÜNİVERSİTESİ

f yeditepeuniversitesi

ig yeditepeuniversitesi

YeditepeUni
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

in yeditepe-university

askfm YeditepeUniversitesi

Vedat Milor

kuver ücreti kazık atmak mı?

Dünyanın başka yerlerini bilmiyorum ama en azından Trani'de müşteri kuver ücretinin karşılığını misliyle alıyor. Kimse kazıklandığını düşünmüyor. Ya bizde? Herkes haklı olarak kazıklandığını düşünüyor.

Dün akşam Trani'de çok iyi bir balık lokantasında idim. Yemeğin sonunda iki kişiye 8 euro kuver ücreti alındığını gördüm. Hiç itiraz etmedim. Hatta içimden "helal olsun" dedim. Ülkemde ise aynı durumla karşılaştığımda kazıklandığımı düşünüyorum.

Neden mi?

Hemen açıklayayım. İşin özeti İtalya çizme ise çizmenin öncesindeki Puglia'da sevimli ve varlıklı bir kasaba olan Trani'deki lokanta bana adam başı 4 euro olan kuver ücretinin karşılığını fazlasıyla verdi. Sıralayalım nedenleri:

1. Masalar geniş ve tabaklar masaya dizildiğinde aralarında mesafe kalıyor.
2. İskeleler kaliteli ve konforlu. Beliniz ağrırmıyor.
3. Masa örtüleri ve peçeteler keten. Yemeğin ortasında peçetenizi değiştiriyorlar. Bizdeki sözüm ona "lüks" daha doğrusu "lüküz" lokantaların bile müşteriye layık gördükleri o minicik kâğıt peçeteler sadece ağız silmek için kullanılıyor. Orta Doğu ve Balkanlar'da kullanılan bu peçeteler katıyen kucağı kaplamıyor ve devamlı yere düşüyor. Adam gibi demeyelim, kadın gibi, yani insana saygılı ve titiz her lokantanın keten peçete kullanması lazım. Ama hem örtü ve peçeteler hem de bunları yıkamak bir masraf. Mütevazı, yani asgari ücrete göre mütevazı, kuver ücretine bu tip bir masrafın yansması makul.
4. Masaya oturur oturmaz önünüze birer kadeh pembe İtalyan köpüklü şarabı -bollicine- şık bir şampanya kadehinde sunuluyor. Bunun bile kadehi en az 4 euro olmalı.
5. Şampanyayla birlikte önünüze tadım hoşlukları geliyor. "Hoş geldin" niyetine. Üç minik tadım hoşluğu. Biri aynen minik puf böreği. İçinde, maydanoz ile birlikte beyaz peynir değil, tütsülenmiş scamorze peyniri var. İkincisi mısır ununda tertemiz kızarmış ve yağın çekmemiş çıtır hamsi. Üçüncüsü ise içi yörenin ünlü burrata peyniriyle doldurulmuş ve dikdörtgen şeklinde bir tartlet. Köpüklü şarap için hepsi ideal.
6. Ekmek sepeti arkadan geliyor. 6 farklı ürün. Grissini. Yörenin ünlü taralli. İnce pideye benzeyen ktır focaccia. Beyaz undan içi zeytinli minik puf ekmekler. Tam buğdaydan ve içi cevizli minik puf ekmekler. Bir de tepsinin tam ortasında ekşi mayadan "roll" denen yuvarlak ekmek. Grissini hariç hepsi çok iyi.
7. Ekmeklerle birlikte çok üst düzey bir zeytinyağı geliyor. 2019 hasat. Coratina zeytini. Üretici Arcamone. Şişede "agricoltura biologica" yazıyor. Şu anda şişe önümde duruyor çünkü o kadar sevdim ki alımdı. Önünüze sıcak gelen focaccia'ya bu zeytinyağını banıp yemek büyük haz veriyor insana. Ülkemizde de bazı lokantalar zeytinyağı veriyor. Ayrıca ülkemizde de 4-5 tane çok iyi zeytinyağı var. Ama daha iki lokanta hariç lokantalarımızda karşıma iyi bir zeytinyağı çıkmadı. Ayrıca işi bilmeyen lokantacılarımız zeytinyağı şişesini serin ve karanlık yerde muhafaza yerine sıcaklığa maruz bırakınca zeytinyağı okside oluyor. Yani bozuluyor.
8. İkramlar bununla da bitmiyor. Yemeğin sonunda kahvenizle birlikte iki minik pasta daha geliyor. Biri yörede unlu bademli kurabiye. Tereyağı kokuyor. Espresso kahve için ideal. Diğeri ise limon kremalı bir tart. Kahve istemeseniz bile bu ikisi otomatik olarak masaya geliyor.
9. Garsoniye ücreti diye bir şey yok. Dikkat ettim birçok masa bahşiş bırakmıyor.

Bütün bunlardan benim çıkardığım sonuç şu. Dünyanın başka yerlerini bilmiyorum ama en azından Trani'de müşteri kuver ücretinin karşılığını misliyle alıyor. Kimse kazıklandığını düşünmüyor. Ya bizde? Herkes haklı olarak kazıklandığını düşünüyor. Musluk suyu ve bayat ekmeğin karşılığı bizden istenen kuver ücretine tekabül

etmiyor. Verilen hizmet ile istenen bedel arasında bir dengesizlik var.

Konuyu genişletebiliriz. Yaşamın her alanında buna benzer durumlar görüyoruz. **İşimize geldiği zaman Batı ülkelerinde sıkça rastlanan bir pratik ya da düzenleme veya yasağı ülkeye adapte ediyoruz.**

Ediyoruz ama içini boşaltıp, genel konteksinden koparıp, kamu yararına değil, bir kesimin menfaatlerine uygun bir şekilde adapte ediyoruz. Örneğin "haksız rekabet". Ülkemizin hemen her alanında ve ekonomik sektörde "haksız rekabet" istisna değil, geçerli norm. İstisnalardan bir tanesi lokanta sektörü. Sektöre giriş ve çıkış çok kolay ve rekabet çok. Ancak bir televizyon kanalına, bir lokantayı çektiği için, söz konusu programın içeriği reklam değil, eleştirel değerlendirme olsa bile, "haksız rekabet" yasası gerekçe gösterilerek ceza gelebiliyor. Nasıl oluyor bu? "Falanca neden bana gelmedi de rakibime gitti" diye sinirlenen bir lokantacının şikayeti üzerine oluyor. Peki kamu yararına mı bu durum? Sanmıyorum. Kötü lokanta hiçbir zaman daha iyilerin ifşa edilmesini istemez. Kamuoyu karanlıkta kalınca haksız rekabetin uygulama biçimi kötü ve kalitesiz olanı korumak şekline dönüşüyor. Kısacası kapitalist sistemin düzgün işlemesi için gerekli olan "bilgi akışı" sekteye uğruyor.

Kolaya kaçma. İşini hakkıyla yapacağına baştansavmacılık. Öz yerine biçim. Kalite arayışı yerine iddialı ve şaşıaali sunum. Giderek "vasatistan" hâline dönüşen ülkemizin sorunları olduğu gibi lokanta sektörünün de giderek öne çıkan özellikleri.

Yaşadığınız ve ekmek parası kazandığınız ülkeden çekip gitmek kolay değil. Ama sizi kazıklayan lokantaya bir daha adım atmamak kolay. Sözüm her lokantaya değil ama önemli bir bölümüne. Karşılığını vermeden kuver ücreti falan gibi yenilikler çıkarır ve "Batı'da var" derler ise yakında kapılarına kilit vururlar.

Belki de böylesi daha iyi olur çünkü müşteriyi sadece bir cüzdan olarak gören lokantalar Türk mutfağına da zarar veriyor.

Yaşadığınız ve ekmek parası kazandığınız ülkeden çekip gitmek kolay değil. Ama sizi kazıklayan lokantaya bir daha adım atmamak kolay.

mandalcılar tükendi, trollere yolculuk

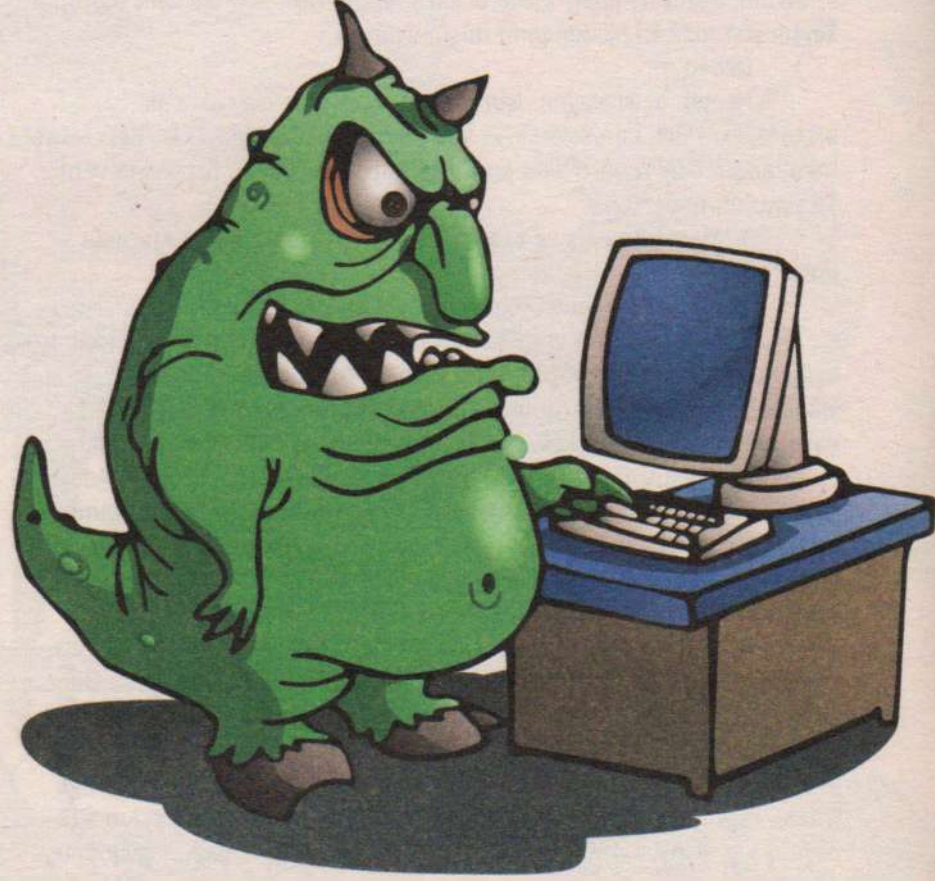
Uzaktan davulun sesi hoş gelebilir ancak iş başa düşüp de bir sorun çözmeniz gerektiğinde kimsenin zannettiğiniz kadar budala olmadığını ve hatta galiba sizden daha akıllı olduğunu kavrarınız.

İyi niyet olmadan iletişim mümkün olamaz denir, bence de doğrudur. Kaba bir muameleye maruz kalmış her Türk vatandaşı (ki buna kısaca her Türk vatandaşı da diyebiliriz herhâlde), ola ki tırsıp geri adım atmamış ise muhatabından şu cümleyi işitmiştir: "Sen beni yanlış anladın!" O noktada, taraflar olayın kodeste ve/veya mezarda bitmesini göze alamamışsa, hava yumuşar ve iş tatlıya bağlanır. Tabii aslında burada hiç kimse ortada bir yanlış anlaşmanın yaşandığını falan düşünüyor değildir; sadece karşılıklı güçler denenmiş ve zımnen inanılan tek kanun olan orman kanunu üzerinden bir uzlaşma sağlanmıştır. Yoksa bu topraklarda yaşayan herkes güzel Türkçemizde, "Beni yanlış anladın" lafının "Birbirimizi çok iyi anlıyoruz"; "Canın sağ olsun" lafının da "Canın cehenneme" anlamına geldiğini gayet iyi bilir. Hayli karmaşık bir algoritma üzerinden de olsa, söz konusu örnekteki kişilerin verimli bir iletişim kurduğunu söyleyebiliriz. Kodes ve/veya mezara gitme konusundaki gönülsüzlükleri onları ikna olmaya ikna etmiştir diyelim.

Hayat, görüldüğü gibi, her ne kadar hoşuna gitmese de insanı iyi niyete mecbur kılabilir. Oysa internet üzerindeki iletişim platformlarında, sosyal medyada vs... böyle bir şeye fazla lüzum yok. **Bu da "trol" adı verilen ve temel işlevi iletişimi bozmak, dezenformasyon yaratmak ve nihayetinde bütün bütüne baltalamak olan grubun güzelce semirmesine yol açıyor.** Trollük bu çağa ve bu mecralara özgü bir şey değil kuşkusuz. İlk gençlik yıllarını seksenli yıllarda yaşayanlar örneğin, "mandalcı" tabirine aşinadır. Bilhassa gençlerin telsizle iletişim kurduğu o yıllarda türeyen bir meşgale alanıdır mandalcılık. Özetlemek gerekirse, tatlı tatlı muhabbet eden iki kişinin arasında bir konumda bir telsizle sahip olan kişi, normalde konuşmak için kullanılan mandalı açıp kapamak suretiyle bu konuşmayı parazitlendirip sabote edebilir. Zaman zaman polis kanalına da bulaşan kimi mandalcıların emniyet tarafından yakalandığı vakadır. Bu konularda hayli bilgili olan bir büyüğümün öğrendiğim ki söz konusu sabıkalı mandalcılardan bazıları evlerindeki dışında, araçlarına da birer telsiz taktırmak suretiyle, güvenlik güçlerine yakalanmadan "gezici mandalcı" olarak kariyerlerini sürdürmüşlerdir. Yani öyle bir sevda, öyle bir tutkudur mandalcılık. Bana bunları anlatan o büyüğümü hayretle dinleyip, "Neden böyle bir şey yapıyorlar ki?" diye sorduğumu hatırlarım. "Çünkü yapabiliyorlar," demişti o da. Kendisinin de gizli bir mandalcı olduğundan kuşkulandığımdır hep. Sözün özü, insan doğasında trollüğe dönük bir itki var belli ki.

Kim bilir, belki veri kabul ettiğimiz bazı şeyleri, alışkanlıkları ve dahi huzuru akamete uğratmak suretiyle toplum düzenini zorlayan ve onu değişime yöneltten bir yanı da vardır bu işin. Yani trollüğün bir sosyolojisi, sosyal evrimsel bir anlam ve değeri olabilir. Öte yandan, tamamı trollerden oluşan bir toplum hayal etmek mümkün değildir. Bizim şu an karşı karşıya olduğumuz büyük tehlikenin bu olduğunu düşünmekteyim. Doğası itibarıyla sistem karşıtı bir faaliyet olan trollük bugün sistem tarafından asimile edilip onun "gelir kalemlisi" bir parçası hâline gelmiş durumda. Yaygın kitle iletişiminin başat unsuru, iletişimi yok etmeyi hedefleyen bir nane olunca, bu doğal olarak onun vazgeçilmez bileşeni iyi niyeti de ortadan kaldırıyor.

Herhangi bir meslekle ciddiyetle uğraşmış herkes, hiçbir şeyin

göründüğü kadar kolay olmadığını bilir. Uzaktan davulun sesi hoş gelebilir ancak iş başa düşüp de bir sorun çözmeniz gerektiğinde kimsenin zannettiğiniz kadar budala olmadığını ve hatta galiba sizden daha akıllı olduğunu kavrarınız. Bu kavrayışla birlikte belli bir konuda liyakat

kazanmaya başlarsınız işte. Ancak trol, malzemesini lümpenlikten

alır. Diyelim evrim teorisi konusunda fikir yürütmek için bilim nedir, metodolojisi ne menem bir şeydir, biyoloji hangi konularla uğraşır, bu alanda ne tür birikimler elde edilmiştir vs... konularında herhangi bir bilginiz olması gerekmez. Olay daha ziyade şu minvalde tartışılır: "Kazım Abi, Darwin diye bir gâvur var, sana maymun demiş!" **Trollüğün teşvik edildiği ortamda, lümpenlik muteber hâle gelir, liyakat eksikliğinden antiliyakate giden yolun taşları da işte böyle döşenir.** Artık

hukukçu olmak için adalet düşmanı, doktor olmak için insan düşmanı, rektör olmak için üniversite düşmanı olmanız gerekir. İyi niyetin, iletişimin, sorgulamanın, serbest düşüncenin yok edildiği toplumlar da üretse üretse linççi üretir.

Biliyorsunuz kısa bir süre önce, İstanbul Büyükşehir Belediye

Başkanlığının iki iddialı adayı televizyona çıkıp tartıştılar. Mandalcılarla büyüyen nesil için dünyanın en normal şeyi olan bir iş, memlekette büyük bir demokratik devrim olarak kutlandı. Bu atmosferi yaratıp yayanlar, öncelikli olarak kadrolu trollerdirdi elbette. Zaten o tartışmada neyin konuşulup neyin konuşulmadığından ziyade, tartışma üzerinden yürütülecek trollük faaliyeti asıl önem atfedilen. Ha, hayatımızı bu kadar büyük bir baskı altında sürdürmekteyken bu "gelişme" bütün bütüne değersiz bir şey midir? Bunu düşünürken Süleyman Demirel'in sözleri geliyor aklıma: "Bana Türkiye'nin durumunu bir kelimeyle anlat dersiniz, derim ki iyi; iki kelimeyle anlat dersanız, derim ki iyi değil." Vaziyet hâlâ bu merkezdedir.

**İyi niyetin,
iletişimin,
sorgulamanın,
serbest
düşüncenin yok
edildiği toplumlar
üretse üretse
linççi üretir.**

Şebnem İşigüzel

neron nuriye

Aileme meydan okudum. Bana haksızlık edenlere meydan okudum. Beni yok sayanlara meydan okudum. Sonra çıktım gittim. Kendimce epey uzağa, Gökçeada'ya yerleştim. Bütün bunlar bir ay içinde oldu.

"Yakarım," dedim. "Önce kendimi sonra sizi, benden kaçırdığınız her şeyi sonra yine kendimi. Yakarım ulan!" diye de bağırdım. Ablam, ağabeyim, eniştem, yengem, kazık kadar yeğenlerim şaşkınlıkla bakıyorlardı. Elimdeki minnoş bidondaki güya benzini başımdan aşağı dökerken çiğlık atıvermiş, korkuyla salonun köşesine çekilmişlerdi.

Benden uzağa çekilmeleri iyi oldu, üzerime döktüğüm şeyin su olduğunu anlamazlar. Kaldı ki yeğenim Emre etrafı koklamaya başlamıştı. Emre'nin "benzin kokmuyor" tezini öne sürmesine ramak kalmıştı. Çakal. O bunlara benzemez. Akıllıdır. Bunların akıllı bir tek kurnazlığa çalışır.

Fazla uzatmadım. Zira uzatamazdım. "Ablamın hatırına," dedim. Çünkü yine bayılma numarası yapmıştı kurnaz Nurten.

Mesele şuydu: Bunlar anne babamdan kalan malı, mülkü, maaşı benden habersiz okutmuşlar. Öz ablam, öz ağabeyim birlik olup bana yamuk yapmışlar.

Ben Nuriye. Ablam Nurten, abim Nuri olunca bana da hiç hoşlanmadığım bu adı uygun bulmuşlar. Bir bankada memurum. Bekârım. Bu olaylar neticesinde erken emekliliğimi istedim. O yaz anne babamın ani ve sıralı ölümleriyle başlayan olaylar silsilesi aile denen şeyin iç yüzünü bana apaçık gösterdi.

Boş yapıp hakkımı söke söke aldım bunlardan. Böyle bir "boş yapacağım" 40 yıl düşünsem aklıma gelmezdi. **Ablamın evinden kendimi benzin diye suyla ıslamış çıkarken komşusuna rastlamıştım: "Ne oldu Nuriye, challenge mı yaptın?" deyip gülmüştü dangoz.** "Evet," dedim. O meşhur meydan okumalardan aklıma geldi bu zaten.

Aileme meydan okudum. Bana haksızlık edenlere meydan okudum. Beni yok sayanlara meydan okudum. Sonra çıktım gittim. Kendimce epey uzağa, Gökçeada'ya yerleştim. Bütün bunlar bir ay içinde oldu. Anne baba ölümü, cenazeler dâhil. Hayat bana her şey dâhil bir felaket paketi hazırlamıştı. Yaza bununla girecektim.

Her şeyimi satıp külüstür Twingo'ma atlayıp yeni hayatıma doğru yola çıktım. Yeni nesil Twingo modelini bilmiyor olabilir. Bekâr arabası. Yalnız arabası. Yeni evli arabası. Ailem bile beni yarı yolda bıraktı, bir Twingo bırakmadı. Reklama girmez zira artık üretilmiyor.

Ada'nın bir köyünde ev kiraladım. Telefon numaramı değiştirdim. Sosyal medya hesaplarımı kapattım. "Öldün kızım sen Nuriye," dedim. Anne babamın sıralı ölümlerine kendimi de ekledim. O gece bir şişe büyüğü tek başıma bitirdim. Artık sosyal bir ölüydüm.

Face'imi kapatırken yeğenim Emre'nin gönderdiği mesajı gördüm: "Hala sen ne yaptın ya? Benzin değildi değil mi o? Merak etme

bizimkilere çaktırmadım."

"Babası kılıklı manyak," yazıp kestim iletişimi.

Sudan çıkmış balık gibi olmak ne iyiydi böyle. Kimseyi tanımam, yol, iz bilmem. Doğa kim ben kim? Ayol daha yüzmeyi bilmiyorum iyi mi? Hemen öğrettiler. Sünger makarnaya tutunmuş çırpınırken imdadıma koşanla arkadaş oldum. Sonra kıyıda onu bekleyenle. Ardından bu ikisini almaya gelenle. Yorgo, Mari, Kemal. Yeni arkadaşlarım. Yorgo burada doğmuş. Emeklilik döneminde yarı zamanlı geri dönmüş. Nörolog. Bana Neron Nuriye'den ziyade Nöron Nuriye diyor zira kafam çok hızlı çalışıyormuş. Nazik bir insan. Mari karısı. Dünyayı pişirir önünüze kor. Öyle bir yemek yapma zevki ve iştahı. Ayrıca çok bilgili. Sor, her şeyi bilir. Kemal benim gibi yolunu buralara düşürmüş. Dünya ahiret kardeşim diyeyim aklınıza bir şey gelmesin.

Biz bir iyi anlaş. Birbirimizi bir sev. Birbirimizle bir iyi vakit geçir. O kadar olur yani. Depresyon ve kaygı içinde yüzüyorsan hayatını değiştir. Çık yaşadığın çevreden. Uzaklaş. Kendini ortak yapılan işlerin içine at.

Birilerine yardım et. Kendini düşünme. Başka bir şeyin içinde olmak suretiyle kendine gel. **Sana depresyon yapan şeyi bul ve imha et. Yak bence.**

İki kuruşluk miras uğruna ailemin bana yaptıkları bardağı taşıran son damla olmuştu. Bankada stresli çalışma koşulları. Sonra şehir. Tamam anladık İstanbul güzelsin. Ama zorsun be güzelim. Ulaşımın zor, kiran zor, yemen zor, içmen zor.

Hayatım boyunca beni terk etmeyen Twingo'mun direksiyonunu öpe öpe ağlayarak geldiğim burada kaygılarımdan ve yenemediğim depresyonumdan kurtuldum. Ne açık hava ne deniz iyi geldi bana. Kendimi zorlayan, bitiren, sınırlayan, yok eden hayattan kurtulmuş olmamdı benim mucizem. Yani bunca zaman benim yerimde kim olsa depresyona girerdi. Kim parasız kalsa depresyona girer. Kim yalnız olsa, kim işini kaybetme kaygısıyla yaşasa, kim ailesiyle geçimsizliğe düşse, kim iş arkadaşlarından kocasından zorbalık görse depresyona girer. Bazı şeyleri içinizde aramayın. Sebep çoğu zaman dışınızda. Yak kurtul diyorum ben.

Sonunda öyle iyi yüzmeye başladım ki bu ekiple ahtapot avına çıktım. Kendime geldim. Dayanamadım yeğenim Emre'yi çağırdım. Tatil yapsın çocuk, yazık. Tembihlememe rağmen hepsine haber vermiş. Vapurdan inip ağlaşılar beni kucakladılar. Nurten ablama da yüzmeye öğrettik. Şimdi kıyıda teneke üstünde midye kızartıyoruz. "Özür dilerim kız," dedi. "Ben de," dedi ağabeyim. Nurten'in eli kızgın tenekeden, ağabeyimin dili acelecilikle ateş üstünden aldığı midyeden yandı. "Oh olsun," dedim. "Neron Nuriye n'örüyon?" diye sorunca Yorgo, makaraları koyverdik. Ne de olsa toprağım. Yorgo'nun ataları benim gibi Kayserili. İşte böyle. Yazmaktan çok yakmayı bildiğimden, kusuruma bakmayacaksınız artık. Evet, her şeyin sonu iyi bitsin.

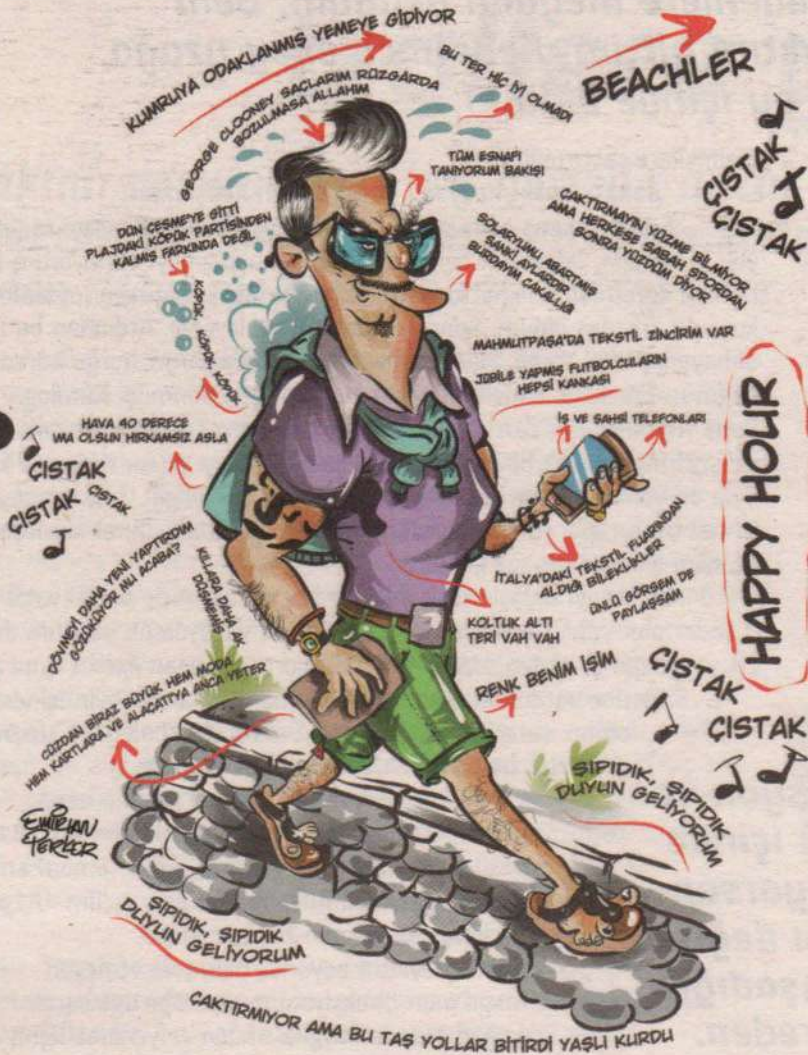
Depresyon ve kaygı içinde yüzüyorsan hayatını değiştir. Çık yaşadığın çevreden. Uzaklaş.

Emirhan Perker

bazı tipler

ALACATI

dakikada 33 bin 880 plastik şişe!

Akdeniz'de toplam **247 milyar adet plastik çöp** bulunuyor.

Mısır, Akdeniz'e yılda **250 bin ton** plastik çöp dökerek Akdeniz'i en çok kirleten ülkelerin başında.

Türkiye, yılda **110 bin tonla** Akdeniz'e en çok plastik atık bırakan ikinci ülke.

Akdeniz'in en kirli sahili Adana Ceyhan Nehri'nin Akdeniz'e döküldüğü bölge. Kilometre başına **31 kilogram atık** bulunuyor. En kirli sahil sıralamasında **ikinci sırada 26.1 kilogramla İspanya'nın Barcelona, üçüncü sırada 21 kilogramla İsrail'in Tel Aviv** şehri var.

Akdeniz'e yılda 570 bin ton plastik atık karışıyor. Bu rakam; **dakikada 33 bin 880 plastik şişenin** Akdeniz'e atılması demek.

Türkiye'nin **dönüştürülmeyen çöp** oranı yüzde 19.1.

Dünyadaki büyük nehirler yılda tahminen 1.15 - 2.41 milyon ton plastiği denizlere taşıyor; bu **100.000 çöp kamyonu** kadar plastik demek!

Bu yıl yapılan bir dalışta dünyanın en derin noktası olan **Mariana Çukuru'nun 11 kilometre derinliğinde bile plastiğe** rastlandı.

2025 itibarıyla okyanuslarda **yılda 17 buçuk milyon ton** plastik atık olacak.

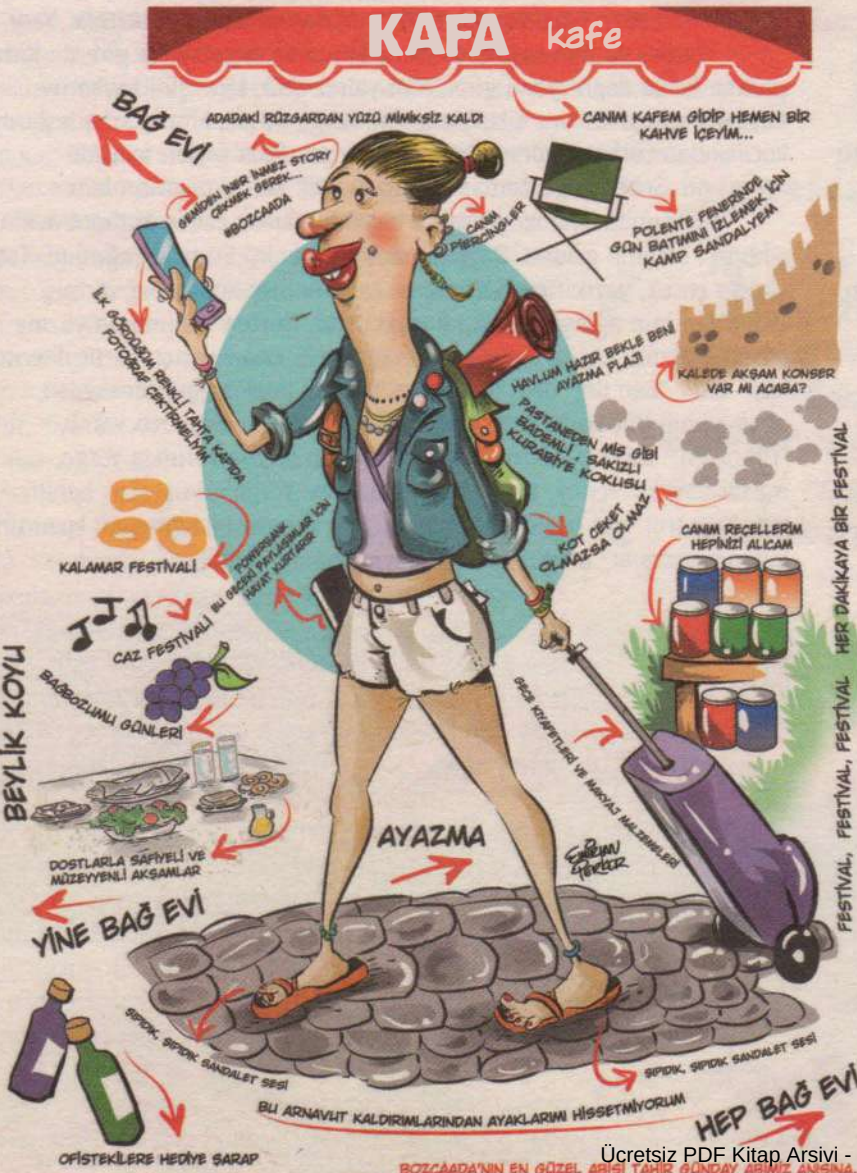
Filipinler'de kıyıya vuran bir yavru balinanın karnından **40 kilogram plastik poşet, 16 piring çuvalı** çıktı.

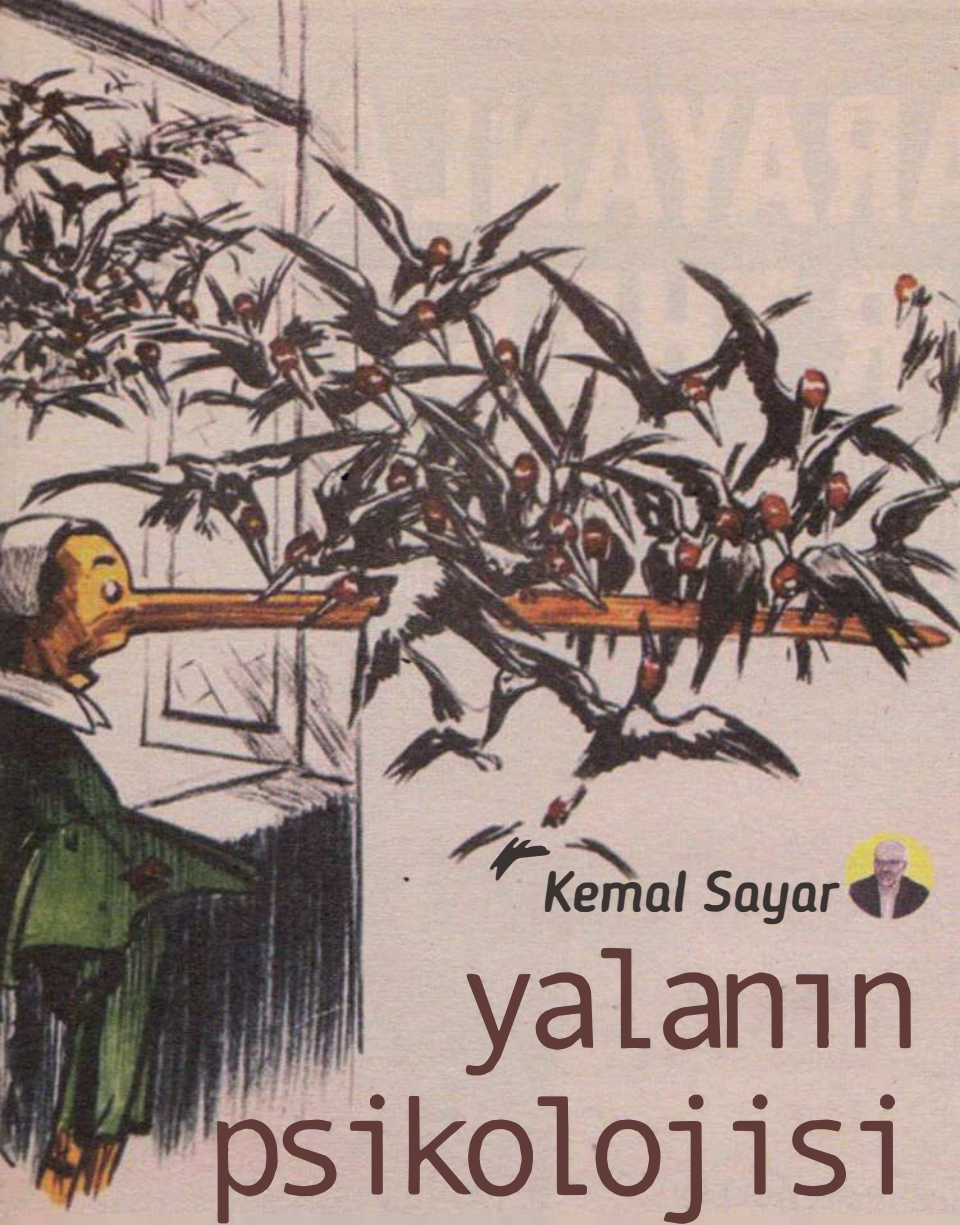
Bilim insanları, vahşi yaşamı korumak ve iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için **2030'a kadar okyanusların en az üçte birinin koruma altına alınması** gerektiğini söylüyor.

Kaynaklar: Doğal Yaşamı Koruma Vakfı, Greenpeace, YouGov, Orange Ocean, Discovery Channel, Science Dergisi, BBC

Hazırlayan: Emrah Akbaş

BOZCAADA

Kemal Sayar

yalanının psikolojisi

Yalanlarla zedelenmiş bir güvenin tamir edilmesi çok zordur. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere güvenle birlikte kişinin izzetinefsi de yara alır. Yalan söylenmiş olan insanın özgüveni incinir.

"Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar" diye bir atasözümüz var. Yine de konuştuğumuzda sadece hakikati söylemek gibi bir duruşumuz olmalı; bunun da belli bir üslubu olduğunu unutmamak şartıyla. O anda doğru olduğunu düşündüğümüz, aklımıza ilk gelen şeyi söylemek mecburiyetinde değiliz, hayat çetrefil ve girift bir süreç, insanların kaldırabileceği şekilde ve şartlarda gerçeği onlarla paylaşmak gerekir. Herkesi kırıp dökerek insancılığı artıramayız, bu tür bir davranış tarzı, art niyetli değilse bile düşüncesizce ve incelikten yoksundur.

Doğru bildiğimiz şeyler de zaman içinde değişebilir. Şartlar bizi bambaşka noktalara getirebilir. Önemli olan insanın kendi özüne sadakati, yani savunduğu temel değerleri berkitmesi ve o değerlerin özünü korumasıdır. Mesela adalet, güven ve doğruluk gibi değerlere olan inancıdır. Doğruluğu yahut adaleti bugün bu cepheden savunuyorsa yarın başka bir cepheden savunabilir. İnsanların değişme hakkı mahfuzdur. Elbette ki insanlar sabit de kalabilir. Her iki yaşayış tarzını da tümenden ve toptan yargılamak doğru değil.

"Kuyruklu yalan" diye bir ifade var, tanımı üzerinde düşünülmeyi hak eden bir söyleyiş gerçekten de. **İnsanlar, bir yalanı örtmek için beş yalan daha söylemek zorunda kalıyormuş ortalama olarak.** İşte, kuyruklu yalanın, yalan sözün kendini doğurması, hakikatin başka sahte suretlerini de çoğaltması olduğunu sanıyorum. Yalan söylemek çok zahmetli bir şey. Doğru kendiliğinden gelir, onun bir parçası olan bizleriz veya o bizim bir parçamız olur. Onu olduğu gibi anlatıverirsiniz. Oysa yalan söylemek meşakkatlidir, ekstra bir çaba harcamak ve o çabayı sürdürmek giderek zorlaşır, ağırlığı artar, taşınmaz hâle gelir, yalanlar başka yalanları doğurur; bazı insanlar hayatlarını tamamen yalanlardan ibaret olarak yaşayabiliyorlar maalesef. Yalan ne bizi

bağrında yaşatır ne de içimize yerleşir, sürekli dışarıda bırakır.

"Mış gibi hayatlar"ı, kişinin kendiliğiyle kurmadığı, ona ait olmayan, kendisini ona ait hissetmediği bir hayatın içinde bir tür yalan söylüyorcasına yaşamasını anlıyorum. **Bir hayatı kendisininmiş gibi yaşamamak, sahici duygularla davranmamak, sevincinin de üzüntüsünün de sahte olması hâli.** Bununla ilgili psikolojik literatürde de bulunduğu her ortamın, kabın şeklini alan bir insan tipolojisinin bahsi geçmekte... Herkese, hoşuna gidecek şekilde mavi boncuk dağıtan, her ortamda insanların olumsuz herhangi bir geri bildirimine uğramamak için onların arzusuna göre davranan insanlar. Bu şekilde insan en büyük yalanı kendisine söylemektedir aslında. Varoluşçuların çok sevdiğim bir sözü var, "Hepimiz içimizde yaşanmadan bekleyen bir hayatın suçunu duyarız." Bir hayat, sahici bir şekilde, halisane, duygularımızın, kalbimizin, ruhumuzun aynası olacak şekilde yaşamayı bekler. Biz onu layıkıyla yaşamazsak arzularımıza, düşlerimize değerlerimize, inançlarımıza uygun yaşamaz sadece insanlara mavi boncuk dağıtmak için onların istediği kalıba ve kıvama girersek o zaman en büyük yalanı elbette ki kendimize söylemiş oluruz. Bu tür insanlar, "varlıklarına yabancı kaynaklardan cana benzer bir şey ödünç almış kadavralardan" farksızdır. Ödünç alınmış hisleriyle, ödünç alınmış prensipleriyle ve çoğaltılmış suretlerle, ilk bakışta yaşama benzer bir şeyi gösterirler başkalarına. Yalanların en aşınası, kolayı budur.

Aşırı şişirilmiş özgüven, her seferinde yanıldığı hâlde suçu dışarıda arayan, kendinde kusur görmeyen bireyler yaratır, gerçek başarının önündeki en büyük engel de budur. Kendini kandırmak, inkâr üzerine kurulu bir durum. "Boş başak sendromu" yahut *Dunning-Kruger Sendromu* olarak bilinen bir hastalık belirtisi var; bilmediğini bilmeme hâli. Bilmediğini bilen insan boş başak değildir, dolu bir başaktır, başını eğer yani mütevazıdır. Bilmediğini bilmeyen insan ise boş başak gibi mağrur ve dik durur. Bilmediğini bilen, yeri geldiğinde "Ben bu konuyu bilmiyorum, ben bu konuda işlem yapamam, herhangi bir tercihte bulunamam, hata yapabilirim," der ama kendini kandıran insan "yaparım, başarırım, ederim," diyen insan ekseriyetle duvara toslar ve hayal kırıklığı yaşar.

Kadınlar daha çok sosyal sebeplerle yalan söylüyorlar yani müşkül durumu kurtarmak, bir başkasının incinmesini önlemek gayesiyle; bu kadınların daha sosyal bir cinsiyet olmasından kaynaklanıyor. Erkekler ise bir başkası üzerinde olumlu bir izlenim oluşturmak için söylüyor yalanı daha ziyade. Yani kendilerini olduklarından daha güçlü, daha akıllı, daha yakışıklı göstermek için yalan söylemeye yöneliyorlar. Kadınların yalanlarında bile aslında bir tür yine bağ kurma amacı var veya kurulmuş olan bağların incinmemesini gözetme endişesi var.

İnsanlar, güven yönelimli canlılar. Bir söz duyduğumuzda ilk olarak ona inanmak istiyoruz. *Default mode*umuz bu şekilde. İnsan zihni dinlediği hikâyeye inanmak üzerine kurulu, bu en çok da en yakınları için geçerli. Yakın çevremizdeki insanlardan, dost ve arkadaşlarımızdan, eş ve çocuklarımızdan, anne babamızdan doğruları duymaya ihtiyacımız var. Bu çevreye duyulan güven zedelenildiği zaman insanların kendilerine duydukları güven de zedeleniyor. Sadece karşı tarafa duydukları itimat değil yiten.

Yalanın, yalancıya verdiği zararların en önemlisi, yalan söyleyenin hiçbir şeye ve hiç kimseye inanmaz hâle gelmesidir. **Güven duymayan insanların bir kısmı da -hepsi değil- çok yalan söyleyenlerdir.**

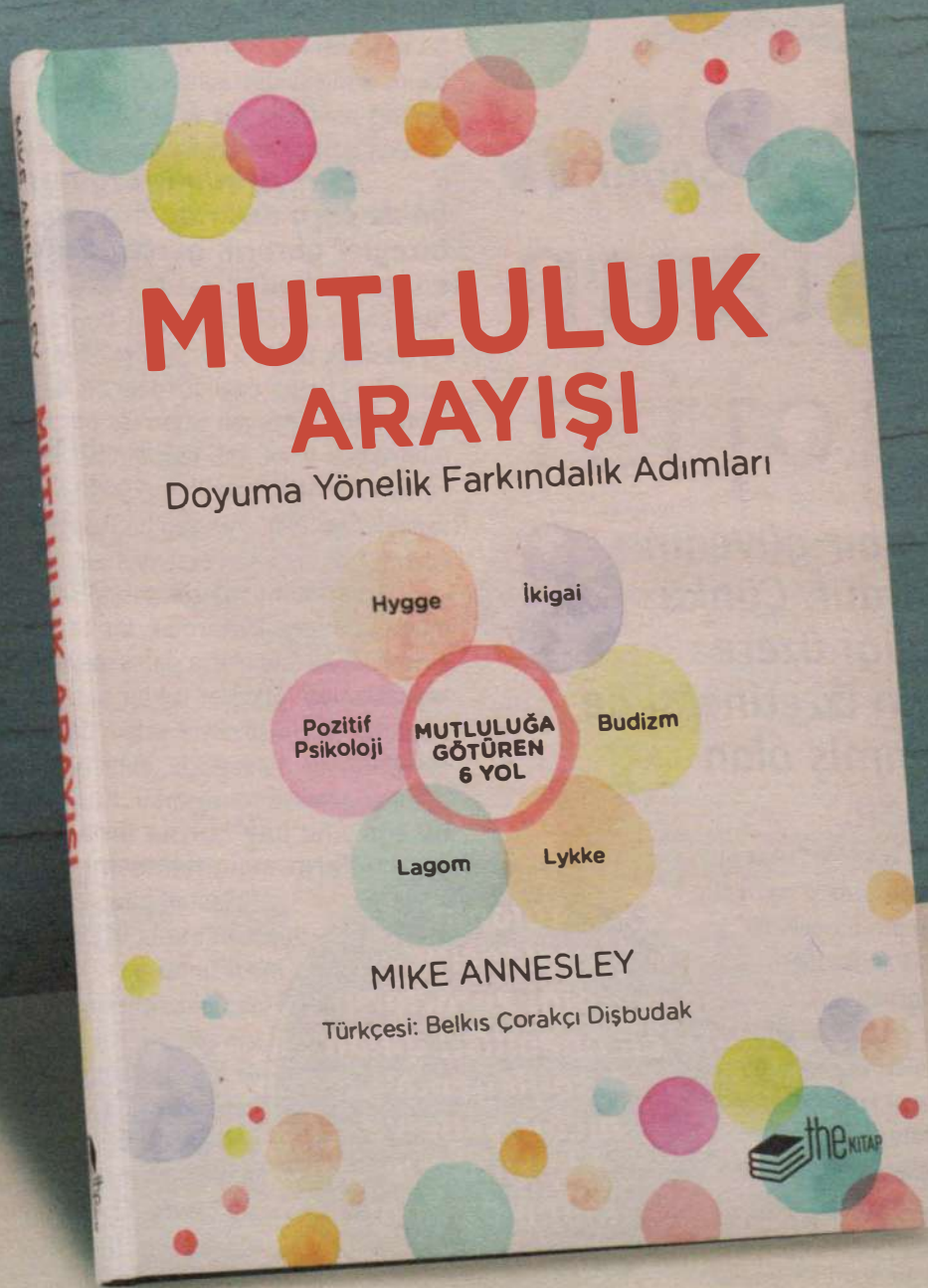
Yalanlarla zedelenmiş bir güvenin tamir edilmesi çok zordur. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere güvenle birlikte kişinin izzetinefsi de yara alır. Yalan söylenmiş olan insanın özgüveni incinir, kendisinin insandan daha aşağı bir seviyeye düşürüldüğünü hisseder. Burada, bir filozofun tarif ettiği ben-sen ilişkisi, ben-şey ilişkisine dönüşmüştür artık. Nesneleştirilmiş olmak insanın ruhunu örseler, ona saygınlığının iade edilmesi gereklidir. Bu güven ilişkisi de mümkünse eğer ancak, doğruluk, dürüstlük ve şeffaflıkla zaman içinde onarılabilir.

Anlamı oluşturacak olanlar bizleriz. Manipülasyona gelmemek, bizim için kötü niyetleri olan insanların oyununu bozmak, uyanık olmak, soru sormaya devam etmek, kendi nefsimizi-egomuzu sorgulamak, yeri geldiğinde kendi kabilemizin inançlarını eleştirmek ve kolayca sürüye dâhil edilen insanlar hâline gelmemek, kendimizi yalandan korumak için elimizdeki en etkili savunma mekanizmaları.

Bırak gerçek incitsin seni, bir yalan avutacağına.

MUTLULUĞU ARAYANLARA KAFA DENGİ BİR THE KİTAP!

Mutluluk Arayışı, farklı geleneklere ait mutluluk yollarını tek bir kitapta net bir şekilde anlatan, okurun kendi mutluluk yolunu bulmasına kılavuzluk eden çok faydalı bir başucu kaynağı. Türkiye'nin çeviri duayeni Belkıs Çorakçı Dışbudak'ın özenli çevirisiyle şimdi Türkçede.

Mutluluk Arayışı, farklı mutluluk yollarından birini alıp uygulayarak mutlu olamayacağımızı, aksine bu ilham verici fikirlerden kafamıza yatanları birleştirip kendi mutluluk yolumuzu bulabileceğimizi anlatıyor.

“Mutluluk, insanın hayatında az rastladığı büyük şanslı olaylardan daha çok, her gün yaşadığı küçük rahatlıklardan ve keyiflerden oluşur.” **Benjamin Franklin**

şöhret hoteli

Havalimanına geldiklerinde eski yaşamlarına döndüklerini iyice hissettiler. Hiçbir özel muamele görmeden, her yerde delicesine sıra bekleyerek, kimse tarafından fark edilmeyerek uçağa bindiler.

Şükran ve Kamil yaz akşamları evlerinde yoğun vantilatör gürültüsüyle serinleyip magazin programlarında tatil yapan ünlülerin selülitli hallerine imreniyorlardı. Keşke onların da fazla kiloları gözlerden kaçmasaydı, selülitli hallerini görenler hayretler içinde kalsaydı. Bu ünlülük nasıl bir şeydi, bilmek için çıldırıyorlardı!

Şükran, bir gün bir magazin sitesinde Burak Özçivit'in oğlunun şimdiden 750 bin liralık reklam teklifi aldığını gururla okurken sitedeki bir ilan gözüne çarptı. Ünlü konseptli bir hotel ilanıydı bu; hotele gidenlere âdeta bir ünlü, hatta bir star muamelesi yapılıyordu. Şükran gözlerine inanamadı. Sonunda bir haftalığına da olsa şöhreti tadabilecekti.

Akşam Kamil'in işten eve gelmesini dört gözle bekledi. Kamil haberi alır almaz, coşkudan, evde birlikte halay çektiler. Baş başa halay çekmeyi yılar olmuştu, besbelli bu olay ilişkilerine taze bir soluk getirmişti.

Hotelin onlara yolladığı bilgilendirme mailinde; konsepti gereği içeride kendi gazetesi, kendi sosyal medyası hatta kendi televizyon kanalının olduğunu ve bunların hepsinde sadece hotel müşterileriyle ilgili magazin haberlerinin yapıldığını, Kamil'in bir popstar. Şükran'ınsa bir dizi yıldızı kimliğinde olacağını, ayrıca hotel içerisinde herkesin onlarla bu yeni kimlikleri üzerinden muhatap olacağını bildirdi.

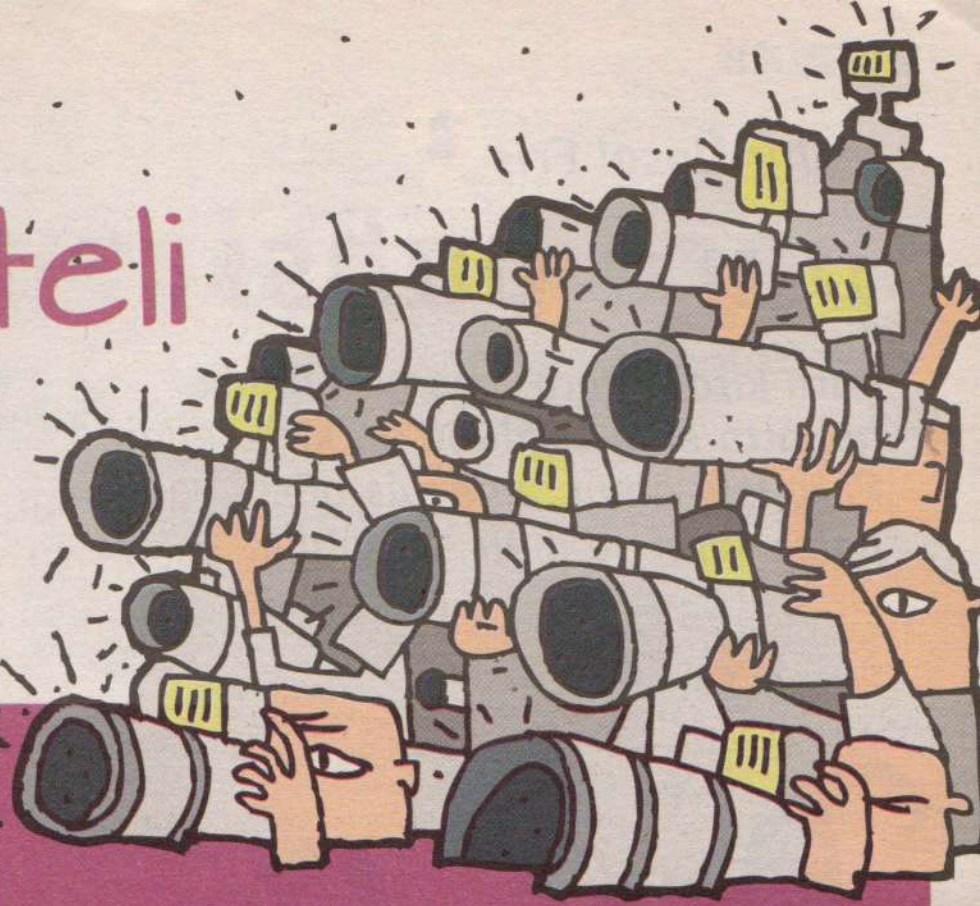
Şükran ve Kamil'in heyecanları daha da artmıştı. O gece tatil için son hazırlıklarını yaptıktan sonra tavla bile oynamışlardı. Yıllardır baş başa tavla oynamıyorlardı. İlişkilerindeki tutku had saflara çıkmıştı.

Ertesi gün hotele vardıklarında şoke olmuşlardı. Bir magazinci ve hayran ordusu onları kapıda bekliyordu. Hayranları onlara dokunmak, selfi çektiirmek için birbirini eziyor, magazincilerse en sıkı sorularını onlara yöneltiyorlardı: "Boşanacakları haberleri doğru muydu", "Şükran'ın hamile olduğuyla ilgili sosyal medya çalkalanıyordu", "Kamil sarışın bir güzelle yemek yerken yakalanmıştı, Şükran kıskançlıktan evi terk etmiş miydi" vb.

Sorular yalandan bile olsa Şükran ve Kamil yıllardır bekledikleri bu fırsatı kaçırmayıp 40 yıllık ünlü olgunluğuyla cevap verdiler. **Bütün bu çıkan haberlerin yalan olduğunu, evliliklerinin dolu dizgin devam ettiğini açıkladılar. Hatta Kamil hızını alamayıp Şükran'ı dudağından öptü.** Bunu gören hayranları içerisinde mutluluktan bayılanlar oldu. Ertesi gün hotelin tüm yayın organlarında manşet olmaları garantilenmişti. Daha sonra hotel resepsiyonuna kendi telefonlarını ve kimliklerini emaneten teslim edip ünlü telefonlarını ve kimliklerini alarak odalarına çıktılar. Bütün gece mutluluktan uyuyamadılar.

Ertesi sabah heyecanla hotel televizyonunu açtılar. Herkes onlardan bahsediyordu. Sosyal medyada trend topiclerdi. Kiloları yüzünden hep biraz topic olmuşlardı ama trend ilk defa oluyordular. Haberler çok güzel çıkmıştı ama bazı yorumlar ilk defa canlarını sıkıyordu. "Şükran çok kiloluydu, Kamil'in onu aldatması normal" diyen de vardı, "Kamil gibi hıyarı bu kadın ne yapsın, çok daha iyilerine layık" diyen de... Ufak bir tat kaçıklığıyla kahvaltıya indiler. İndikleri gibi fotoğraf çekilmekten doğru düzgün kahvaltı edemediler. Biraz yorulmuşlardı ama bu, şöhretin tuzu biberiydi.

Kahvaltıdan sonra deniz kenarına indiler. Magazinciler, tam suya dalaçaklarken teknelerle yanaşıp ikisinin de mayolu fotoğraflarını çektiler.

Kamil, eşinin böyle fotoğraflarının çekilmesine kızdı. Bir magazinciye doğru yüzüp onu boğmaya çalıştı. Şükran, iskeleye oturmuş ağlıyordu. Otururken hem frikik veriyor hem de selülitleri daha çok göze çarpıyordu. Bu gerginlik ve selülit görüntüleriyle yeniden gündem olmuşlardı. Herkes onlardan bahsediyordu. Ufak da olsa sinirleri gerilmişti. Ama diğer taraftan bu ünlülük oyununa iyiden iyiye kendilerini kaptırmışlardı.

Ertesi akşam yemek yedikleri şık restoranda başta keyifleri yerindeydi. İlerleyen saatlerde Şükran gittiği tuvaletten döndüğünde Kamil'i sarışın bir güzelle gülüşürken yakaladı. Şükran sinirle sarışına, kocasının yanında ne işi olduğunu sordu. Sarışınsa Kamil'in sound'unu çok beğendiğini, onun Kamil'i hak etmediğini söyleyip oradan uzaklaştı. Şükran, Kamil'e bağırды, Kamil ise Şükran'a atarlandı. Şükran ağlayarak odasına gitti. Kamil odaya sabaha karşı döndü. Magazin tüm bu olayları uzaktan görüntülemiş, yine gündem olmuşlardı. Artık araları gerçekten gergindi.

Diğer günlerde ilişkileri iyice kopma noktasına gelmişti. Yalnızca kendi hayranlarıyla takılıyor, birbirlerini görmezden geliyorlardı.

Sosyal medya, televizyon ve gazete evliliğin biteceğinden bahsediyordu. Şükran'ın bir erkek hayranının samimi tavırlarına gıcık olan Kamil'in adama saldırmasıyla aralarındaki gerginlik ayyuka çıkmıştı. Şükran yine ağlayarak odasına gitmiş, Kamil kendisine ayrı bir oda tutmuştu. Şükran, sosyal medyaya özendiği ünlüler gibi giderli mesajlar yazmaya başlamıştı: "Gerçeklerin er ya da geç ortaya çıkmak gibi bir huyu vardır", "Bana unutmayın ki hiçbir şey olmaz", "Sen masumiyetini kaybettin, bense oyun arkadaşımı"... Son mesajı biraz saçma olmuştu zira en son oynadıkları oyun 2001'de eltisi ve kaynıyla oynadıkları eşli okeydi.

İkisi de bu ünlü olma oyunundan yorulmuş ve bunalmış bir vaziyette -birbirlerinden habersiz- hoteli erken terk etmeye karar vermişlerdi. Kendi kimliklerini ve telefonlarını alarak hotelin servisine binmiş havalimanına doğru yola çıkmışlardı. Yol boyunca konuşmadılar ama pişmanlıktan içi içlerini yiyordu. Serviste bedava dağıtılan kek ve meşrubatın da coşkusuyla birbirlerine delice sarıldılar, af dilediler. Ünlülük hiç de öyle zannettikleri gibi bir şey değildi. Demek ki söylendiği gibi ünlüler zengindi, herkesçe tanınıyordu ama hiç mutlu değillerdi. Bu, onların içinde tuhaf bir mutluluk yarattı.

Havalimanına geldiklerinde eski yaşamlarına döndüklerini iyice hissettiler. Hiçbir özel muamele görmeden, her yerde delicesine sıra bekleyerek, kimse tarafından fark edilmeyerek uçağa bindiler. İkisi de bu yüzden çok mutlu olduklarını söylediler.

Uçakları havalandığında içlerine garip bir hüznü çöktü. Belki ömürleri boyunca birbirlerine itiraf edemeyeceklerdi ama hayat nasıl olsa acı doluydu, bu acıları en azından ünlü olarak çekmek -tüm sıkıntılarına rağmen- hiç de fena değildi.

Bu derin düşüncelerine yolcu servisi başladığında bedava yemeğe dalmak için ara verdiler. Bu ara o kadar uzun sürdü ki bir daha ikisi de derin bir düşünceye dalmadılar.

**Hayat nasıl
olsa acı doluydu,
bu acıları en azından
ünlü olarak çekmek
-tüm sıkıntılarına
rağmen- hiç de
fena değildi.**

Mahir Ünsal Eriş

para bahsi

Para kirdir. Para insanın günlük hayatta elini sürdüğü en kirli şeydir. Para için ömür, emek, iş gücü, vakit hatta şeref ve onur satılabilir.

Bu dünyada sahip olduğumuz, elde etme imkânı bulabildiğimiz her şeyi, giderken ardımızda bırakacağız. Tabii buna ikna olmak zor. Bu yüzden ölümlerin yanlarına mezar hediyeleri bırakmak insanlığın tarihi kadar eski neredeyse. Öbür dünyada da hükmedebilsin diye ordusuyla birlikte gömülen hükümdarlar, atıyla, kılıcıyla birlikte defnedilen savaşçılar, paraları, altınları, ziynetleriyle öteki dünyaya uğurlanan sıradan insanlar hep aynı şeyi umuyordu. Eski Yunan'da, bu dünyayla öbürünü ayıran Styx Irmağı'nı geçirecek olan kayıkçıya vermek üzere ölümler ağzında altın parayla gömülürdü, dert hep aynıydı, bu dünyada erişilmiş ya da hayal edilmiş konfora, bu hayatta bir türlü sahip olunamamış mutluluğa öldükten sonra ulaşabilmek. Bu dünyadan başka bir dünya, ikinci bir hayat ya da bir öteki alem var mıdır, bilmem, çok da ilgilendiğimi söyleyemem ama bir arkeolog olarak şunu diyebilirim ki başka bir alemde rahat yaşama umuduyla yapılan yatırımlar yalnızca sonraki kuşakların definecilerinin işine yaramıştır. Çünkü **para, maddi varlık, mülk, iktidar, toprak her şeyiyle bu dünyaya aittir. Dünya malı bir dirilik, canlılık belirtisidir. Ölüler para harcamazlar.** Ölenler, sonsuz bir refaha kavuşacakları ümidiyle biriktirdikleri servetlerini geride bıraktıklarıyla kalırlar. Para hayata dair bir gerçektir.

Para kirdir. Para insanın günlük hayatta elini sürdüğü en kirli şeydir. Para için ömür, emek, iş gücü, vakit hatta şeref ve onur satılabilir. Büyük şehirlerde elektrik direklerine asılmış "böbreğimi satıyorum" ilanlarını görmüşsünüzdür. Geçinmek için bedenini satmak tarihin en eski mesleklerinden biri kabul edilir. Daha da ötesi, çocuğunu çocuğunu satanlar, para için hayvan "çiftleştirip" satanlar, ülkesini, davasını, kardeşini, yoldaşını üç kuruşa peşkeş çekkenler de bilmediğimiz şeyler değil. Bu saikle paranın manevi anlamıyla ne kadar kirli olduğunu tartışmaya gerek bile yok. Ama fiziksel olarak da para **gün** içinde dokunduğumuz en kirli şeydir. Elinize bir banknot alın ve ona uzun uzun bakın. Darphaneden çıktığı o en gıcır gününden sizin cebinize girdiği ana kadar ona kimlerin nerelerde ve ne koşullarda dokunmuş olduğunu bir düşünün. Şöyle bir bilgi vereyim. Bir araştırma yapılmış; bir kredi kartı markası, paranın ne kadar kirli, kredi kartının ne kadar temiz ve sıhhi olduğunu ispatlamak adına yaptırmış bu araştırmayı. On beş ülkeden para örnekleri alıp incelemişler. Sonuçlar ürkütücü. Buna göre dolaşıma yeni girmiş bir paranın üzerinde bile 2400 çeşit bakteri bulunuyor. Bu, eskimiş bir para da 26.000-28.000 çeşide ulaşabiliyor ki bunların arasında idrar yolları enfeksiyonu, solunum yolları

enfeksiyonu gibi rahatsızlıklara yol açabilecek türler de mevcut. Hasılı, **paranın hayatımıza katabileceği güzellikler bir yana, öyle kirli bir şey ki onunla olan ilişkimiz ancak o klasik bağımlılık savunusunun arkasına saklanıyor.** "Zararlı olduğunu biliyorum ama yine de seviyorum."

Para için çalışmak zorunda oluşumuz fare ve hamster kafeslerinde görmeye alışık olduğumuz koşu çarklarını hatırlatır. Bir fasit dairedir. İşe gidersiniz, çünkü bir sonraki ay da işe gidebilmek için besine, barınmaya ve kıyafete ihtiyacınız vardır. İşe gidebilmek için ulaşım masraflarınızı karşılamamız gerekir. Bu ihtiyaçları giderebilmek için de para kazanmak lazımdır. Eğer para kazanacak bir işiniz varsa bir sonraki ay da işe gidip para kazanabilirsiniz. Böylelikle para kazandıkça sonraki ay da işe gidebilmeyi garantilersiniz ki yine para kazanabilesiniz, yine işe gidebilesiniz. O çemberin içinde dönenen o fareciği ne kadar komik bulduğunuzunu hatırlayın şimdi.

Paranın Lidyalılar tarafından bulunduğu bilgisi doğru olmakla birlikte eksiktir. Para, değişim değerini soyutlamaya yarayan, üzerinde mutabık olunmuş sembollerden meydana gelen bir araçtır. Para basıp, sikke kesmeden önce para yerine geçen çok şeyler gördü insanlık. Örneğin yazılı sembollerini kullanan ilk iki uygarlıktan biri olan Sümerlerde kimi mukavele tabletlerinin para yerine kullanıldığı biliniyor. Daha sonra yine Sümer-Akkad dünyasında, akabinde Asurlularda da para benzeri semboller, mühürler, amuletler kullanılmış. Para sözcüğü bizim dilimize, Farsçada "parça" anlamındaki "pare"den gelmiştir. Eninde sonunda para, bir madeni bütünden koparılan, üstüne baskılar vurulmuş parçacıklardan ibarettir. İngilizcedeki "Money" ise Latince kökenlidir ve ihtar etmek, uyarmak anlamındaki "monere" fiilinden türetilmiştir. Belki de "İşbu elimde gördüğün madeni parça bir maddi değeri sembolize etmektedir" uyarısı vermeye yaradığı için bu adı almıştır. Fransızcadaki "para" "argent", İbranicedeki "şekel", İrlanda Galcesindeki "airgead" sözcükleri doğrudan gümüş demektir. Almandaki "geld", Hollandacadaki "gulden" altın anlamına gelir ve bu dillerde paranın adı olmuştur. **Yine Türkçeye dönecek olursak, hemen bütün dillerde olduğu gibi paraya en çok ad tabii ki argoda verilmiştir. Bir çırpıda akla gelenler şunlar, "mangır, mangiz, canlı, sakal, sipali, levan, kayme, papel, tıkr, sevilen, nakit" v.s.** Bulmacada çıkarsa yazarsınız; bulmaca çözen mi kaldı gerçi.

Paralarımızın üstündeki resimlerin kime ait olduğuna dikkat ettiniz mi? Bilim tarihi alanında ordinaryüslüğe kadar yükselmiş Aydın Sayılı, Hikmet Kıvılcımlı'ya benzeyen resmiyle 10 liralarda karşımıza çıkan dünyaca takdir görmüş matematikçimiz Cahit Arf, yeni cumhuriyete ucu ucuna yetişmiş, Mescid-i Aksa'nın restorasyonundaki başarısından dolayı İngiliz Kraliyet Mimarlık Akademisi'ne seçilmiş Mimar Kemaleddin Bey, klasik Osmanlı-Türk musikisinin Dede Efendi ve Meragi ile üç kurucu atası sayılan İtrî ve 200 liralari süsleyişiyle yüzünü görenin içine sevinç veren Yunus Emre. Bu paralara konuk olan mühim şahsiyetler arasında bir tek kadın yüzü var. Eski 10 liralarda Atatürk'ün elini öpen, ona çiçek veren kız çocuklarını saymazsak Türk parasına "layık görülen"(!) biricik isim o olmuş: Fatma Aliye. İlk kadın romancılarımızdan biri kabul edilen Fatma Aliye Hanım, eserleriyle kadın özgürleşmesini, kadının sosyal, kültürel ve edebi varlığını inatla savunan bir isim olarak Türk edebiyatının Virginia'sı sayılabilir. Öyle ki, örneğin, yazarın kaleme aldığı Refet romanında hiç erkek karakter yoktur. Bugün bu türden deneysel teşebbüsler çok sıradan görünebilir ama her şeyin olduğu gibi edebiyatın da erkek işi sayıldığı bir çağda içinde erkeklerin olmadığı romanlar yazan bir kadın edebiyatçı olmak az şey değil. Değeri bilinmeli, anlaşılmalıdır. Bilmiyorum, "yahu bu da kimmiş," deyip bakan var mıdır internete falan ama umarım vardır ve bu şahane kadınla, bu saygıdeğer edebiyatçıyla tanışma imkânı bulurlar.

Selçuk Şirin

İstanbul hikâyesini baştan yazmak gerek!

İstanbul'a gelen turistlerin daha çok para harcamasını istiyorsak, dünyada benzer kentlerin bu işi nasıl yaptığına bakmamız gerekiyor.

Çağ açıp çağ kapatan, seçim üstüne seçim yapılan şehir-i İstanbul'a son yıllarda yüzlerce yabancı konukla geldim. New York Üniversitesi'nden onlarca öğrenciye İstanbul'da dersler verdim. Ve her seferinde şaşkınlıkla aynı şeyi fark ettim: İstanbul'a gelen turist para harcayacak yer bulamıyor! Biraz komik; biliyorum. O nedenle genelleme yapmadan evvel gelin verilere bakalım.

ÖLMEDEN ÖNCE GİDİLMESİ GEREKEN ŞEHİR!

Dünyanın neresine giderseniz gidin, İstanbul deyince sohbetin istikameti değişir. Tarihiyle, coğrafi konumuyla, kültürel zenginliğiyle bizim pek kıymetini bilemediğimiz bu şehir tüm dünyada insanların ölmeden evvel görmek istediği kentlerin başında geliyor. Ünlü seyahat listelerinin hepsinde İstanbul, gidilmesi gereken yerler arasında ilk 10'da yer alıyor. Nitekim bu listelerin en popülerleri olan "Travelers' Choice" her sene düzenli olarak açıkladığı Top 25 Destinations listesinde İstanbul'a istisnasız yer veriyor. 2019 senesi için açıklanan listenin zirvesinde Londra, Paris ve Roma yer alırken İstanbul 8. sırada. Aynı listede New York, Hong Kong ve Sydney bizden çok sonra geliyor.

İstanbul'a olan rağbetin boyutlarını gelen turist sayısında da görmek mümkün. Her sene MasterCard tarafından açıklanan "Global Destinations Index" bu konuda temel referans kaynağı. Her kente kaç turist gidiyor, gidenler kaç gün kalıyor, ne kadar para harcıyor? Hepsi başta kredi kartları verisi olmak üzere bu set üzerinden hesaplanabiliyor. En son açıklanan raporda Bangkok 20 milyon ziyaretçiyle ilk sırada yer alırken onu sırasıyla Londra, Paris ve Dubai izliyor. İstanbul ise 10.7 milyon ziyaretçi sayısı ile dünyanın en çok ziyaret edilen 9. şehri!

TURİSTLERİN EN AZ PARA HARCADIĞI ŞEHİR!

Şimdi gelelim ilk baştaki gözlemime. Gelen ziyaretçilerden para kazanabiliyor muyuz? Doğal kaynağı katma değere dönüştürebiliyor muyuz? Madem ziyaretçi sayısı itibarıyla ilk 10'dayız, toplam gelir bakımından da en azından ilk 10'da olmamız gerekmez mi? İstanbul'a gelenler ne kadar para harcıyor? Mastercard verilerinde bu sorunun da yanıtı var. Elimizdeki en son rapora göre İstanbul'a gelen her bir ziyaretçi günde ortalama 108 dolar harcıyor ki bu rakamlar 2017 dolar kuru üzerinden. Bugün hesaplasa miktar 100 doların da altında. Oysa Dubai'ye giden bir ziyaretçinin harcadığı miktar bunun 5-6 katı. Hadi Dubai'ye giden alışveriş yapıyor, o yüzden miktar yüksek diyelim. Mekke, Bangkok, Kuala Lumpur dâhil aklınıza gelen tüm global kentlere giden ziyaretçiler İstanbul'dan daha fazla para harcıyor. Özette dünyada İstanbul gibi gözde kentlere bakınca veriler benim gözlemimi doğruluyor: Turistlerin en az para harcadığı şehir İstanbul!

NEW YORK'TA 1 DOLARA HAMBURGER VAR AMA...

İstanbul'a gelen turistlerin daha çok para harcamasını istiyorsak, dünyada benzer kentlerin bu işi nasıl yaptığına bakmamız gerekiyor. Benim için en kolay elbette yaşadığım iki kenti karşılaştırmak

olacak... Kıyaslayınca New York'un İstanbul'la yarışacak hiçbir tarihi cazibesi yok. Açıkçası coğrafi konum olarak da İstanbul Boğazı eşsiz bir yer. Manhattan'da deniz manzarasının İstanbul gibi bir ağırlığı yok. Ama işte gelin görün ki tarihi olmayan New York, kurduğu müzelerde İstanbul'dan daha çok tarih satıyor. Bunun nedeni New York'ta turistlerin para harcaması için kurgulanmış pek çok "yaratıcı sektör" olması. New York'ta ücretsiz müzeler var ama o ücretsiz müzelerin içindeki en büyük bölüm ne biliyor musunuz? Müze marketleri. MoMA yani modern sanatlar müzesinin içindeki market o kadar popüler oldu ki şimdi market müzeden ayrılıp, bağımsız olarak alışveriş merkezlerinde de açılıyor. Yani müze marka olarak, müze olmaktan çıkıp markete dönüşüyor... O marketlerde Picasso'nun bir tablosundan üretilmiş kravata yüzlerce dolar, modern bir sanatçının elinden çıkmış telefon kılıfına onlarca dolar vermeniz gerekiyor. "Hocam New York pahalı, kıyaslamayın" diyorsanız, yine yanılıyorsunuz, derim. Zira New York'ta isterseniz 1 dolara pizza ya da hamburger yersiniz. Ama aynı caddede 100 dolara hamburger satan ünlü restoranlar da var. Her biri marka olmuş şeflerin dünyası New York...

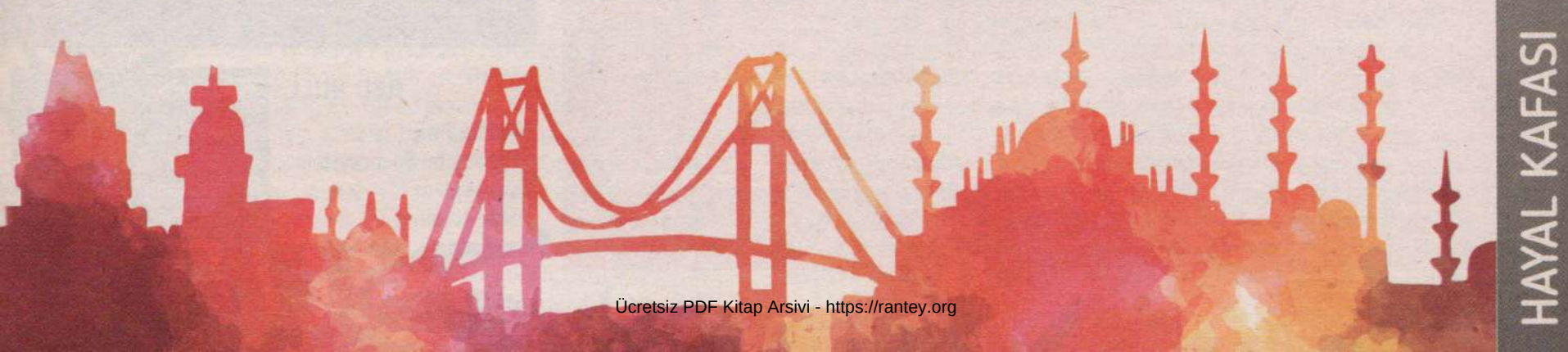
TARİHİ MARKALAMAYI BİLMİYORUZ!

İstanbul'u karşılaştırmak için New York ideal değil, dersiniz buyurun İstanbul gibi tarihi olan bir başka kent olan Londra'ya bakalım. Gidenler bilir, Londra tarihi özelliği olan, her ayrıntıyı ticari bir faaliyete dönüştürmüş bir kent. Sadece tarihi mekânlara giriş satmıyorlar, zindanlarda tiyatro, dehlizlerde konser, meydanlarda yürüyüş satan bir kent Londra. Bırakın gerçek tarihi, Harry Potter gibi bir kurgusal kahramanın kitapta yürüdüğü yolda size rehber bulan şirketler bile mevcut. Bütün bu tarihsel mekânın ortasına yerleştirilmiş "London Eye" dönme dolabı ise senede 6 milyon turist ile tüm ülkenin en çok ziyaret edilen mekânı! Peki biz İstanbul'da ne yapıyoruz? İstanbul'un tarihi mekânlarını turistlere katma bir değer yaratarak sunabiliyor muyuz? Topkapı gibi dünyada parmakla gösterilecek bir saray müze var elimizde ama oraya gelen turistin yapacağı en yüksek harcama restoranında yenilen kebab!

HAYAL SİZİNİ!

Uzatmayayım. Bu çağda insanlar hikâyesi olan mekânlarda hikâyesi olan ürün ve hizmetleri satın almak istiyor. İstanbul şu an hikâyesini yitirmiş bir kent. Ya yaratıcı insanlarımızı kapıları açık yeni bir İstanbul hikâyesi yazacağız ya da bu paha biçilmez kaynağı bedavaya satmaya devam edeceğiz. Tercih bizim.

Topkapı gibi dünyada parmakla gösterilecek bir saray müze var elimizde ama oraya gelen turistin yapacağı en yüksek harcama restoranında yenilen kebab!

BİZ DE SENİ ÇOK ÖZLEDİK ONELOVE!

Bugüne kadar 14 kere gerçekleşen, şehrin içinde yaratılan festival havasını İstanbullulara sunan, yerli ve yabancı birçok grubu müzikseverlerle buluşturan One Love Festival, bu sene 15. kez Birlikte Güzel desteğiyle geri dönüyor.

Yaz demek güneş demek, kalabalık demek, sokaklar, caddeler, sohbet, eğlence, neşe demek... Ama en çok festival demek! Festivalse pek çoğumuzun hatırladığı ve özlediği gibi One Love demek... Arkasında günlük güneşlik anılar, önünde umut dolu bir yazla One Love Festival geri dönüyor ve artık 15 yaşında!

İlk kez 2001 yılında gerçekleştirilen One Love Festival, bu yıl şehir hayatında festival özgürlüğünü, aşkı, müziği, umudu

ve birlikteliği yaşatmak için geri sayıma başladı. 20 Temmuz Cumartesi günü, Parkorman'da başlayacak deneyim, günün ilk ışıklarını karşılayana kadar Volkswagen Arena'da sürecek. İki ayrı mekânda 5 farklı sahnede gerçekleşecek festival bu yıl, Türkiye'den ve dünyadan pek çok tanınmış ve gelecek vadeden ismi ağırlayacak.

BİRLİKTE GÜZEL SAHNESİ

Sahnelerden biri olan Birlikte Güzel Sahnesi'nde Fransız müzik prodüktörü ve yönetmen Guillaume ve Jonathan Alric ikilisinin dans müziği projesi **The Blaze**; İngiltere çıkışlı electro-pop üçlüsü **Years & Years**; Londra çıkışlı Mercury Prize adayı, soul ve blues şarkı yazarı **Michael Kiwanuka**; Amsterdam çıkışlı afrobeat grubu **Jungle by Night** ve Türkçe rap müziğin önemli isimlerinden **Kamufle**, canlı orkestrası ve konuklarının eşlik edeceği "Kamufle & Brothers" projesiyle yer alacak.

KENDİNE HAS SAHNESİ

Festivalin diğer sahnesi "Kendine Has Sahnesi!" Burada ilk kez birlikte performans sergileyecek Türkçe hip-hop, trap ve urban müziğin önemli ismi **Ezhel** ve son albümleri Fırtınayt ile elektronik müziğe adım atan **Büyük Ev Ablukada**; indie pop ve elektro-pop tarzındaki albümleriyle tanınan Danimarkalı müzisyen, besteci, söz yazarı ve dansçı **Oh Land**; albümleriyle uluslararası başarı kazanan şarkıcı, söz yazarı, yapımcı ve işitsel-görsel kavramcı **Gaye Su Akyol**; İstanbul'un alternatif müzik sahnesinde yeni albümüyle yükselişte olan **Gözyaşı Çetesi**; İngiltere müzik sahnesinde dikkatleri hızla üstüne çeken müzisyen ve şarkı yazarı **Skinny Pelembe** ve yaptıkları müziği "ruh pop" olarak tanımlayan İstanbullu alternatif müzik grubu **Ati ve Aşk Üçgeni** yer alacak.

KING SAHNESİ

One Love Festival 15'in gece programı Volkswagen Arena'da yer alan King Sahnesi'nde; Avrupa'nın birçok şehrinde disco'dan techno'ya uzanan setleriyle tanınan **The Black Madonna**, İngiliz DJ ve prodüktör **George Thompson**'ın projesi **Black Merlin**'ni müzikseverleri Cumartesi gece yarısından başlayarak sabaha kadar süren performanslarla ağırlarken, gecenin açılışını Türk techno plak şirketi Jeton Records'un kurucusu olan **DJ Ferhat Albayrak** yapacak.

AUDIOBAN MUSIC EMBASSY SAHNESİ

Parkorman'da yer alacak olan Audioban Music Embassy Sahnesi'nde ise Ankara çıkışlı, müziğini downtempo temeller üzerine electronica, chill-out ve ambient türlerinden beslenerek inşa eden **İkaru**; elektronik ritimler, uçuşan melodiler ve uzaktan geliyormuş gibi duyulan derin vokallerle deneyimselliğin çorak topraklarından, melankolinin derin sularına kadar geniş bir coğrafyada gezinen **Hedonutopia**; tek kişilik bir proje olarak başlayıp üç kişilik bir gruba evrilen elektronik, synth pop/ synthwave grubu **Mind Shifter**; incelikli söz yazımıyla anlattığı hikâyeleri fısıltılardan gümürtülere uzanan geniş bir ses coğrafyasında sunan **In Hoodies** ve 2015'te Ankara'da kurulan rock'n roll grubu **Al'York** müzikseverlerle buluşacak.

RED BULL

Palms Trax
Dekmantel Soundsystem
Carista
Max Abysmal

SAHNESİ

Ece Özel
Kerem Akdağ
Afyonbando
Ozoyo

Zafer Algöz

deplasman meyhanesi

Gece neredeyse 12 olmuş. Lizbon sokakları yıkılıyor: “Beşiktaş’ım sen çok yaşa canım feda olsun sana...” Evlerin balkonlarından, pencerelerinden ve yol kenarında seyredenlerden alkış yağmuru geliyor. Hepsine el sallıyoruz.

2015 senesi Aralık ayında bir telefon geldi: “İçki üretimi ve dağıtımı yapan büyük bir firmayız. Yurt dışında maç yapan takımlarımıza destek amacıyla büyük bir organizasyon yapıyoruz. Avrupa’da maçların yapıldığı kentlere gidiyoruz. Bir restorani bir günlüğüne kapatıyoruz. Orayı klasik bir Türk meyhanesi hâline getiriyoruz, bizim mezelerimizle, canlı Türk müziği grubumuzla ve rakı ikramımızla deplasman maçına gelenleri ağırlıyoruz. Bizim davetlimiz olarak gelir misiniz?”

Beşiktaş’ın uğruna içeride dışarıda çok maçına gitmiştim. Bu defa Avrupa’nın uzak köşesine, Lizbon’a gideceğiz, birlikte coşacağız ve maç seyredip geleceğiz. “Neden olmasın gelirim tabii,” dedim. Yaklaşık dört saatlik bir uçuştan sonra Portekiz’in Lizbon’una ayak bastık. Otele ayak bastıktan sonra şehri dolaşmaya çıktık. “Yahu buranın en popüler caddesini görelim,” dedim. Bir süre sonra bir baktım İstanbul’da, Beşiktaş Çarşı’dayız. Sokaklarda Türkiye’den ve daha çok Avrupa’dan ve hatta Amerika’dan bile gelen binlerce Beşiktaşlı var. Kafeler, restoranlar ağzına kadar dolu ve bütün Lizbon siyah beyaz... Her yerden şarkılar, marşlar ve meşaleler yardımıyla müthiş bir gösteri havası mevcut. Sokaklarda dolaşan Portekizliler hem şaşkın hem de gülümsüyorlar. Şehirde nereye gitsek Beşiktaş. Nereye gitsek siyah nereye gitsek beyaz...

Belçika’dan gelen Beşiktaşlı bir çiftle sohbet ettik. Yanlarında ikiz çocukları var, onları da maça getirmişler. Anneleri dedi ki “Biz Belçika’da Beşiktaşlılar derneği kurduk Zafer Bey. Bizim için varsa Beşiktaş yoksa Beşiktaş! Bizim gibisine rastladınız mı bilemem. Dönün bakayım arkanızı Zafer amcanız görsün çocuklar. Bakın ikizlere nasıl isim koymuşuz?” **Küçük ikizler üstlerindeki Beşiktaş formalarını gururla gösterip, arkalarını döndüler. İnanamadım! İkizlerden birinin formasında “Kara” diğeri “Kartal” yazıyordu. Adresler, telefonlar verildi. Sevgiyle kucaklaştık ve ayrıldık.**

Deplasman meyhanesinde saat 4’te **buluşacağız.** Organizasyon için kiralanan mekân stada çok yakınmış. Arabayla 20 dakika. Şehrin içinde turlarken bir meydanda öyle büyük bir kalabalık ve kulakları yerinden oynatan bir coşku vardı ki... Bir an kendimi Beşiktaş Çarşı’da sandım. Dev gibi büyük bir bez pankart üstünde “Çarşı Berlin” yazıyordu. Önünde toplanmış yüzlerce taraftar, birlikte sarmaş dolaş kendilerinden geçmiş, kenetlenmiş; aynı anda gırtlaklar parçalanıyor ve zıplıyorlar. İki otobüsten Japon turistler indi. Lizbon’u gezmeyi bırakıp ellerindeki kameralarla ve telefonlarla bu muhteşem Madrigal koroyu çekiyorlardı. Bir süre sonra Japonlar da “Beşiktaş” diye diye bizimkilerle kaynaştı. Haydaaa işe bak durup dururken Beşiktaş Çarşı Tokyo şubemizin açılışına tanık olduk. Bir süre sonra organizasyonu yapanlar aradı “Abi 300 kişilik deplasman meyhanemiz hazır ama şu ana kadar 30-35 kişi geldi. Senden rica etsek, gördüklerini davet eder misin? Sosyal medyadan mekânın adını verip bir duyuru yapar mısın?” Neden olmasın! Buraya kadar gelmişiz bari bir faydamız olsun. Sokakta gördüklerime sözle, göremediklerime bir tweetle davetimi yaptım “Beşiktaşlıları deplasman meyhanesine bekliyorum, her şey benden!”

Sonra bir arabaya bindik saat 6 gibi olay mahalline intikal ettik. Marinadaki deplasman meyhanesine bir geldik ki... Vay vay vay! Beşiktaş Köyü’nde sanki. Ortalık mahşer yerine dönmüş. 300 kişilik meyhane ağzına kadar dolu. Bir o kadar adamda iskelelere, mekânın balkonuna dolmuş. Lizbon’u resmen “Kara Kartallar” istila etmişti. Maç saati yaklaştıkça heyecan ve tezahüratlar desibel sınırlarını zorlamaya başladı. Çevardaki barların ve restoranların müşterileri ve garsonları yemeyi, içmeyi servisi bırakıp hayranlık ve hayretle izlemeye koyuldular. Bir ara anons yapıldı: “Arkadaşlar stadyum buraya çok yakın ve dışarıda sizler için otobüsler bekliyor. Merak etmeyin, hep beraber topluca çıkacağız ve herkesi stadın önüne kadar götüreceğiz.” Önce büyük bir alkış ve ardından yine koro hâlinde marşlarla deplasman meyhanesinin temeli yeniden sarsılmaya başladı. Ama işte şişede durduğu gibi durmuyor derler ya... Kalabalıktan birileri “Hadi artık gidelim. Takım ısınırken yalnız bırakmayalım.”

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranter.org>

diye ortalığa fitili ateşleyince yüzlerce kişi coşkuyla deplasman meyhanesinden çıkmaya başladı. “Yahu durun gitmeyin daha vakit var, stadyum çok yakın, dışarıda 10 tane otobüs var,” dedik. Barajın kapakları açıldı bir kere. Durdurmak ne mümkün! Herkes mekânı terk edip otobüslerin beklediği alana doğru koşmaya başladı. Organizasyonu yapanlar da durduramadılar.

“Ne yapalım bari biz de yavaş yavaş stada gidelim,” dedik. Otoparka geldik, polisler var. Bir mevzu olmuş ama nedir bilmiyoruz, yanlarına gittik. Bizimkiler maç coşkusıyla otobüslere dolmuşlar ve içlerinde ağır vasıta kullanan kim varsa otobüsün direksiyonuna geçmiş. Portekizli şoförleri beklemeden otobüsleri kaçırmışlar. Adamlar da haklı olarak polisi çağırmışlar “Otobüslerimiz kaçırıldı,” diye. Yetkililerle konuştuk “Merak etmeyin bütün otobüsleri stada götürdüler orada teslim alırsınız,” dedik. İkna ettik. Sonuçta stada bir girdik. Of anam of! Binlerce Beşiktaşlı ortalığı yıkıyor. Lizbon taraftarı ise bizimkileri hayret ve hayranlıkla izliyordu. Maç güzel başladı. Mario Gomez golü atınca sadece stat değil, Lizbon yıkıldı sanki gökyüzü yırtıldı desem yeridir. Ama sonrasında üç gol yedik ve 3-1 yenildik. Mağlubiyetin hüznü bir süre sonra yerini tekrar Beşiktaş şarkılarına bıraktı. Koca stadyum bomboş sadece beş bin Beşiktaşlı var ve sanki on binler varmış gibi ortalık yıkılıyor. Derken kapılar açıldı ve sağlı sollu polis nezaretinde stattan çıkıp metro durağına kol kola yürümeye başladık.

Gece neredeyse 12 olmuş. Lizbon sokakları yıkılıyor: “Beşiktaş’ım sen çok yaşa canım feda olsun sana...” Evlerin balkonlarından, pencerelerinden ve yol kenarında seyredenlerden alkış yağmuru geliyor. Hepsine el sallıyoruz. Kaşkollar, formalar ellerde pervaneler gibi dönüyor. Metroya yaklaşıncı orada bir parkta toplanmış maçıdan çıkan Lizbon taraftarlarıyla karşılaştık. Önce herkes kavga için bekliyorlar sandı ve hafif bir gerginlik oldu. Polislerden bir grup parktakileri dağıtmaya gitti. Sonra mesele anlaşıldı. Birden bizi “Beşiktaş Beşiktaş,” diyerek alkışa boğdular. Biz de onları alkışladık. Karşılıklı formalar ve atkılar hatıra olarak değiş tokuş yapıldı. Metroyu ağzına kadar doldurduk ve şehrin merkezine gidinceye kadar yine karnaval devam etti.

Metrodan indik ve herkes otellerine doğru dağılmaya başladı. Hafif bir atıştırma ve efkâr dağıtmak için sıcak olan bir kafeye girdik. Mekân sahibi samimi olarak çok üzüldüğünü söyledi. Beşiktaş tüm Lizbon’a bereket getirmişti. “Eğer kazansaydınız burada sabaha kadar eğlence olurdu. Biz kazandık ama bakın her yer bomboş,” dedi. Gece kaldığımız otele dönerken deniz kenarından bir tur atalım dedik. Gecenin o saatinde gündüz gördüğümüz Japon turistlerden dördünü gördük. Hepsinin üstünde Beşiktaşlıların hediye ettiği formalar vardı. Onlara camdan “BEŞİKTAATAAŞŞŞ!” diye bağırdık. Evet maçı kaybettik ama Lizbon taraftarının ve şehrinin sevgisini kazandık. Ve hepsinden önemlisi Çarşı Tokyo grubunun kuruluşuna tanıklık ettik!

BARIŞIYORUM

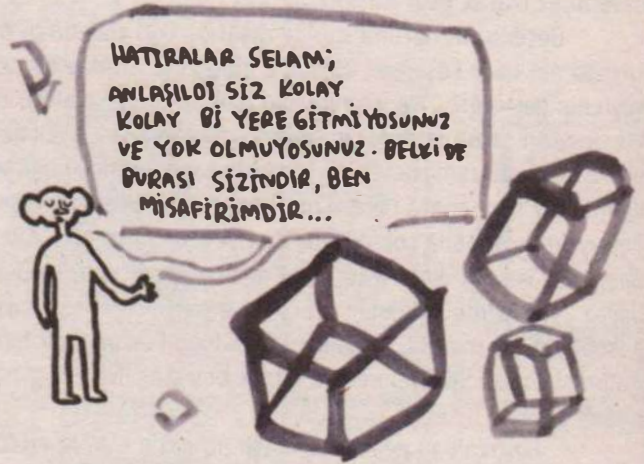
VÜCUDUMLA BARIŞIYORUM

HATALARIMLA BARIŞIYORUM

HATIRALARLA BARIŞIYORUM

ANLAMADIĞIM ŞEYLERLE BARIŞIYORUM

ZİHNİMİN DOĞASIYLA BARIŞIYORUM

ZAMANLA BARIŞIYORUM

TOPLUMLA BARIŞIYORUM

KORKULARIMLA BARIŞIYORUM

KENDİMLE BARIŞIYORUM

Bedia Ceylan Güzelce

mesela...

Bir yelkenli, bir çift diz kapağı, bir Ankara yazı ve “görüşelim yea” lafı getirdim sana bu ay. Sudan çıktıkça yavaş yavaş beliren diz kapaklarım sızım sızım sızıyor.

*Sen aklıma gelince her şey gülümserdi.
Ağaçlar şarkı söyler, rüzgar tatlı eserdi.
(Öyle Günler Gördüm Ki, Sabahattin Ali)*

Mesela Akdeniz’de karasından kovulmuş bir koydayım, minicik bir yelkenli olarak. Fare kapanlarını kurdum, çakal tuzaklarını attım ve balıklar için de minik bir sürpriz hazırladım. Suyun üzerimde olumsuz bir tesiri var ama bunu kimseye söyleyemiyorum. Geceleri başka, gündüzleri başka izleri sürüyorum, her bir taşın başını ışık değişip de sana benzeyene dek bekliyorum. Sıradan bir yelkenliyim ben, kendim dâhil, deniz taşıtlarını sevmiyorum. Yaşlısı genci, zengini fakiri, bu taşıtlarda oldum olası bir sevimsizlik seziyorum. Karşımdaki ormandan geçen insan sürüsüne bakıp iç geçiriyorum, yorgunum, hâlsizim, onlar gibi neşeli, onlar kadar dertsiz olmak istiyorum. Ne kadar beklesem de taşlar sana benzemiyor, sen bile sana benzemiyorsun artık, beni kayalara paldır küldür bağlayışından, her an benden nasıl kurtulabileceğini hesaplamandan anlıyorum. Akdeniz bize iyi gelmedi, ihtiyar denizci ve yelkenlisinin aşkı belli ki sona erdi.

Mesela, yalnız yazları açığa çıkan bir diz kapağıyım, bir başka diz kapağına yaklaştım. Çok yaklaştım ama değmemişim. Gökyüzü parlak ve hiç üşümüyorum. Diz kapaklarının seviyesinde hayatın seyri çok farklı akıyor. Diz kapağı parmak izi gibidir, biri ötekini tutmaz ve herkesin nevi şahsına münhasır bir diz kapağı vardır. Eğilip çömelme, durup bağdaş kurma, zıplayıp gerinme gibi işlerin tamamı ondan sorulur. **Çok şey mi istiyorum? Yanımda bir çift diz kapağı olsun. Bana benzemese de benimle oturup benimle kalkacak, benimle bükülüp benimle toparlanacak, benimle uzun yürüyüşlere çıkacak, akşamları da diz dize...** Hatta belki bir gün önünde diz çöküp, teklif bile ederim.

Çok şey mi istiyorum? Biri var aslında aklımda ama cesaretim eksik, eskisi gibi güçlü değilim kimsenin karşısında. Nasıl açılırım bilmiyorum, belki de kışı beklemeliyim. Yıkılması an meselesi bir tarihi eser, deniz kumu yemiş demiriyim. Diz kapaklarını mutlu bir son beklemez, dünyanın hiçbir yerinde beklemez. Can sıvısı tükenmiş her diz kapağı gibi, beni öldürmeyen şey, çürüttü. Ve beni çürüten şey artık canımı sıkıyor. Ayakta tuttuğum bu bedenden sıdkımın sıyrıldığı şu günlerde.

Mesela, Ankara’da deniz kum güneş üçlüsünden çok uzak bir yaz mevsimiyim. Kızılay Meydanı’nda muhabir, elindeki yumurtayı

asfalta döküyor, yumurta cızırdayarak şeffaftan beyaza, turuncudan sarıya kesiyor. Canlı yayında yazlığımdan utaniyorum, sığağımdan, kavuruşumdan, içimdeki ateşle böyle böyle yüzleşiyorum. Çocuğum ve kelimenin ilk anlamında sevinirken yakalıyorum kendimi, çocuk gibi sevinçliyim yani. Kaybettiğim mevsim geçişlerinin kokusu geliyor uzaktan, bu sefer tuttum mu bırakmayacağım onu. Sevdiğim her şeyi yok ediyorum ben, yıkılmış ateşimden tüm sözlükler, cümlelerin çevresi siyaha, ortası simsiyaha kesiyor. Kalanlarla bu satırları yazabiliyorum şimdi. Yazmak, bir yazarın saklamak zorunda kaldıklarını, dünyaya haykırmak için aradığı bir yoldur. Her seferinde yol da vardığı yer de değişir. Her mevsim gibi benim de sözlerimi tutamadığım olur. Her mevsim gibi, ben de iyi ve kötü günler geçiririm. Asfaltta eriyen bir şehrin ortasında, Temmuz’umda şiirler yazan bir şair var, Ayhan Bozkurt, şöyle yazmış: “Şeytan diyor ki, benim tanrım yanlış yolda ağlamış.”

Şairleri tanrıtanıamaz bilenler utansın, adını bilmediği ağaçların seyrine dalanlara da selam olsun. Adını bilmediği dağın yasını tutanlara, görmediği yerlerin hasretini çekenlere, ayrılığı da sevdaya katıp benim gibi İç Anadolu’dan bir gelip bir geçenlere yazık.

Mesela “görüşelim yea” temennisiyim. Yolda ayaküstü lafı toparlamaya çalışanların emziği, birini başından savmak isteyenlerin can simidi ve asla gerçekleşmeyecek isteklerin en birincisiyim. Kimse birbirini görmek istemezken, herkesin “görüşelim yea” demesi tesadüf değil kanımca. Yarına, hafta sonuna, gelecek haftaya, bir sonraki aya atılan basit bir takvim notuyum ben, zamanın uçsuz bucaksız boşluğunda tek başına bir söz. Peki ama asla gerçekleşmemiş bir eylem, eylem midir hâlâ? Bir gün birileri “görüştük işte” der mi diye beklemekten yorgunum, “hoş geldin” “güle güle” gibi bir anının üzerine edilmiş sözlerle imreniyorum. Birine güvenmek, güvenilmek istiyorum, bir hatıram olsun, bir kez olsun yerimi bulayım diye bekliyorum.

Mesela... Küçük balıkların rüyası da küçük olur. Bir yelkenli, bir çift diz kapağı, bir Ankara yazı ve “görüşelim yea” lafı getirdim sana bu ay. Sudan çıktıkça yavaş yavaş beliren diz kapaklarım sızım sızım sızıyor. Sudan her çıkışında bana bir keder basıyor. Diz kapaklarım, günün ilk ışıklarıyla boyutları açığa çıkan bir felaket gibi, naklen dünyaya ayan oluyor. Ayhan Bozkurt artık şiir yazmıyor ve o hikâyenin adını editör “İhtiyar Balıkçı ve Deniz” şeklinde düzeltiyor. Canı sağ olsun.

**Yazmak,
bir yazarın
saklamak zorunda
kaldıklarını,
dünyaya
haykırmak için
aradığı bir yoldur.**

İşte benim zeki müren

"Paris'te yaptırdım bu yeni elbisemi. Adı Paris Geceleri. Görülecek bir şey. Muhteşem. Köln'de bir revüye gittiğim zaman bu elbiseyi gördüm. Sanatçıdan adresini istedim. Şanzelize'de yaptırmış. Buldum terziyi ve elbiseyi sipariş ettim. Omuzdan demir çemberle geçiyor. Ve giyerken fındık fındık ter döküyor bana!"

Annesi Hayriye Hanım ve babası Kaya Müren'le

"Annem 'Fahriye Abla' şiirindeki tipin tıpkısının aynısıydı."

"Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar, Kapanırdı doha gün batmadan kapılar. Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden, Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın, sen! Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanıyla Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla!"
(Ahmet Muhip Dıranoğlu, 1935)

Sunnet fotoğrafının arkasında annesinin notu: "Mini mini Zekicim, şimdi babamız oldun. Allah uzun ömürler versin, amin."

İlk bisikleti 11 yaşında sahip oldu.

Evlerinin bahçesinde

"Karşı evdeki marangozun kızı kızamık çıkarıyordu, oğlu kim bilir hangi arsada topağ çeviriyordu. Ben de saksılara, Fasulye sırıklarına, ısırganlara konser verirdim. Evet kiremitler vardı, duvardaki köfeke taşları, yerdeki çimenler vardı ya, onları dinlesinlerdi beni."

Boğaziçi Lisesi'nin bahçesinde, 1949

"Boğaziçi Lisesi'nin çift camlı yotakhanelerinde birinin buğulu penceresinden Boğaz'ı seyrediyş Üç yıl bıkmadan... Bazı geceler sandalla denizi açılır, kısa gezintiler yapardık. Okul idaresinde izin olarak yaptığımız bu gezilerde arkadaşları durmadan şorkılar okurdum."

Resimli Radyo Dünyası,
27 Eylül 1951, kapak
olduğu ilk dergi.

"Gerçek sanatçı kendini topluma adayın kişidir. Sanatçı, kendi hayatını yaşayamayan sorumlu insandır. Sanatçı, her saniyesi ölçülü ve mesuliyet dolu bir varlıktır. Gerçek sanatçı, nice uzun yılların yükünü omuzlarında taşıyan bir ağır işçidir. Sanatçı, topluma mutluluk veren, ıstırapları neşeye çeviren insandır. Sanatçı, her kalpte dolaşan kandır. Bir toplumun kalitesi yetiştirdiği gerçek sanatçılarla ölçülmektedir. Ve de sanatçı çok sabırlı olmalıdır. Her nimetin bir külfeti vardır çünkü."

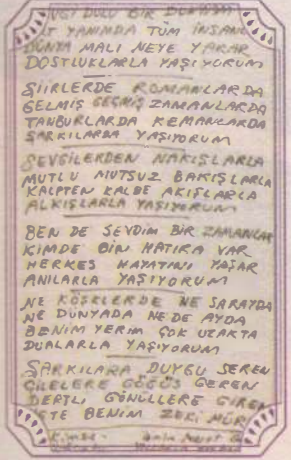

Kedisi: Nozli

Köpeği: Cim

Fotoğraflar: Ahmet Tuna

El yazısıyla "İşte Benim Zeki Müren"

"1960 yılında Aspendos konserinden sonra Antalya halkı bana 'sanatın paşası' ismini layık gördüler, teveccüh gösterdiler. Ve Antalya'da 'Paşam, Paşam' diye hitap etmeye başladılar. Sonra bu Bodrum'da duyuldu. Bodrum halkı da 'Paşam' diye hitap etmeye başladı. Ve şimdi İstanbul'da başka şehirlerde her ortamda 'Paşam' diyorlar. Ben bana 'Paşam' diye hitap edin demedim hiç kimseye. Zaten böyle bir şey düşünülemez benim için. Fakat bu tabir beni rahatsız etmiyor. Alışıldı gibi bir şey. Aıştım adeta. Birçok kişi 'Paşam' diyor efendim."

"İlk Amerika'ya gidişimde New York caddelerini gezerken bir plakçı vitrininin en önünde kendi long play'ime rastlayınca sevinçten uçmuştum. Türkiye'den giden 78 devirli plaklarımdan derlenmiş ve orada basılmıştı. İnsan bir tatlı tuhaf oluyor ki sormayın."

İlk sinema filmi Beklenen Şarkı setinden

"Çok sevdim, çok saydım dinleyicilerimi ve izleyicilerimi. Mukabilinde bedelini kalbimle ödedim maalesef. Kalbim yoruldu. Ve bu olay 25 sene süren sahne stresinden ileri geliyor dedi doktorlar bana. Ve 4 senedir de sahnelere veda ettim. Kalbimi verdim. Çok şey aldım ama kalbimi verdim."

"Robert Anderson sanki bu oyunu benim için yazmış gibi. Ruhunun derinliklerine inilmediği için arkadaşları tarafından tatsız şakalarla rahatsız edilen bir genç."

Zeki Müren'in tek
ayında kalan tiyatro
macerası "Çay ve
Sempati"den bir kare

"Şöhret kolay şey değil. Hala benim dahi izah edip derinine maalesef inemediğim, bir yalnızlık duygusu var şöhretin içinde. Belki de dışında, kabuğunda..."

İstanbul Radyosu kimliği

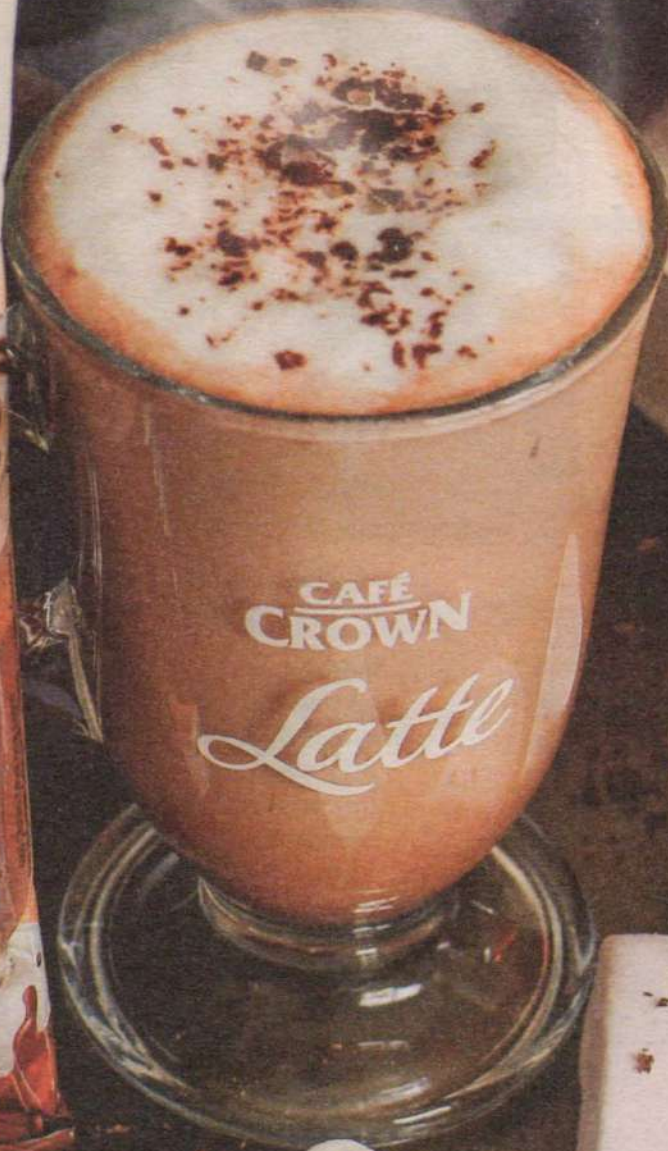
- ❖ 24 takım elbisesi, 11 smokin ve frakı, 23 gömleği vardır.
- ❖ 17 çift ayakkabısının hepsi de bağırsız ve makosendir.
- ❖ 182 kravatından en pahalısı 75 TL, en ucuzu 25 TL'dir. Kravatlarına çok kere zarif bir iğne takmayı ihmal etmez.
- ❖ Yaz-kış duş almadan kat'iyen yatağa girmez.
- ❖ Daima sakal tıraşını evde kendisi olur.
- ❖ Ayak numarası 38'dir, gözlük camı astigmat 1.50'dir.
- ❖ Nefret ettiği üç şey: Riya, yalan, nankörlük.
- ❖ Hayatındaki en önemli üç atasözü: Taklitler aslını yaşatır. Yıldırımlar yüksek tepelere düşerler. Meyve veren ağaçlar taşlanır.

bilinmeyenler

- ❖ Sabah kahvaltısı yapmaz, sadece bir bardak meyve suyu içer.
- ❖ Sadece dört saat uyur.
- ❖ Soğuk yiyemez, 1949-1956 yılları arasında, yedi sene boyunca hiç dondurma yememiştir.
- ❖ Derdini anlatacak kadar Almanca bilir.
- ❖ Hayatında maydanız tatmamıştır.
- ❖ Gök gürlemesi ile çıkan şimşekten vahşi bir zevk alır.
- ❖ Bir röportajında hayatta kimseyi kıskanmadığını söylemiştir.
- ❖ Takside olsun, hususide olsun, arabanın daima önünde oturur.
- ❖ Sevdikleriyle konuşurken "Hayatım, şekerim, tatlım" tabirlerini çok kullanır. Sevmedikleriyle zaten konuşmaz.
- ❖ Dünyada en çok Rio'yu ve Kanarya Adaları'nı beğenmiş.

YENİ

Choco Latte çıktı!
Denediniz mi?

CAFÉ
CROWN
ÜLKER

Umay Umay

unutmuş gibi her yüzüm

Fotoğraf: Umay Umay

Sırt üstü uzanıyorum beni ben yapan fotoğrafların üstüne. Kulaç atıyorum pozlardan pozlara. Abartılmış makyaj yüzümü yalıyor. Bazı bakışlar kesinlikle ben değilim. Bazıları tam da benim. Bir zamanlar sevdiğim şarkılar gibi. Dolabı açıp kıyafetleri bulmak gibi. Haddini aşmış koyu kahve gibi dökülüyorum yatağa. Bu bardaklar... Zamanın ötesinde yolculuk sohbetleri yapıyorum kendimle. Kendime artık hiç mi hiç benzemeyen kendimle. Ya da gerçekten şimdi kendi olan kendimle.

Mesela gülüşümde bıçak etkisi vardı. Şimdi köşesine kıvrılmış kedi gibi. Uysal serzenişler, mırıl mırıl sohbetler, minik kaşınmalar. Oysa rüzgâr daha sert, soğuk daha soğuk artık. Yumuşamış olabilir miyim? Daha sadık olmuş olabilir miyim şekil değiştiren gölgeme. **Ellerime bakıyorum arkama gizlenmiş. Gizlediği şey kendi kendini örttüğü kocaman yüzüğü. Yüzük uyuklayan hâlimden daha haşin.** Sanki göğsüme batırsam tekrar döneceğim kaçtığım şeylere. Kaçtığım şeyler de öyle matah şeyler değil. Gürültülü boşluk, çöp kokan mahalleler işte. Her zaman tedbirsiz yapıp ettiklerim.

Hâlim hiç değişmemiş gibi, yani ellerim yüzüklerden daha küçük görünürken, onlara garip garip bakar mıydın, tutar mıydın, şaşırırdı mıydın? Ama öyle olmaz işte. Uykuyu bölen siren sesleri gibiydin. Hâlâ düşlerken bile bir şey bana çarpmış gibi oluyorum. Hainsin bence. Hâlâ öyle hain kalabildiğin için gurur duy. Beni örten zamandan daha kirli sularla yıkanıyorsun. Kendini daha ak gördüğün son fotoğrafta kalmış bakışın.

Katmanlarına ayrılmış fotoğraf kâğıdından tenin sıyrılıp kırılıyor.

Gerçeğin artık çok uzağında olduğunun farkında. Yazık negatifi bile yok. Kendime bakıyorum. Sakinim gün batarken. Sakinim yıldızlar üstümde uyurken. Birileri diğerlerini boğarken sakinim. Belki de insanoğlu kanlı doğasına alıştırdı beni. İştahla kendi çocuklarını yutan cellatlara. Sakinim yazılmış kitaplar gibi. Yazıldı işte.

Ne çok yüzüm var oysa. Sadece iki tanesini yazmıştım. Zamanla çoğalmış sanki. Yoksa farkındalığım mı arttı? Ya da belki hiç unutmamam gereken bir şeyi unuttum. Sarı sıcak o öğleden sonrayı evet. Evet evet. Ölümünden döndüğüm anı. Çocuklarımdan doğduğu anı, annemin öldüğü anı. Hepsini unutmuş gibi her yüzüm. Ama hep bildiği şeyleri unutmuş gibi.

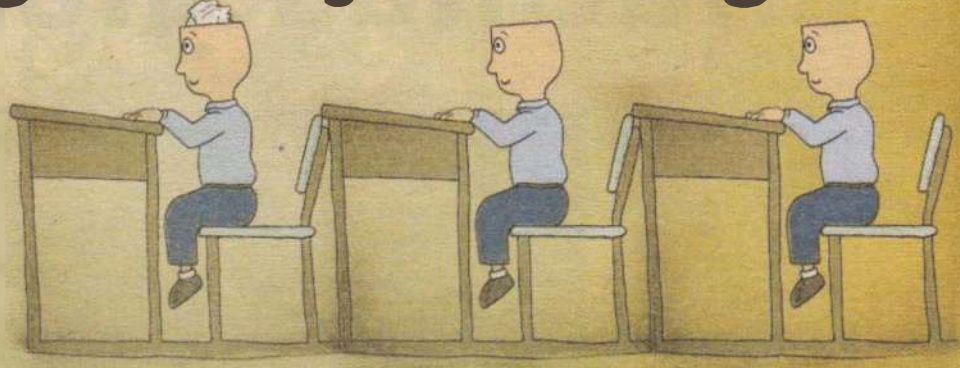
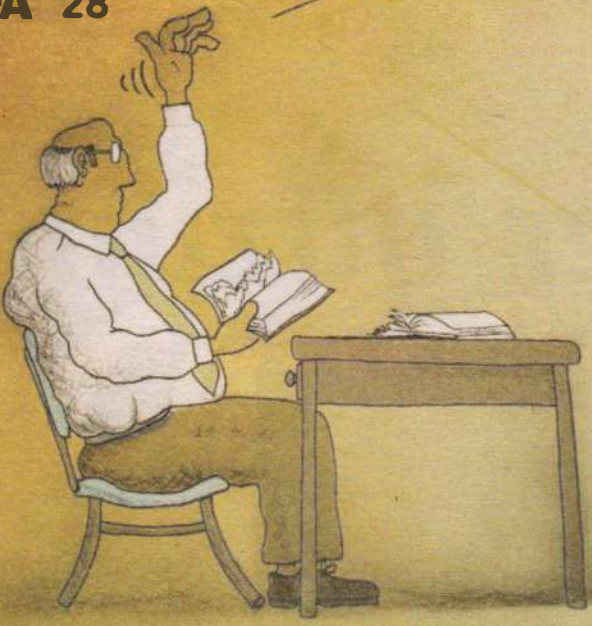
Bedenimi yatakta fotoğraflarla kucaklıyorum. Hepsini döktüm kutulardan. Kaygan ve garip kokuyorlar. Yapışmış bazıları birbirine. Dijital zamanlardan önce. Kurgusal hâlim de var böyle filmde bir kare gibi mesela. Acaba adı ne olurdu? Ağır ağırlı değil ama hafif uçucu gibi. Yan yatıp avluya doğru süzülsem hava serinken, yağmur henüz başlamamışken. Hem korkunç hem sıkıcı hem de güzel olmaz mıydı zaman akarken...

His kaybı olunca beden başka uzuvlarla telafi etmeye çalışır. İlla o hissi bulacak. Beynin oyunu. Şimdi ikinci üçüncü yalancı benler çıkıyor her yerden. Tanıdık tüm bu yüzler ayrıca. Hepsini hoş karşılıyorum. Ama evde yeterince kahve yok. Seni tanıdıklarından şüphe de yok. Konu hayattan, ülke sorunlarından, açlık sorunlarından sonra illaki hep aşkta. Ve sen hep orada, o fotoğrafların köşesinde sinsi sinsi duransın. İşte gitmiyorsun. Gitmiyorsun işte bir yere.

Belki de insanoğlu kanlı doğasına alıştırdı beni. İştahla kendi çocuklarını yutan cellatlara.

eğitim şart değil

Üniversite, yılın en fazla sekiz ayında, günde altı ya da yedi saat kullanılmak için inanılmaz arazi, bina, işletme, enerji, güvenlik, personel, idari giderler... altında eziliyor.

Başarmak nedir? Neye başarı denir? Başarılı olmak ya da sayılmak için ne yapabilmek, neye erişebilmek gerekir? Başarı ölçülebilir mi olmalıdır?

Başarı "görmezlerin fili tarif etmesi" gibi bir şey aslında. Neredeyse kişi sayısı kadar tanımı olabilir. Bu sebeple başarı için "ölçüt" ve ölçümler geliştirilip durulur. Ölçülebilir durumlarda iş kolay. Yüz metreyi yüzme ya da koşma süresi, kaç kilo kaldırdığı, gülleyi, ciridi hangi mesafeye fırlatabildiği, turnuvada onlarca insanı eleyip finali kazanması... Sportif başarı ölçülebilir olduğu için genel kabul görmekte zorlanmıyor. Hedefler tanımlı. "EN" olmak. Gerçi burada da "en başarı" için kaç kere "en" olmak gerektiği belli değildir.

İnsanın günümüzdeki dramı da burada başlar. Herkes doğduğu günden itibaren başarıya programlanır ve odaklanır. "Başar" diye isim bile üretilir; Endüstri Devrimi'nin, iki savaş sonrasının rekabetçi kafasından kurtulmak zordur. Ya başar ya yok ol! Ama fani, etten kemikten sinirden yapılmış insan yavrularının biricik hedefi vardır aslında: Tatmin olmak. Yaptığından, yediğinden, içtiğinden, sevdiğinden, gezdiğinden... eksiklik hissetmemek. Komşunun, amcanın çocuğundan, okul arkadaşlarından, akranlarından sürekli ve her zaman, her konuda "daha önde olmak" zorunda olmadan. Seninle senin aranda bir tatmin.

Mahalle buna izin vermez işte! **Doğduğun günden itibaren "EN" olmak zorundasın. En güzel bebek, en tatlı çocuk, en iyi yemeklerini yiyip bitiren velet...** Bu sıfatları kazanmak için yarışmak en erken yaşta öğrenilir. Sonra gelsin sınavlar. Sınavlar. Sınavlar... Ortaokula, liseye, üniversiteye, yüksek lisansa, kamu personeli olmaya, büyük çok ulusluya, lisans seviye ölçmeye, plazadaki güvenlikten geçmeye(!) ve akla gelen gelemeyen her konuya sınavla girilir.

Bunların en fecisi de üniversite sınavıdır. Tam iki buçuk milyon kişi bu sınava girer; aylarca gece gündüz çalışıp hayatını sıkılarak yaşamak zorunda kalan milyonlar! Ama bunların yüzde sekseni pek bir yeri kazanamayacaktır bir anda iki yüzü geçmiş üniversitenin standart bölümleri içinden! Daha da beteri kazandığı için kendinin ve ailesinin yüzünde güller açıp, bu kadar yıldır okumanın, aylardır çalışmanın karşılığını aldığını zannedenlerin "kazandığı" yerlerden mezun olunca, bunların da yüzde sekseni iş bulamayacak. Pek çok bölümün işlevini yıllar önce kaybetmiş yapılarında dört-beş sene daha sıkışıp ezilecek.

Eğitim sistemi nedense matematik ve fen bilimleri eksenslidir. Anneler çocuğunun matematik notuyla övünemezlerse, notu en iyi olanlarla arkadaş olmaya zorlarlar çocuklarını. Üniversite ve kamu personeli olmak için bile geometri ve matematik bilmek gerekir. Birkaç üniversitenin ilgili bölümleri hariç "mühendislik" kazananların yürüyüşü bile değişir, mahallede ve annelerin altın günlerinde havaları tavan yapar ama mezun olduklarında ustabaşı bile olamayacaklardır. Tıp ya da felsefe okumak için epey geometri bilmek gerekecektir. Ailenin motivasyonu da mahallenin takdir kriterleri baskısı da bu yöndedir. **Onun dışında, bazı sektörlerde adam yetiştiren okulların her yıl verdikleri mezun sayısı, o sektörde çalışanların toplamından fazladır.** Yani herkes o işte sadece bir yıl çalışıp ayrılırsa ancak her mezuna yer olacaktır. Örneğin ders içeriklerinin tamamen işlevsizleştiği "reklam, halkla ilişkiler, iletişim" bölümleri altmış bilemediniz yetmişli yıllar için müthiş adam yetiştirirler ama 30-40

yıllık farkı kapatmak çocuğa kalır.

Pek çok sektörde durum farklı değildir. Hele tek istihdam alanı devlet kurumları olan meslekler için, pek çok insan, ileride Twitter'da "atanamayan meslek" baskı gruplarında arkadaşlarıyla birlikte sefil edileceğinden habersizce ve idealistçe ilgili bölümlerde okumaya gayret eder.

Her yerde birçok mesleğin ya çok küçüleceğinden ya da kaybolacağından pek çok yeni mesleğin de doğacağından bahsedilir ama bu sistemin umurunda değil. Herkesin akademisyen olma zorunluluğu varmışçasına kitaplar ve kitap referansları üzerinden gidilmeye çalışılırken hayatın akış hızına göre belli konulardaki kitapların içeriği zaten kitap basıldığı gün "eski sürüm" kalmıştır. Güncelleme yerine "anındamak" gereken bu dönemde birkaç yıl bile eskime göstergesi olabilir. Akademia dönüşümün hızına ayak uydurmaya planlanmamıştır. Altı yaşına kadar insanın pek çok yeteneği ortaya çıkarken, bu okul öncesi dönemde yetenek saptaması adına bir şey yapılmaz. Orta öğrenimde her şey ezberleme ve hatırlamaya dayalıdır. Kimya formülünü de Karlofça Anlaşması'nın maddelerini de Kadeş Savaşı'nın tarihini de ezberleyip, aklında tutup sınavda hatırlamak zorunda kaldığın bir sistem. Hâlbuki hayatta kaynaklar açıktır. Ezberlemek yerine nereden bulup, farklı konular arası nasıl bağlantı kuracağın önemlidir. Üstelik dar alanda derin uzmanlıklar yerine bütünsel derinlik önem kazanıyor. Bütünsellik için farklı disiplinlerin belirli amaçlar çerçevesinde dönemsel bir arada çalışmalarına dayalı sistemlere geçiliyor. Birdenbire sosyolog, antropolog kodcu, tasarımcı hikâye anlatıcı, deneyim tasarımcısı gibi ya hiç eğitim karşılığı olmayan ya da eğitimin ihtiyacın çok gerisinde kaldığı mesleklerin birlikte hayal edip üretmesi gerekiyor.

Kim mahallede "deneyim tasarımcısı", "hikâye anlatıcı", "veri merkezli algı stratejisti" olduğunu göğsünü gere gere söyleyebilir ki? Bunları var olan akademik sisteme monte etmenin de yolu yok. Üniversitelerde alınan eğitim, kalitesi ne olursa olsun, 10 bilemediniz 15 sene içinde geçerliliğini yitiriyor. İster tıp, ister iletişim, ister bilgisayar mühendisliği, ister sosyal antropoloji, hangi bölümü bitirmiş olursa olsun kişi tekrardan "yenilenme, güncellenme, uyum" eğitimine alınmak zorunda. Yani 40 yaş civarı 15 yıl ve üstünde çalışanlar bakıma alınıp yenilenmeli.

Yenilenemeyenler, yeni ve ileri sürümüyle değiştirilmeli. Ama akademia kendini yenilemekten çok uzakken başkalarını nasıl yenilesin? Binlerce insan eski tür yöneticiler altında, yeniyi yapmak isterken arafta kalıp heba olup gidiyor.

Üniversite, yılın en fazla sekiz ayında, günde altı ya da yedi saat kullanılmak için inanılmaz arazi, bina, işletme, enerji, güvenlik, personel, idari giderler... altında eziliyor. Hâlbuki bu dolaylı maliyetlerin pek çoğu doğrudan insan ve yenilenme için harcansa hem kopukluk önlenmiş olur hem de hıza ayak uydurmak daha kolaylaşır.

"Sayısal" baskıdan arınmış, yetenek ve tatmine dayalı başarı kriterlerine göre düzenlenmiş, kaynakların etkin kullanılabildiği bir sistem insanların mutlu olması için kaçınılmazdır.

"Eğitim şart" klişesinin şaka konusu olması, yönsüzlük ve zamanı, hızı ıskalanmasının sonucu zaten. Aslolan "tatmin şart" bunun da metresi, litresi, ölçüsü değişken.

**40 yaş civarı
15 yıl ve üstünde
çalışanlar bakıma
alınıp yenilenmeli.
Yenilenemeyenler,
yeni ve ileri
sürümüyle
değiştirilmeli.**

Başar Başaran

böyle bir “geçmez zaman” ki

İnsan düşüncesi ancak hakikat tecrübesine yaklaştığı anda kendisini gerçekleştirebilir. Onunla bağ kuramayan bir düşünce yakıcıdır tahripkârdır kendi kendisini mutsuz etmeye koşulludur.

Zamanın hızla birlikte tarif edildiği dünyada düşünce ölür der Heidegger. Yani geçmişten geleceğe doğru giden ve ilerledikçe de daha az hissedildiği için hızlanan bir zaman algısı içerisinde insanın gerçekten düşünebilmesinin yolunun olmadığından bahseder. Buradan hareketle zamanı sürattan ayırabilmek için gider kendini bir orman kulübesinde izole eder. Böylece zamanı doğayla uyumlanmış bir akış içerisinde ona modern dünyanın atfettiği hızdan arındırarak kendi olağan hâli içinde hissetmeye çalışacaktır.

Vakti mesailerle, gündelik randevularla yahut tren tarifeleriyle değil yaprağın salınımı, derelerin çağlaması, dağ başında bulutların hareketi, çiçeklerin açışı, arının tomurcuğa konup kalkışıyla tarif edebilmekle tabiatın içinde ait olduğu yere çekmeye çalışacaktır. Doğrusal değil yanal bir zamana erişmeye gayret eder. Aslında bu Tanpınar'ın yekpare geniş bir anın parçalanmaz akışında diyerek sezgiyle tarif ettiği yerdir. Öyleyse münzevi filozof zamanın yerini modern hayatın öncesine tarihlemektedir. **Bize fabrikaya kart basmadığımız, yıldızları görmekte zorlanmadığımız, kumsalların on binlerce yıldır aynı dalgalarla konuştuğu, yağmurun tam zamanında yağdığı günlerden söz etmektedir.**

Kâinatı bir bütün hâlinde ele alabilmemiz ancak orada mümkündür. Zaman bu ilk tarif edildiği yere geri dönerse zihnimiz yine bizim tarafımızdan manipüle edilmiş doğrusal zamanın istilasından kurtulacak, kendisini olduğu hâliyle kavrayabilecektir. Zira insan tam olarak zamanın ve mekânın neresinde olduğunu ancak böyle farkına varabilir. Şu anda hangi yıldızın altında durduğunu, kaçınıcı enlem boylamda, hangi asırda, kaç yaşında olduğunu o an anlayabilir. Bu farkındalıksa sağlıklı düşünmenin ön koşuludur. Aksi şekilde yaşayan insan kendisiyle tanışmadan zamanın içinden bir atık gibi sürüklenip geçtiği hayatı asla anlamlandıramadan ölüp gidecektir. Heidegger bu hâlimizi bataklıkta devrilmiş bir ağacın üzerinden atlarken takılıp ölen mandalara benzetir. Telef olmak tabir eder. Hayatlarımızın çoğu böylece sonlanır. Acıtır ama gerçektir.

Peki düşünmenin önemi nerededir? Öyle ya insan düşünmese ne kaybeder? Düşünerek vardığımız bu sekiz milyarlık huzursuz bedbaht can çekişen yerküreden daha beteri olacak değildir. Burada karşımıza hakikat kavramı çıkar. İnsan düşüncesi ancak hakikat tecrübesine yaklaştığı anda kendisini gerçekleştirebilir. Onunla bağ kuramayan bir düşünce yakıcıdır tahripkârdır kendi kendisini mutsuz etmeye koşulludur. Bizler asırlardır bu tecrübeden mahrum yaşarız. Nietzsche'nin diillere yanlış bir yerden pelesenk olan sözü “Tanrı öldü” aslında böyle bir yoksunluğu anlatır. Tanrı, hakikat yahut varlık dünyayı terk etmiştir. Bizi sönmekte olan bir gezegende kendi kendimize bırakmış her gün azalan potansiyelimizle yok oluşumuza şahit olmamayı seçmiştir. İlhamın artık tükenen bir fener gibi titreyen cılız ışığının sebebini anlatmaya ve anlamaya çalışıyorum. Yok olan

sanattan siyasetten hasılı düşünceden söz ediyorum. Yazılmayan romanlardan, söylenmeyen türkülerden, sarsıcılığı yitirmiş şiirden dem vuruyorum. Mahrumiyetimizin ve çaresizliğimizin sebebi bu çoraklaşmadır.

Bir gece yarısında rüzgârlı bir balkonda karanlık bir denize bakarken aniden aklımıza düşen kelimeler, notalarla kol kola girmiş buralardan gitmektedir. Tuvallerden akan boyalar parmaklarında çamurlarla ölmüş sanatkarların topraklarına karışmıştır. **Bizi çıkışsız uykulardan kan ter içinde uyandıran deli fikirler, sevgilinin terli ellerini tutarak dalınmış bir düşte türlü renklerle kımıldayan aşk yok olmaya yüz tutmuştur.** İnsan dediğimiz eşref-i mahlukat mucizesinden eksildikçe hırçınlaşmaktadır. Sevemez ve üretemez hâldedir.

Dünyanın tek boyutlu, herkes tarafından herkes kadar kavranabilen algısı bizden yeni şeyler söylemek imkânını almıştır. Hakikatin her suale bir tek yanıt veren o basit ayan beyan sahiciliğinden eser kalmamıştır. Üzerine dünya kapaklanmış her şey olduğundan daha karmaşık hâle gelmiştir. Etrafında dönendiğimiz sadece biçimdir. Sanat yoktur, sanat üzerine konuşmalar vardır. İçerik çoktan ölmüştür. Gençliğin ve aşkın kudreti, ihtiyarlığın ve öğrenilmiş mantığın karşısında kaybetmiştir. Dünya sahnesi sıkıcı bir son oyunla perdelerini kapatmak üzeredir.

Üzeredir fakat kapatmamıştır. Tanpınar'dan o yüzden bahsettim. Modern yaşamın geç zuhur ettiği bu topraklarda Batı memleketlerinin çok önceden kaybettiği hakikatin tecrübesine onlara kıyasla daha yakın zamanlarda sezgiyle erdiğimizi düşünüyorum. **Bizi şanslı kılan, akla karşı sezgiyi koyuşumuz olabilir. Filozofların temellendirilmiş hesaplarının yanına mistik bir yazarın hezeyanlı kalp atışlarını bu yüzden bırakıyorum.** Daha dün manayı karnına gizlemiş şairlerin kendilerini yerden yere vuruşlarında, tırnakları zindanlarda çekilme pahasına sözünü esirgemeyen fikir insanlarında, kör olana kadar okuyan yazarın alimlerin ölmekle bitmemiş yaşamalarında bu sezginin izlerini görüyorum. Bugün hâlâ musikinin bir sözünde ürperen tüylerimiz onlardan kalan bir şeyleri bize hatırlatmaktadır. O hâlde belki hâlâ olur olmaz içimizde kımıldayan sebepsiz hüznlerin bize söyleyeceklerini duyacak hâlimiz olabilir. Belki de kendi yaşam tecrübesi içinde kaybetmeye inanmayan bir mahlukatın çocuksu iyimserliğiyle konuşuyorum. Her şekilde buna tutunmaktan başka bir yolumuz yoktur. Belki bu lisanı konuşan ahali olarak biz bütün mantıksız keşmekeşimiz içinde rasyonel bir dünyanın düşürdüğü çocuğu doğurmanın sancısını çekiyor olabiliriz.

Zamanın akışı bahsettikleri gibi doğrusal değilse kazanda kaynayan reçelin hareketlerine benzetilebilir. Kabarcığın nereden ne zaman kabarcacağı belli olmaz. Tıpkı burası gibi kestirilmeyen şaşırtıcı ve çok güzeldir. Bir ihtimal arıyorsak daha çok reçeller üzerine düşünmekle bulabiliriz. Belki de hakikat kendisini bu memleketin kaosunda bir yerlere gizlemiştir. Ortaya çıkmak için zaman kolluyordur.

İnsan dediğimiz eşref-i mahlukat mucizesinden eksildikçe hırçınlaşmaktadır. Sevemez ve üretemez hâldedir.

Coşkun Aral

çöple imtihan

Tarih 28 Nisan 1993, Ümraniye Hekimbaşı çöplüğünde biriken metan gazı büyük bir patlamaya neden oldu. 39 kişi hayatını kaybetti. İstanbullular çöplüğün patlayabileceğini acı bir fatura ödeyerek öğrenmiş oldu.

Benim ilk çöplük ve sorunlarıyla tanışmam 1985 yılında oldu. Marcos diktatörlüğünün Filipinleri'nde, âdeta bir kent kadar büyük Manila çöplüğünde yaşayanlarla röportaj yapmıştım. Geçimlerini çöplükten sağlayan bu insanlar, salgın hastalıklar ve zehirlenme olasılıklarının pençesinde, patlama riski altında çöp topluyordu. Dumanlı (Smokey) Dağ'da yaşayan 20 binden fazla insan, 7'den 70'e çöpleri ayrıştırıyor ve âdeta dönüşümcü robotlar gibi yüz binlerce tonluk çöp dağlarının arasında çalışıyordu. Buraya Dumanlı Dağ adı verilmesinin sebebi de çöpler arasında yanan ateşlerden yükselen dumandı. Korkunç yaşam koşullarının hâkim olduğu çöplükte çocukların sayısı dikkatimi çekmişti. Yıllar içinde, bölge de dönüştü. Hâlâ devam ediyor mu bilemiyorum ama bir dönem bu mahalleye para karşılığı turlar düzenleniyordu. Kazancın da bölge halkına destek olan bir vakfa aktarıldığını duymuştum.

Bölgenin yeni adı Cennet Tepeleri. Bir uçtan diğer uca yapılan bu sıçrama isim düzeyinde kalmamış olmalı diye ümit ediyorum. Ne var ki Filipinler'de bize çok tanıdık gelecek bir yaklaşımın mevcut olduğunu da söylemeliyim. **Devasa imar faaliyetlerinin sonucunda bir bir yükselen lüks gökdelenler, şehrin kenar mahallelerini kaplıyor ve fakir halk, görünmez olarak kalacakları daha uzak bölgelere taşınıyor.** Yeni gettolar kuruluyor.

Bugün Filipinler, yine çöp konusuyla gündemde. Gelişmiş olarak nitelendirilen ülkeler, kendi çöplerini evlerinde istemiyor. Çözüm olarak da çöpleri evlerinin dışına çıkarmayı seçiyor. Kanada, 2013 Haziran ayından 2014'ün Ocak ayına kadar içinde plastik olduğunu ibra ettiği 103 konteyneri "yanlışlıkla" Filipinler'e gönderir. Manila gümrüğünde alınmayan konteynerlerden 18 tanesi Gümrük İdaresi yetkilileri tarafından açılır ve karşılarına çöp çıkar. Bundan sonra çöplerin iadesi için Filipinler'in şikayetleri ve çabası başlar. Ne var ki 2015 yazında en az 26 konteyner çöp Capas'a dökülür. Yıllar boyunca ne oldu dersiniz...

Gelecek kuşaklara bozulmuş bir ekolojik denge ve çöpümüzü miras bıraktık.

Kanada Başbakanı hiçbir çözüm içermeyen olasılıklar içeren konuşmalar yaptı. Resmi makamlar arasında mektuplaşmalar oldu ve en son 2019 Nisan ayında Filipinler başkanı Duterte, Kanada'nın çöpünü geri almaması hâlinde savaş ilan edeceğini söyledi. Sonunda Kanada 2019 yılının Haziran sonuna kadar çöpünü geri almayı ve tüm masraflarını karşılamayı kabul etti. 1989'da kabul edilen Basel Anlaşması'na da aykırı bu durumun yıllar sürmesi, tüm bu anlaşmaların neye yaradığı konusunu da sorguluyor insana.

Bugün dünyada tüm canlıların vücudunda biriken plastik, karada ve okyanusta oluşan çöp adaları, geri dönüşüm konuları tartışılıyor. Bana kalırsa insan, ekolojik dengeyi geri dönülemez şekilde bozdu. Adını sıkça duyduğumuz ve duyacağımız İsveçli Greta Thunberg'i ciddiye almamız gerekiyor. Gelecek kuşaklara çöpümüzü miras bıraktık. Bozulmuş bir ekolojik denge bıraktık. Kitlesele göçlere, hastalıklara, ölümlere neden olacak küresel ısınmayı miras bıraktık. En korkutucu olanı da nükleer atıkları miras bırakıyoruz.

GÖKŞEN ATEŞ

Koşmasaydım Yazamazdım

Yazar: Haruki Murakami
Çevirmen: Hüseyin Can Erkin
Doğan Kitap, 2013

En sevdiğim yeri:

Ben koşarken, yalnızca koşarım. Bir boşluğun içerisinde koşarım. Ters yönden bir ifade kullanmak gerekirse, boşluğu yakalayabilmek için koşuyordumdur belki de.

DERYA ULUĞ

Dört Güzeller Toprak, Su, Hava, Ateş

Yazar: Iskender Pala
Rapu Yayınları, 2014

En sevdiğim yeri:

Gözünüz ister gökyüzüne ve yıldızlara, ister okyanusa veya yağmura, ister bir yangına veya ışığa, isterse bir ağaca veya mezara bakıyor olsun... Anasır her yerde bizi kuşatıyor, sarıp sarmalıyor. Şefkatli bir anne gibi...

OKAN BENSOY

Masumiyet Müzesi

Yazar: Orhan Pamuk
İletişim Yayınları, 2008

En sevdiğim yeri:

Mutlu anlardan geriye kalan eşyalar, o anların hatıralarını, renklerini, dokunma ve görme zevklerini bize o mutluluğu yaşatan kişilerden çok daha sadakatle saklarlar.

MERVE ÖLMEZ

Ermiş

Yazar: Halil Cibran
Çevirmen: Ayşe Berktaş
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015

En sevdiğim yeri:

"Hakikati buldum" değil, "bir hakikat buldum" deyin. "Ruhun yolunu buldum" demeyin. "Kendi yolumda yürürken ruhla karşılaştım" deyin.

Senin başucu kitabın hangisi?

En sevdiğim yeri seç...

basucukitabim@kafadergi.com

adresine bir portre fotoğrafını da ekleyerek yolla, gelecek ay bu sayfada yayımlayalım!

Hazırlayan: Pınar Aksel

Cem Davran

büyülü ilişki

Bizimki ayrılık bile değil, öyle pişmanım ki kaçmak istiyorum, geçen zamanı unutmak, yok etmek istiyorum. Çok fazla konuşmayı sevmez diye bilirdi ama bu yıkıcı cümleler bir avazda çıkmıştı ağzından.

Tek başına yürüdüğünü unutmuştu sanki. Yanında, etrafında birileri varmış gibi tanımadığı insanlarla göz göze gelmemek için sadece önüne ve ileriye bakarak yürümeye devam etti. Telaşlı, endişeli görünmesin diye çok hızlanmadı hatta her zamanki vitrinlere bakarak, kapalı dükkânları önemseyerek, küçük yavaşlamalar ekledi hedefsiz yolculuğuna. Üzgündü ama kendinden bile saklamaya çalışarak uzun caddenin sonuna kadar geldi ve durdu. Arkasına baktı, ağlamaya başladı. Cinsiyetsiz bir karartı gibiydi. Gecenin en derin saatlerinde vazgeçti önceki hayatından. Tek bir büyük adım atmaya, o adımda yitirdiği çocukluğunu bulmaya ve kalan zamanını o masumiyetle tüketmeye karar verdi.

Üniversitenin ilk günlerinde tanıştılar. Kıdemli öğrenciler çaylakların tepesinde dolaşır, daha önce kendi yaşadıklarını yeni gelenlere yaşattırdı. Acemiliklerinden faydalanıp geleneksel şakalar yapılıp, özellikle kızlar var olan gruplara dâhil edilir, hocalar ve sınavlar hakkında dedikodular aktarılır ve üniversite öğrenciliğine henüz adım atmış olanlar her yıl kendini yenileyen organik çemberin içine dâhil edilirdi.

Neredesin be oğlum, seni bekliyoruz? Öğrenci işlerinin oradan geliyor, küçük bir ekip yaptım, kayıt işleri bitsin buraya yanımıza gelecekler. Üç kız, bir tanesi biz yaşlarda. Bir Fransız okulundan mı ne. Hazırlık okumuş, galiba bir yıl da geç girmiş. Diğerleri küçük ama KAFA tipler.

Duble çayların arasında hızlı bir tanışma gerçekleşti ve birkaç yıl takılacakları mekânda ilk sessizlikler, ilk bakışmalar kendilerine uygun köşelere yerleşti. Âşık olduğu delikanlıyla yürüyordu, ne çabuk olmuş bitmişti! Arkadaş grubunun içinden zar zor kurtulmuş ve bir köşede jet hızıyla duygularını anlatmış, bembeyaz teni kızarıklar içinde uzaklaşmıştı. Ancak bu kadarına nefesi yetmesine rağmen, doğru olanı yaptığına inanıyor, cümleleri daha fazla bekletmenin zamansız bir acıyı iyice körükleyeceğini düşünüyordu. Aniden olmuştu ama gerçektir. Dikkat çekici güzelliği, uzun boyu ve sahip olduğu her şeyi kucaklayan özgür fikirleri ilk günden bütün okulda konuşulur olmuştu. Kısa sürede etrafında oluşan kalabalık gittikçe yanına sokuluyordu. Kız okulundan kalma deneyimleri işine yaramadığı zaman fırsat bulup kaçıyor, olan bitene uzaktan bakmaya çalışıyordu. İşte böyle zamanlarda yine onu fark ediyordu. Kalabalığa karışmayan, kendine benzettiği özgür bir hikâyeyi keşfediyor, çevresindeki insan yığınınından sıyrılıp, bir görünüp bir kaybolan bambaşka bir varlığın etkisi altına giriyordu.

Dersler, sınavlar hızlanmıştı. Bir süre uzaktan izlemeye devam etti ve sonunda ilk cümleyi kurdu.

Nasıl biri olduğunu hiç düşünmedi, sorgulamadı da. Onun hakkında konuşmamayı tercih etti hep. Meraklı arkadaşlar, yakın dostlar yetersiz bilgilerle fal bakmak zorunda kalsalar da bu büyümlü ilişkiyi hiç ortalığa sermedi. Bu onun sözüydü; büyümlü ilişki.

Elini tuttuğunda heyecanlanıyor, öptüğünde bayılacak gibi oluyordu. Bu kadar basit, bu kadar sıradan olmasına bile koskoca anlamlar yüklüyor, fena âşıkınsın sen kızım cümlelerini el yordamıyla toplayıp çöpe atıyor, yaşadığı şeyin bambaşka bir sarsıntı olduğunu düşünüyordu. Bilindik okul aşkları listesine eklenmek ağırlına gitse de çok fazla umursamıyor, sonsuzluğu anlatmaya çalışmanın sahip olduğu her şeye ihanet olduğunu düşünüyordu. Belki de bu yüzden yıllarca ne yaşadı ne hissetti hiç kimse tam olarak bilemedi.

Az önce sen benim en büyük başarısızlığımsın lafını duymazdan gelmiş, böyle bir şeyi duymayı, anlamayı reddetmişti. Bizimki ayrılık bile değil, öyle pişmanım ki kaçmak istiyorum, geçen zamanı unutmak, yok etmek istiyorum. Çok fazla konuşmayı sevmez diye bilirdi ama bu yıkıcı

cümleler bir avazda çıkmıştı ağzından. Ezberlenmiş, önceden planlanmış gibi. Dahası da vardı ama onları hissetmiyordu. Tuhaf bir yankı, zor anlaşılır ilkel homurdanmalar gibiydi kalanı.

Beş benzemezden kıymetli bir fotoğraf çıkarmak isteyen sıradan bir kurnazlık karşısında çaresiz kalmıştı. Yıllar önce üniversite öğrenciliğinin ilk günlerinde kapıldığı toz bulutu dağıldıkça, yaşlanmaya başlayan vücudu, yüz hatları ve yine kızarık dolu beyaz teni ortaya çıkmış, gerçeğin takvimi uçup giden yıllarını avucunun içine iliştiirmişti. Lafı eğip bükmeden; aldatılmış, hırsızlığa uğramış, ilk gençliği çalınmıştı. Tanımak için hiç çaba sarf etmemeyi maharet saymış, büyümlü ilişki yalanını kendi söylemiş, kendi inanmıştı. Kötülükle karşılaşmak değildi bu. Kötünün anlaşılabilir bir kimliği vardı ona göre. Yok edilmek, başına gelen buydu. Ölümünden de uzak bir şeydi yok edilmek.

Çok kaptırmıştın kendini, yıllarca uyarmaya çalıştık seni ama umursamadın. Seni önemseyen herkese sırtını döndün.

Yalnız ikimiz varız diğerleri aksesuar dedin. Ne oldu şimdi? Büyümlü aşk bitti mi? Büyümlü aşk değil, büyümlü ilişki. Her neyse işte.

Ayrılığı da kavuşmayı da aşkı da kutsayan çok cümle düşer önünüze. En çok da yalnızlık kutsanır gözle görünür bir yoğunlukta, bireyin yalnızlığı.

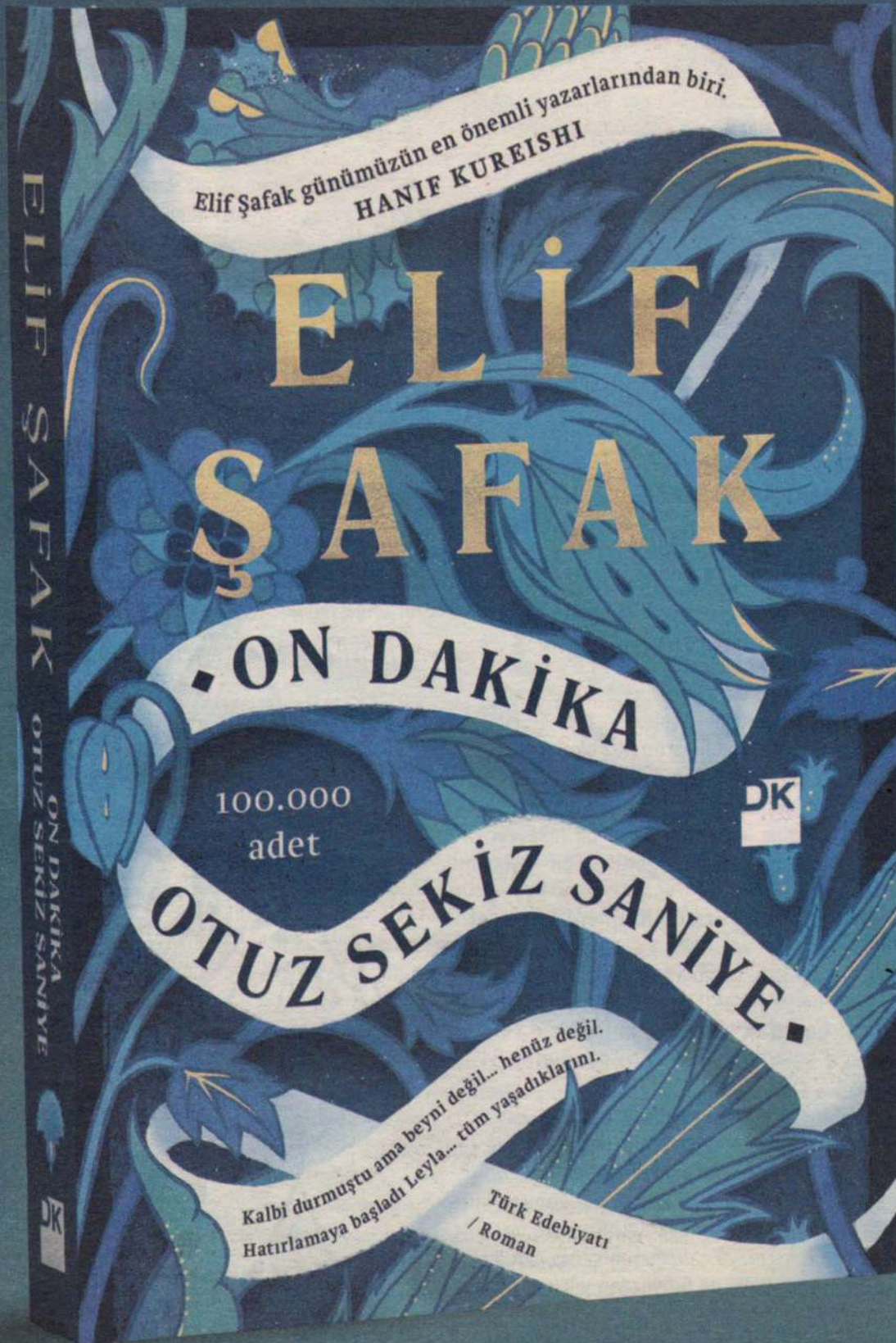
Hepsinin kendi zaman parantezinde karşılığı vardır kuşkusuz ama hayat bize başka bir pencere de sunar çoğu zaman. Sonsuzluk içinde karşılığını bulan, zamana direnen, aydınlık bir pencere; yoldaşlık, yol arkadaşlığı. Birlikte yaşlanmaya karar vermiş nice büyümlü ilişki gördüm, onlardan bir tanesinin kahramanıydı bu üniversiteli genç kız. Caddenin köşesinde ağlarken gördüm en son, çocukluğunu aramaya karar vermişti. Yolun açık olsun dedim, vedalaştık, bir daha hiç görmedim.

Kötülükle karşılaşmak değildi bu. Kötünün anlaşılabilir bir kimliği vardı ona göre. Yok edilmek, başına gelen buydu.

ON DAKİKA OTUZ SEKİZ SANİYEYE KAÇ HAYAT SIĞAR?

*“Kalbi durmuştu ama beyni değil... henüz değil.
Birkaç dakikası daha vardı hâlâ.
Hatırlamaya başladı Leyla... tüm yaşadıklarını.”*

20.
Yıl

Doğan
Kitap

Zeki Kayahan Coşkun

dikkat! şiddet içerir...

Düşümden tırnağımdan artırarak, birkaç yıl içinde 501 alacak parayı biriktirdim. Mahalle heyeti gerekli kontrolleri yaptıktan sonra, ben de onaylanma ihtiyacımı giderip sınıf atladım.

Kot pantolonun, hayatımızın en önemli gerçeği olduğu ergenlik yılları... Giydiğimiz pantolonlara göre statü kazandığımızı zannediyoruz mahallede, okulda. Hepimizin gözü birbirimizin kışında marka arıyor. O dönem pantolonlar ikiye ayrılıyor: Levi's 501 ve diğerleri... 501 olması da yetmiyor. Acaba orijinal mi? Orijinal 501'i anlama uzmanlığı bir meslek olsaydı, işsiz kalmazdık hiçbirimiz. Pantolonun arka cebinin kenarına dikilmiş küçük etiket kırmızı olacak bir kere. Turuncuysa, sahte... Düğmeler? Düğmelerinin arkasında numara yazacak. Yazmıyorsa, boşsa, sahte... Numaranın yazması da yetmiyor; o numaralar, pantolonun içinde bulunan etikette de yer alacak. **Birbirimizin 501'ini indirip düğmesine, pantolon içi etiketine bakarak kontrol ediyoruz. Nasıl orijinal olabilir ki? Oldukça pahalı zira...** Mahallede bir Sedat'ın orijinal 501'i var. O da abisinden fırsat buldukça giyebiliyor. Biz yine de her seferinde kontrol ediyoruz; etiketine, düğmesine bakarak gerçekliğini. Sedat, pek güven veren bir arkadaş değil. Ne olur ne olmaz. Düşümden tırnağımdan artırarak, birkaç yıl içinde 501 alacak parayı biriktirdim. Mahalle heyeti gerekli kontrolleri yaptıktan sonra, ben de onaylanma ihtiyacımı giderip sınıf atladım. Fakat öyle sık giyemiyorum yıpranmasın diye... Renklerle yıkamamasını, tek yıkamasını istiyorum annemden, diğer çamaşırların rengi bulaşmamalı. Çok da sık yıkatmıyorum yıpranır kaygısıyla... Yıkandıktan sonra ipe asılmamalı. Sererek ve çokça severek kurutuyorum. Ya sarkarsa?

Aşağı mahalleden, neredeyse hiç diyalogumuzun olmadığı birinin ablası evleniyormuş. Duvara oturmuş çekirdeklerimizi çitlerken, düğüne gidelim mi dedi Sedat. Gitmeye karar verdik. Müstakil, bahçeli, az katlı, hatta mısır, domates tarlalı semtimizin, gökdelenlere boğulup adının Ataşehir olacağından haberimiz yok tabii. Kastelli Blokları'nın arkasındaki parkın müdavimi, Küçükbakkalköy çocuklarıyız biz. Ve kalkıp düğüne, lüks bir semte; Kadıköy Acıbadem'e gideceğiz. 501'i çektim altıma. Yeni aldığım, ütü izinden belli, beyaz tişörtüm üstümdedir. Aktaş Düğün Salonu'na geldik. Her şey, sıradan bir düğünde olması gerektiği gibi... Lüzumundan fazla elektro bağlama sesi... Düğün salonu pisti dar gelince, salonun duvarları boyunca çekilen halay, halaydan ufak ufak kopuşlar, tekrar pistte buluşma... Vasat pasta, limonata... Yanmış, lekeli masa örtüleri... Boyunun üç katı yükseklikteki çelenkten, zıplayarak çiçeği almaya çalışan çocuklar... Biraz takıldıktan sonra çıkmaya karar verdik düğünden. Çıkışta, bizden yaşça biraz daha büyük, 15-20 kişilik gruptan biriyle göz göze geldim. Her düğünde, kapı önünde bekleyen mahalleli gençler işte... Bir arıza çıkacak hissediyorum. Göz teması kurduğum kişi "Oooo 501 beyler" diye bağırarak bilgi verdi arkadaşlarına... Hepsi aynı anda üzerime doğru gelip beni çembere alırken, bizim 6-7 kişilik gruptan herkes, sanki benimle bir bağlantıları yokmuş gibi uzaklaştılar. "Orijinal

İllüstrasyon: Ferit Güleç

mi lan?" dedi elinde tespih olan grup alfası... Ben ne diyeceğimi düşünürken, biri küçük kırmızı etiketi gördü, "Orijinalmiş oğlum," diye duyurdu. Duyuruyla beraber "Vay zengin piçi," diyerek tespihli ortamı daha da gerdi... Biri beni arkadan iterken, öndeki yumruğu yapıştırdı, yandaki tekmeyle. Sonrasında yerdeydim... Hamuğa goduğum bağırsıklarıyla kendinden geçen güruhun sadece ayakkabalarını görüyordum artık. Farkında olmadan cenin pozisyonunu aldım. Üst üste gelen hangi tekmeyle, hangi acıyı hissedeyim derken, beynim de şaşırılmış, acı sigortası atmış olmalı; hiçbir darbe canımı yakmıyordu. "Ameliyat yerime vurmayın," diye bağırdığımı da hatırlıyorum.

Dayaktan kurtulmanın vazgeçilmez bahanelerinden biriymi elbette bu bağırsık. İşe yaramadı. "Yeter lan öldü çocuk," sesleriyle darbelerin sayısı azalırken, bir süre sonra bıraktılar beni. Ayağa kalktım. Ben ayağa kalkınca kızdılar, sanki onca emekleri boşa gitmişti. "Git oğlum buradan, kaşınma," diye höykürdüler. Birader, niye kaşınayım, gidiyoruz işte yavaştan... Ulan?? Allah Allah? Hâlâ hiç ağrım, sızım yoktu. Burnumdan inceden kan akıyordu sadece. 501'ime damlamasın diye kafam önde otobüs durağına doğru yürürken, bizim grup ufak ufak saklandığı yerden çıkıp yanıma geldi. Hepsi beni sattığının farkında, mahcup... "Yemek yiyelim daha iyi hissedersin," derken biri, diğeri

"Bira alayım mı uyuşturur seni," gibi absürt bir tedavi peşindeydi. Mahalledeki lahmacuncuda oturduk. Yediğim dayağın kritiği yapılırken, kendimi masaj sonrası rahavetinde hissediyordum. Acayip huzurluydum. Şiddet, bizim toplumun mayasında var:

- * D harfini tahtaya yazamayan ilkökul öğrencisi
- * Kuşlara bakan çocukların, kuşların sahibi tarafından bisikletle kovalanıp yakalanması
- * İlacını içmeyen üç yaşındaki bebek
- * Restoranda oturan kadına "senin havan kime" denilmesi
- * 85. dakikada gol atıp takımını öne geçiren 17 yaşındaki futbolcu
- * Yediği eriğin çekirdeği, yoldan geçen araca isabet eden çocuk...

Hepsi öldürüleseye dayakla sonuçlandı bu ülkede. Maden işçilerinin sağlam bir pantolona ihtiyaç duyması nedeniyle, bu açığı gören Levi Strauss tarafından 166 yıl önce üretilen kot pantolonun, böylesine temiz bir dayağa sebep olacağını ne Levi tahmin edebilirdi ne de ben. O günden sonra giyemedim 501'i... Sınıf çatışmaları, statü geçişleri kanlıydı, anladım.

Acaba orijinal mi? Orijinal 501'i anlama uzmanlığı bir meslek olsaydı, işsiz kalmazdık hiçbirimiz.

ankaralı kuşçular

90'lı yılların sonlarına doğru başladı mutlak hafta sonu Ankara seyahatlerim. İnsan âşık olunca, her hafta sonu Ankara'ya gitmek yan semte yürüyerek gitmek kadar kolay çünkü. Cuma yayından sonra yola çıkış, tüm gece yol yaparak otoyolda bir hafta öncenin çukurlarını kontrol, uyku bastırırsa Varan Tesisleri'nde domates çorbasını müteakip iki saat uyku, Bolu Dağı'nı sis başarsa Cafer Usta'da çay ve muhabbet, gece yarısı Ankara'ya varış. Bu seyahatler sayesinde sevdim Ankara'yı ve Ankaralıları. Birçok dostum oldu. Az çok bilirim onları yani.

Ankaralı olmak başkadır. Bir kere sıcaktır Ankaralılar. Birbirlerine ev ziyaretine gitmeyi severler. Kim bilir belki de akşamları yapacak çok fazla bir şey olmadığı için böyledir. Ankara'da gece hayatı erken biter. Cuma ve cumartesi'nin yanında enteresan bir şekilde özellikle çarşamba akşamları bir yerlere gitmeyi severler.

Dizilerde çokça gördüğümüz "la" ve "gardaş" şeklindeki konuşmaya ağızları eninde sonunda muhakkak kayar. Bu samimiyetin ve sevginin göstergesidir. Bir de yaş aralıkları ne olursa kim kimden ne kadar büyük olursa olsun arkadaş olan erkekler birbirlerine "abi" çekerler.

O yıllarda efsane olan Ali Kırca yönetimindeki ATV Haber'in Ankara bürosu sıkça ziyaret ettiğim bir yerdi. **Orada mesela herkes birbirine "abi" derdi. Orada öğrendim bu âdeti. Aslında kime nasıl hitap edeceğini bilmediğin durumlar için gayet ideal bence.**

Efsane haber kameramanı Enver Erdem -ki kendisi sonrasında benim kayınbiraderim oldu- Yavuz Oğhan, Erhan Karadağ, Murat Çelik, Haluk Parlakdemir gibi isimler o yıllarda tanıdığım abilerim oldu mesela. Yine o dönemde ATV Ankara'da görev yapan Gürkan Zengin, Çiğdem Anad, Mirgün Cabas gibi isimlerle de tanıştım. Yıllar içinde zaman zaman görüştüğümüz oldu. Ama özellikle ilk saydığım isimlerle muhabbet hiç bitmedi.

Gençliğin de verdiği heyecanla İstanbul ile Ankara'yı sürekli ve güncel karşılaştırma imkânı sayesinde her hafta sonu Ankara'ya başka bir iş yapma fikriyle geliyordum. Abilere durumu anlatıyor, onları birlikte iş yapmaya ikna etmeye çalışıyordum.

O zamanlar Tophane'deki Amerikan Pazarı'nda dükkânların birer birer nargileciye dönüştüğü günler. Bir hafta sonu bu fikirle geldim Ankara'ya. Önce Enver Abi'ye sonra Yavuz Abi'ye anlattım. Henüz sadece bir seyyar köfteci minibüsünün olduğu ve başka hiçbir şeyin

olmadığı Çayyolu tarafının bu işe uygun olduğunu, büyükçe bir yerde hem yazlık hem kışlık yer yapabileceğimizi, işin çok kârlı olduğunu uzun uzun izah ettim. Kendi aralarında durumu değerlendireceklerini söyleyip beni bir güzel salladılar her zamanki gibi. Ben yine de abilerime yeni bir fikirle gelmenin gururuyla İstanbul'a döndüm.

Ekibin en romantik, en naif adamı her zaman Haluk Parlakdemir olmuştur. Türkü söylemeyi, tespih, plak, pikap biriktirmeyi sever. O türkülerini söylerken kendinden geçer. Hatta o kadar çok kendinden geçer ki rahat rahat kendimden geçeyim diye Ankara'da Medyhane diye bir mekân açmıştır ve orada çarşamba, cuma ve cumartesi geceleri hâlihazırda kendinden geçmektedir çaldığı plaklar ve söylediği türküler eşliğinde. İşte tam da benim müthiş ticari fikrim Ankara'nın ilk yeni nesil nargilecisi için başlarının etini yediğim o tarihlerde Haluk Abi'nin yeni bir merakı ortaya çıkmış. Meğer Haluk Abi kuş yetiştirmeyi de çok seviyormuş. Enver ve Yavuz Abi'yi de konuyla alakalı zehirlemiş ve bizimkiler başlamışlar evlerinde kuş bakmaya. Muhabbet, kanarya, saka, bülbül derken girdikleri kuş piyasasının içinde bu işte iyi para olduğu kanaatine varmışlar. Bu kanaat ışık hızıyla ticari bir fikre dönüşmüş ve Ankara yakınlarında kendi kurdukları bahçeye yakın bir yeri kiralayıp kuş yetiştirme işine girmişler. Yaz aylarında ve benim çok sık Ankara'ya gidemediğim zamanlara denk gelen bu girişim başta çok başarılı olmuş. Yumurtalar, o yumurtalardan çıkan yavrular, eşe dosta hediye edilen kuşlar falan derken olay yürümüş. Bizimkiler ileride yapacakları yatırımı ve bana benim yatırım fikrimi beğenmeyip nasıl bu işe girdiklerini izah etmeyi planlarken sonbahar gelmiş ve Ankara'nın o meşhur akşam ayazı hiç beklenmediği kadar erken bir gece çıkagelmiş. Ertesi gün gittikleri "üretim tesisleri"nde kuşların birçoğunun donduğunu üzülerken görmüşler. Başta bana bunu anlatmadılar tabii. Ama mevzu o kadar çok dalga konusu olmuş ki Ankara gazeteci camiasında, benim kulağıma kadar geldi.

Dünyanın en naif üç Ankaralı ilk ticari girişimlerini bu şekilde sonuçlandırdılar. Nargileciyi hiç açamadık, o zamanlar nargileci açanlar bugünün en zenginleri oldular. Abiler şimdi mutlu. Ben Ankara'da veya başka zaman onlara kavuştuğum zaman mutluyum. Hele bir de Haluk Abi başını iki elinin arasına alıp bir Ahmet Kaya patlattı mı bizden mutlusu yok.

İnsan âşık olunca, her hafta sonu Ankara'ya gitmek yan semte yürüyerek gitmek kadar kolay!

SİVAS'TA KATİLLER
CANLARIMIZI,
CEZASIZLIK
CANIMIZI YAKTI!

YAZA "IDEAL KİLO" İLE
DEĞİL TÜM NEŞEMLE
HAZIRIM!

İŞGİLERİN BİRLİĞİ,
SERMAYEYİ YENECEK...
PEKİ YA İŞSİZLERİN?

UZMANLAR "UNUTMAK
BEYİNDEN" DİYOR AMA
BANA YÜREKLE İLGİLİ
GİBİ GELİYOR...

Gökhan Dağıstanlı

devinim

Koskoca Dünya dar geliyor da insanoğlu şimdi Mars hayalleri kuruyor. Kimisi gücünün yettiğinin üstüne çıkmış, aç gözleriyle daha ne kazanabilir diye bakıyor. Beriki kendi köyünde karın tokluğuna özgürlüğünü satıyor.

Kıymeti hiç bilinmeyen emek, vicdanını değerinden çok aza bozdurmuş patron, insanlığa değmiş tüm duygulardan ari mülk sahibi... Kirli düşünceler, sahte gülüşmeler, amansız rekabet... Üstüne bir de kendi mutluluğuna odaklanmış sevgili. Dinlemek yerine konuşma sırası bekleyen arkadaşı, neşesini kabalığına yem etmiş insanları bir kenara bırakıyorum. Yaşamak dediğin ne bir somun ekmek ne ecnebi soslu ördek. Yemek için yaşamak ruhun inkisarıdır; kutsal olan yaşayacak kadar yiyecek. Ne kolundaki birkaç cana mâl olmuş çanta ne tabanı kana bulanmış ayakkabı ne siyahî ceset kokan pırlanta... Lükse bağlanmak çürümüşlüğü hükümdarır; ruha yakışan gösteriştense uzak yaşayabilmek.

Hani gözünle görmediğin, sadece adını bildiğin bir atom vardı ya, onu parçaladılar. Newton'un kuramları da o gün çatırdadı işte. Evet, bir cismin durumunu koruma isteğine hâlâ eylemsizlik deniyor. Evet, bir cisme etki eden kuvvetlerin bileşkesi sıfır değilse cisim hâlâ bu bileşke kuvvetin yönü ve doğrultusunda hareket ediyor. Ama makro evrende yüzde yüz geçerli bu kanunlar atom altı parçacıkların davranışlarını açıklamaya yetmeyince Tanrı'nın yeni sırlarıyla yüzleşiyor insanlar. İhtimal ki yarın atom altı parçacıkları da parçalayacaklar. **Dün biliyorum dediğin yarına yetmiyor. Bilgi dediğin dünden yaşadığın ana kadar geçerli. Şimdi gel, bugün ölesiye savunduklarını sen düşün.** Tanrı'nın mübrem yasalarını hiçe sayıp inandığın yalanlardan hiç bahsetmiyorum. Kıt kaynakları adaletten yoksun yağmalayan insancıkların hezeyanlarına acı acı gülüyor tabiat. Şahit olduklarından tiksinişmiş, günbegün mecalini yitirmiş, mücadeleden yorulmuş... Kasırga dese, deprem dese, sel de se nafiye. Yüz bin kişilik acılar artık bütünün kalbini vurmuyor. Koskoca Dünya dar geliyor da insanoğlu şimdi Mars hayalleri kuruyor. Kimisi gücünün yettiğinin üstüne

çıkmış, aç gözleriyle daha ne kazanabilir diye bakıyor. Beriki kendi köyünde karın tokluğuna özgürlüğünü satıyor. Büyük büyük konuşuyor ufak insanlar. Kimsenin gözünün yaşına bakmıyorlar hafta içleri. Hafta sonu gelince, ezilenler hıncının belediye otobüslerinde suni teneffüs saatlerini kutlarken, ezenler başka bir sermayedarın çevirdiği bir yeşillik üstünde insanlık egzersizleri yapıyorlar. Kaybettikleri ruhlarını, asla içselleştiremedikleri, samimiyet eli değmemiş düşüncelerle ikame ediyorlar.

Büyük patlamadan bugüne, durmadan genişliyor evren. Bir gün gelecek ve bu genişleme bitecek. Nâzım'ın dediği gibi "Bu dünya soğuyacak günün birinde." Deneyimlediğimiz yaşamlara dair ne varsa tükenecek. Hayır, Dünya'nın evrendeki hacminin okyanusta bir kum tanesi kadar olmasından bahsetmiyorum. Fiziği, kimyayı, biyolojiyi yani Tanrı'nın uçsuz bucaksız gücünü anlatıyorum. Ufak hesaplardan, insansı dertlerden, cezalandırma egosundan münezzeh oluşundan söz ediyorum.

Onlarca ölüme şahit olduk hepimiz. Bir o kadar cenaze merasimine katıldık. Çoğumuz sadece hayata ilişkin duaları okuduk, neye derman olacağını hesaplamadan. Ölen öldü de biz yaşamak nedir bir türlü anlamadık. Sonu olmayan bir hırsın kucağına bıraktık ömrümüzü. Ezdik, kırdık, döktük, yürekleri parçaladık. Acıları görmedik, yoksulluğa sırtımızı döndük, açlığa gözlerimizi yumduk, düzenin çarkına su taşıyıp suç ortağı olduk. Kendi kırıldıklarımızı saymıyorum. **İmkânı olan lüksle örttü ayıbını ama ruhunu çırılçıplak bıraktı. Sadakayla oyaladı vicdanını, şükürle sıyrıldı sorumluluklarından.** Oysa beden dediğimiz zaten bir kıyafetti ruhumuza Tanrı'nın giydirdiği, bir türlü anlayamadık. Koskoca kütle çekim kanunu, Dünya'da yaşamının en önemli sırrı; yer çekimi, koca koca gemileri yüzdüren suyun kaldırma kuvveti Tanrı'yı iskalayıp defter aralarında kaldı. Sevinçlerimizi, özlemlerimizi, hüznümüzü, aşklarımızı kafamızda büyüttük durduk. Sahip olma hırsı parladı hepimizi. Hem gün gelip öleceğimizi hem nefes alma amacımızı unuttuk.

Biliyor musun, önce gözleri ölür insanın. Gördüklerinden duyduğu pişmanlıkla ölümün kokusunu aldığı gibi asar kendini. Kaçırıldığı bakışların etkin nedametini üstüne geçirip herkesten önce terk eder batmaya bile yüz tutmamışken gemisi. Giderayak hafızası bir resital yapar: Boğaziçi, Kuzguncuk kahvesi, Galata Kulesi; yaşlılık dinginliği, çocukluk coşkusu, gençlik hevesi...

Öbür yandan anaların büyüyemeden asılan çocukları... Evrensel adaletin peşine düşmüş diri cesetleri hâlâ garibanların ihaneti kokar. Üç kuruşa satılmış onurlar, şark kurnazlığı, timsah gözyaşları... Bencilliğin bini bir para dünyamızda bir bayrak yarışdır canlarını insanlığın bütününü için ortaya koyup Azrail'in üstüne üstüne yürüyenlere ağlamak. Tüketilen ömürlerin kaldığı yerden ağlamak geceleri... Ah darağacının en güzel meyveleri... Yaşamının hakkını verme nişanını boyunlarına geçirip kendilerini şahane bir doğuma hazırladılar. İhtiyaçları varmış gibi ihanetlere, boyuna arkalarına aldılar karın tokluğu derdine düşenleri... Tek tarafını kullanmaktan sarkar yürek. Sığmaz göğse.

Hesabı bir başka bedene kalır, sonra bir başka bedene... İyi niyetler betonarme sahalarda nafiye terler. En son oturup tespih sallarken gelene gidene.

Temkinli sevgi, tedirgin cesaret, pasif direniş; bencil duygudaşlık, kinayeli dürüstlük, üzüntülü kibir... Yarım kalmış yüzlerce cümle akar şimdi içine içine ağlayan bir yazardan. Sonra bir de geveze ceset! Susma artık diye bağırıyor mahcup bir mezardan.

**Biliyor musun,
önce gözleri
ölür insanın.
Gördüklerinden
duyduğu pişmanlıkla
ölümün kokusunu
aldığı gibi asar
kendini.**

Dilan Bozyel

el âlem ve ne münasebet durağı

Sağ çapraz binanın mavi muhabbet kuşunun taklit ettiği ilk kelimeden haberdar, balkonu beyaz plastik sandalyeli komşularımızın hayat terazimize etkilerini düşünüyordum.

Boynumda kameramla mahalleyi kolaşan ettiğimde, en verimli yol göstericiler olduklarını gizlemeyeceğim. Mahallede kimin hikâyesi daha etkileyici? Vatan borcu bilinciyle anlatmak için gözümün içine bakarlar. Ama kameramı boynumdan çıkardığım heyecansız bir günde: Daha basit tarifile dış görüntüde eşitliği sağladığımızda otuzlarının ortasına yaklaşan, iyi hâlime denk gelmişlerse huyu suyu hoş bir komşuyum. Belki biraz tuhafım çünkü yalnız dolaşıyorum. Hatta biraz tehlikeliyim, gece yarısı evime elimi sallayarak, koluma da Nevzade köşesindeki gececi manavdan

alınma yarım kilo mandalinalı poşeti takıp dönebiliyorum. Çiçekten çok dikenli kaktüsün yaşadığı evimin perdelerini çok açmıyor, camları ayda bir siliyorum o da unutmazsam.

Komşular ki onlar lügata el âlem olarak yazılır. Bol zamanlı insanlardır.

Komşular ki onlar lügata el âlem olarak yazılır. Bol zamanlı insanlardır. Zamanı ona buna yaya yaya değerlendirirler. Peki ben? Komşuların ağızlarında dişlerinin arasında kürdanla temizlenmeyi bekleyen yemek artıklarının arasından geçen seslere özne olmak için mi yaşıyorum? Ne münasebet!

Hiç kolay değil umursamama semtine varmak. Tıklım tıklım dolu her durak. Kapıları bile kapanmıyor trenin. Peki nereye varacak bu trenin sonu? Özgüvensizlik mahallesi, depresyon sokak, içe kapanıklık apartmanına mı? Yalnız, ben o adresten taşınalı çok oldu...

HANGİ

Tolgahan Sayışman

Rocky Balboa: Zaten bildiğin bir şey söyleyeyim sana. Dünya sandığın gibi güllük gülistanlık değil. Çok acımasız ve pis bir yer. Ne kadar güçlü olursan ol izin verdiğin sürece seni ayakları altına alıp orada tutacaktır. Sen, ben ya da bir başkası, kimse hayat kadar sert vuramaz. Ama önemli olan ne kadar sert vurduğun değil, aldığın ağır darbelerle rağmen yoluna devam edebilmendir. Tüm o darbelerle rağmen yoluna devam edebilmendir. Ancak böyle kazanabilirsin!

Rocky Balboa / 2006

Yönetmen-Senarist: Sylvester Stallone

FILM

Leyla Feray

Jane Henderson: Sen gittikten sonra senin için uzun konuşmalar yazdım. Sürekli seninle konuşuyordum. Yalnız olduğum hâlde aylarca seninle konuşarak, dolaşıp durdum. Şimdi, ne diyeceğimi bilmiyorum. Seni sadece hayal ettiğimde daha kolaydı.

Paris, Texas / 1984

Yönetmen: Wim Wenders

Senarist: L.M. Kit Carson, Sam Shepard, Walter Donohue

HANGİ

Serkan Şenalp

Jeanne Marwan: İyi misin?
Simon Marwan: Bir artı bir iki eder.
J: Ne?
S.M: Bir artı bir iki eder. Bir edemez.
J: Ateşin var.
S.M: Jeanne? Bir artı bir bir edebilir mi?

Incendies / 2010

Yönetmen: Denis Villeneuve

Senarist: Denis Villeneuve, Wajdi Mouawad

SAHNE?

Hazırlayan: Pınar Aksel

Can Yılmaz

Schopenhauer'ın askerleriyiz...

“Bardağın yarısının dolu olduğunu görmek yerine yarısının boş olduğunu görenlere kızma eğiliminde olan insanlara ne yapmalıyız?” Veya daha basit bir soruya evrilse büyük derdimiz, “Sürekli karamsar olmak kötü bir şey mi?”

Kendimi bildim bileli karamsarım, daha süslü ifade etmek gerekirse pesimistim. Karamsarlığın babası sayılan Schopenhauer'dan sonra ikinci sıraya bendenizin adını yazmak çok sırtmaz o talihsiz listede. Belki yüzlerce kez duyduğum, “İnanırsan olacaktır, inanmadığın müddetçe gerçekleşmeyen hadiselerin içinde debelenip durursun” minvalindeki sözler, pozitif tesirden ziyade, “inanma” eksikliği sebebiyle neredeyse yüzde yüz oranında negatif etki yapmıştır. Şimdilerde her köşede, her televizyon kanalında, her kitapçada karşımıza çıkmakta olan, popüler psikoloji kitaplarından, kerameti kendinden menkul bilgiç kişisel gelişim koçlarından, otellerin salonlarını hınca hınç dolduran “kendine aç” kalabalıkların baş tacı ettiği seminer gurularına, internetin nimetinden sonuna kadar faydalanmaya yeminli amatör psikoloji bloglarına kadar, neredeyse her adımda olumlu düşünmenin faydalarını anlatan çok sayıda bilgi yağmurunun altındayız ki ıslanmadan karşı kaldırıma geçmek mümkün değil.

Elbette bunların ardında teknik çalışmalar, yüzlerce saat emek, görece mukayeseli araştırmalar, gözlemler var. İyimser olmanın, benim gibi bardağın hep boş olduğunu görmek isteyenler için bir miktar olumlu karşılığı olduğu muhakkak ama o “miktar” ne kadar? Aksini düşündüğümde yüzde yüz mutlu olacağım bir örnekte bile, “Arabayı kırmızı aldım ama kesin mavi daha

güzelidir,” kafasının düzeltilmesi mümkün mü? Elbette ki bu konuda kafa patlatmamış olmam düşünülemez, hele bunca doğru veya yanlış bilgiye ulaşmanın su içmek kadar basit olduğu bir ortamda bundan geri kalmak saçmalığın daniskası olurdu. Şu soruyu kendime sorarken buldum kendimi, “Bardağın yarısının dolu olduğunu görmek yerine yarısının boş olduğunu görenlere kızma eğiliminde olan insanlara ne yapmalıyız?” Veya daha basit bir soruya evrilse büyük derdimiz, “Sürekli karamsar olmak kötü bir şey mi?”

Yukarıda bahsettiğim bolca kaynağın içinden “doğruyu” ayıklamak için ömür yetmez ama o kadar da kafamız çalışıyor mantığı içinde arakladığım bir ayrıntı beni ziyadesiyle rahatlatmış, “Bazı karamsarlık biçimlerinin faydalı olabileceği öne sürülüyor...” İşte bir karamsarı en sevdiği açıklama... Yaşasın!

Karamsarlık sadece olumsuz düşünceler içinde kıvranmak ve hayatı kendine zindan etmekten ibaret değil. Karamsarlığın, yaptığımız eylem olurken yaşanan olumlu olumsuz gelişmelerden ziyade “sonuçlara” odaklanmayı kapsadığını ve gelecekte olacağını beklediğimiz finalde ne halt yiyeceğimize gözlerini diktiğini ve bu sebeple olası kötü finalde, “Aha işte ben demiştim,” duygusunu doyuyaşıya yaşama fırsatı verdiğini es geçemeyelim. Bu bir başarı öyküsüdür neticede...

İyimser insanlar sık sık olumlu sonuçların meydana gelmesini beklerken, karamsar insanlar olumsuz sonuçların daha muhtemel olmasını bekliyorlar ve itiraf edelim ki yaşadığımız coğrafyada ve toplumda “olumsuzluk” yaşam biçimimiz oldu, bunu yok sayamayız. Olayın kendisine değil de sonucuna odaklanarak hikâyenizden daha kârlı çıkmak mümkün. **Burada asıl önemli olan şey, beklentileri düşük tutmak ve ters gitmesi muhtemel olabilen her şeyi detaylı şekilde göz önüne getirerek bu en kötü sonucu önceden görüp önlem olarak bir “ihtimali” “gerçeğe” dönüştürmek.** Ben çoğu zaman bu kafada ilerlerim ve başarı oranım da bir hayli yüksektir. Olumsuz düşünmeyi, hedeflerine ulaşmak için bir araç olarak kullanmayı becerenlere selam olsun...

Klasik karamsarlıkta olumsuz sonuçlar için elin oğlunu suçlamayı, benimle ne alakası var, şunların yüzünden demeyi alışkanlık hâline getirmek ki gençlik yıllarımda epey başvurduğum bir yöntemdi. (Yılları heba etmekten öteye gitmeyen bir karmaşadan başka bir şey değildir. Not alalım bu bilgiyi gençler!) Kesin başkası suçludur kafasıyla akıl yürütüp başka şey yapmamayı kapsayan karamsarlık türünde, asla ve asla olumlu bir yön bulamazsınız, tek faydası bol miktarda kaygınız olur ve onlarla debelenip durursunuz sonsuz kırlarda.

Sonuçlar iyimserlerin umduğu kadar iyi olmadığında, bu kişilerin mutlulukları, sıradan karamsarlara göre daha büyük bir darbe yiyor ve bu kişiler daha büyük hayal kırıklığı ve olumsuz ruh hâli yaşıyorlar burası kesin. Hâlbuki bizler hazırlıklıyız, zaten olmayacaktı ki... Aaa oldu... Peki, ne yapalım... Oldu artık... Yapalım bu işi bari... Artı piyango tutturmuş hissiyatı yanında bedava... Ne mutlu pesimistim diyene...

Olumsuz düşünmeyi, hedeflerine ulaşmak için bir araç olarak kullanmayı becerenlere selam olsun...

ZEYNEP SELVİLİ ÇARMIKLI

PEMBE FİLİ DÜŞÜN- ME

 düşünmemem gerekiyor.
Tamam, o zaman kocaman,
gri bir balina düşünürüm.
düşünme. Balinalardı değil mi
su püskürten? O kadar zaman
nefeslerini mi tutuyorlar, ne
yapıyorlar? düşünme.
Geçenlerde aldığım kitabı da
düşünebilirim. düşünme.

İSTANBUL / Merkez Yenibosna • İSTANBUL / Sanal Mağaza • İSTANBUL / Fatih Historia • İSTANBUL / Avcılar Pelican Mall • İSTANBUL / Acarkent Coliseum • İSTANBUL / Bahçelievler Metroport • İSTANBUL / Beykent Perla Vista • İSTANBUL / Ataşehir Migros • İSTANBUL / Cağaloğlu Sirkeci • İSTANBUL / Acarkent • İSTANBUL / Esenyurt City Center
• İZMİR / Balçova • İZMİR / Çiğli

Enis Batur

hayat kalitemizi yükseltenler

**doğru
bilinen
yanlış
kelimeler**

Serdar Kökçeoğlu, iki yıldır üzerinde çalıştığı İlhan Mimaroglu belgeselinde, kendisine göre önemli bir boşluğu benim söyleyeceklerimle doldurmayı umuyordu, görüştüm, kabul ettim önerisini, kaygılarını dinledikten sonra.

İlhan Bey'le ilgili canalcı anekdotlar aktardı Serdar. "Sesli mektup"lar göndermiş, İdil Biret'e *söylediği* bir mektubu dinlemiş, etkilenmiş tabii. Çok sayıda 8 mm. film varmış arşivde. New York'a kim gelse, kimlerle görüşse objektifi tutuyormuş onlara: Abidin'den Erol Akyavaş'a, kimbilir daha kimlerle, altın değerinde belgeler.

Ama kimin için?! Hiçbir kurum bugüne dek ilgilenmedi Mimaroglu'yla, Türkiye'de. Buna

karşılık, ölümü sonrası Amerikalılar gelip evde her şeyi kataloglamışlar.

Mimaroglu'nun bestelerine ulaşmak deveye hendek atlatmak. Yazdıkları bile eksik total dolaşımda, belki iki-üç kitabevinde rastlanıyordur bazı nüshalara.

Kültür iktidarıymış!

Hadi oradan, cahil ve umursamaz magandalar.

Déjeuner Guillaume Apollinaire

31 Décembre 1918

Apollinaire belgeseli (bu aralar belgesellerden açıldı bahtım). Polonya göçmeni bir piçkurusu, 1900'lerin

hemen başı, Montmartre'da tanışıyor: Max Jacob ve Pablo Picasso'yla. Gerisi çorap söküğü hikâye.

Yahya Kemal'in bir ara onlarla aynı kahveye, aynı yıl, müdavim olduğuna ve varlıklarından haberdar olmadığına değindiğim (bkz: "Yakın Mercek"). Beni asıl şaşırtan, 1958'e dek yaşayan şairimizin 1918'de Dünya şiirini değiştirip genç yaşta ölen Apollinaire'i sonra da

Yakınlık derecesini belirleyen unsurların başında Aile'yi, kanbağını saymaya koşullanmışız.

okumamış, görmemiş, kavramamış olmasındır: XX. yüzyılda yaşamış bir şairin yaşadığı yüzyıla şair kimliğiyle, yazdığı şiirlerle *asla geçememesi*. Biz, bu anakronizmayı hiçe saydık.

Belgeselde, Max Jacob'un her sabah bir şiir yazdığı, sonra küçük bir resim yapıp dışarı çıktığı, dostlarını görmeye gittiği vurgulandı. Nev-i şahsına mahsusluğun bin türlüne rastlanan bir çevre sözkonusu: Gümrükçü'den Satie'ye, Pablo'dan Braque'a, Diaghilev ve Nijinsky'den Cocteau'ya ne dönem, ne kalkışım! **Yahya Kemal'in aralarına karışacağına**

köhne ikinci sınıf şairleri yüceltmesinin faturası Türk edebiyatına da çıkmadı mı acaba?

Apollinaire'i ta 40 yıl sonra farketmişiz.

Agnès Varda'nın ölüm haberinin içimde harekete geçirdiği duygularla zihnimde dolaşmaya koyulan düşünceleri birleştirdiğim cümle açığa çıkarıyor: Bir yakını yitirmenin acısı çöküyor dünyama.

Tanışmadığımız bir insanın, üstelik erken diye nitelenemeyecek (Varda 91'inden gün alıyordu) ölümü nasıl oluyor da hayatımıza bir süreliğine de olsa ağırlığını koyabiliyor sorusuna karşılık bulmakta zorlanmıyorsunuz: Hem yapıtıyla hem dışarıdan görebildiğiniz kadarıyla söylersek: Kişiliğiyle değer verdiğiniz, *size katmış* biri çekip giden. Yokluğu bir gedik açıyor takviminizde.

Yakınlık derecesini belirleyen

unsurların başında Aile'yi, kanbağını saymaya koşullanmışız.

Yaşımız ilerlerken, bunun birbaşına

yeterli olmadığını gösteriyor size yaşantı kesitleri. Agnès Varda, kimi yakın akrabalarından çok daha yakınım oldu yılların içinde. Sahiciliği, derinliği, içtenliği ile yanımda durdu.

Varda selâmlanıyor şimdi. Filimleri, fotoğraf çalışmaları, çağdaş sanat ürünleri ile. Bir de sözaldığı soluklu sohbetleriyle: *Causeries*.

Bu insanların önemi hayat kalitemizi yükseltmelerinden de geliyor – unutmamalı.

Yanlış

Doğru

Florasan

Floresan

Küpür

Kupür

Aperatif

Aperitif

Testesteron

Testosteron

Akapunktur

Akupunktur

Kirbit

Kibrit

Tasviye

Tasfiye

İstihkam

İstihkâm

Tenbel

Tembel

Sağnak

Sağanak

Döküman

Doküman

Anfi

Amfi

Sohpet

Sohbet

Amartisör

Amortisör

Melemen

Menemen

Vürüs

Virüs

Mentalite

Mantalite

Kominist

Komünist

Teşfik

Teşvik

Meral Işık

yolgeçmez köyü

**Hiçbirimiz
ne fareli köyü
ne o yoksullukları
ne de yokluklar
içinde var olmayı
unuttuk.**

Öğretmen okulu son sınıf öğrencileriyiz. Mart ayının ortaları... Okul müdürümüz bizi bir salonda topladı. Bir aylık stajımız için onar kişilik grupları oluşturduklarını, hazırlıkların tamamlanıp köylerde kalacağımız evlerin tutulduğunu bildirdi. Ertesi gün yola çıkılacağından her grubun gideceği yerin belirlenmesi için, gruplardan birer kişi kura çekmek üzere çağrıldı. Heyecanla hangi köye gideceğimizi öğrenmeyi bekliyorduk. Kurayı çeken arkadaşımız "Yolgeçmez Köyü" diye bağırdı. Arkadaşımız Nehir "Hocam bu köyden yol geçiyor mu?" diye sordu. Müdire hanım çok sert mizaçlı bir öğretmendi. Belli ki köyü hiç tanııyordu. Arkadaşımıza "Kızım sen aptal mısın?" deyince soracağımız tüm sorular boğazımıza takılıp kaldı.

Ertesi gün Kars'a bir saat uzaklıktaki Selim-Sarıkamış ilçeleri arasında adıyla bağdaşmayan, yolu olan ve içinden demiryolu geçen bir köydeydik. Bizi köy muhtarı ve okul müdürü karşıladı. "Köyün en güzel evini size hazırlattım," diyen muhtar bizi eve götürdü. Toprak damlı, toprak tabanlı oda ve küçük bir giriş koridoru olan eve sekiz tane ranza koyuldu. Günay ve ben gündüz öğrencisiydik, bizim karyolarımız da eve yerleştirildi. İlk günümüzün yarısı eve yerleşmekle, diğer yarısı görev yapacağımız okulu, öğrencileri ve öğretmenleri tanımakla geçti. Programlarımızı yaptık. Her birimiz haftanın tüm günleri bir sınıfta derse girecektik. Beş küçük sınıflı, beş öğretmeni bulunan ve müdürü olan bir okuldu. Deneyimli öğretmenlerle aynı sınıfları paylaşacaktık. Aradan geçen bunca yıla rağmen bize hem ablalık hem de öğretmenlik yapan Benian Öğretmen hepimizin idolü olmuştur. Onu asla unutmadık.

1 Nisan günü üçüncü sınıflara dersim vardı. Sabah uyanır uyanmaz başucumdaki

komodinin üzerinde duran kitaplardan birini almak için yataktan kolumu uzattım. Kolumda yumuşak, sıcak bir canlının önce koltuk altımdan bileğime indiğini hissettim. Orası kapalı olduğu için açık olan yakamdan çeneme çarparak, ranzanın altında yatan arkadaşımın yatağına fırladığını gördüm. **Minik yavru bir fare, aklımı başımdan almıştı. Çığlık çığlığa bağıışımla herkes yataklardan fırlamıştı.** Girdiği son yataktan da kaybolmuş ama olan bana olmuştu. Her yanımda fareliydi ve fare geceyi koynumda geçirmişti. Üzerimde olan tüm giysileri çöpe attım.

Zırlı zırlı ağlıyordum. Sevgili Güldan ve Safiye, tencerede ısıttıkları suyla -30 derece soğuk ara koridorda tüm vücudumu çamaşır deterjanıyla yıkadılar. O gün derse, okula gidemedim. Kars'a ailemin yanına gidip kendime yeni yatak, yorgan aldım. Hamama gidip keselenerek tüm vücudumu âdeta kazıdım. Köye döndüğümde herkesin ağzında "Fare en sıcak seni bulmuş," şakaları vardı.

Köyde, dere kenarından geçen bir demiryolu vardı. O zamanlar günde bir defa Doğu Ekspresi dediğimiz tren, akşam okul çıkışlarında geçirdi. On kız arkadaşın en mutlu olduğu şey öğrencilerle o giden trene gözden kayboluncaya kadar el sallamaktı. 18 yaşlarında on arkadaş, uzun geceler köy evimizde inanılmaz muzırlıklar yapar, hayallerimizi paylaşırdık. Ne televizyon ne radyo vardı. Sadece bizim yarattığımız birliktelik vardı. Toprak damlı evimizden, toprak damlı bir okulda bir ay eğitim neferleri olarak dağarcığımıza çok şey katarak ayrıldık.

Bir süre sonra okuldan mezun olup yurdun dört bir yanına dağıldık. Hâlâ büyük bölümümüz iletişimdeyiz. Sevgili Nehir; kırk yıldır aptal sözcüğünü hiç sindiremedi. Müdürler de öğretmenler de zaman zaman kırıcı olup, hata yapıyorlar. Bizim müdire hanım gibi. O aptal dediği kız bugün üniversiteler bitirmiş, muhteşem bir tarih öğretmeni olarak Bursa'da öğrencilerinin sevgilisi olmuş. Bunca yıl her konuşmasında "Bizim müdür gibi olmadık," diye sitemini yinelemekten vazgeçmedi. Gerçekten de bu ekip hep örnek, yüreklerde iz bırakan öğretmenler olarak mesleklerine imza attılar. Bir bölümümüz mesleğe devam ediyor. Bir bölümümüz mesleği bıraktı. Ama hiçbirimiz ne fareli köyü ne o yoksullukları ne de yokluklar içinde var olmayı unuttuk.

Celil Nalçakan

intizar

Sen, başkalarıyla uyumaya,
Ben, asla uyuyamamaya
alışıyorum
inceden...

Nihayetinde,
Gözü arkada kalan âşkların
intikamını,
Birinin alması gerekiyor
geceden...

Ne çok şey göremiyorum bu ara...
göz göre göre, avuçlarımdan kayıp giden
hayatımın akıbetini,
Bu biçare hâlim, narin yüreğini
paramparça etmesin diye annemi,

Seni...
**Seni, bir kere daha görsem,
Ne çok şey birden normale dönecek
Bir**

Bil

Sen...

Süpermarketlerde, domates ve brokolilerin hemen yan reyonunda duran "kişisel gelişim" kitapları ne hissediyorsa, ben de onu hissediyorum şu an...
Kendime hayrım yokken,
Hiç tanımadığım âşklara
ahkâm kesiyorum...
Sen yine de üstüne alıma ama
Sayende, delirmeye çok yakın
yerlerde
geziyorum.

Ben, bu satırları sana,
Sen kim bilir kiminle,
Kim bilir kaçınıcı uykundayken
yazıyorum.

Bir gece, seni de uyku tutmazsa,
Umarım okursun.
Hem ne demiş Gorki:
"Ne kadar az bilersen,
O kadar iyi uyursun."

**Ben, bu
satırları
sana,
sen kim bilir
kiminle,
kim bilir kaçınıcı
uykundayken
yazıyorum.**

Emrah Akbaş

türkiye'nin halay başı

Yaz demek düğün demek. Düğün demek halay demek. Düğün sezonunun tam ortasında Türkiye'nin halay komutanı Mahmut Tuncer'le konuştum.

Müzik kariyeriniz ve türkü sevdanız nasıl başladı?

Allah'ın hediyesi sesimizi anladığımız zaman başladı. Bu da 1969-70 yıllarıydı. Bir akrabamız vardı içtiği zaman beni çağırırdı, gider şarkı söylerdim. Aslında benim kafamda futbolcu olmak vardı. Deplasmanlara giderken ya da düğün falan olduğunda ön planda kalıp şarkı söylüyordum.

Urfa'da bir programa çıktım. Belediye folklor

ekibi televizyona geliyormuş, ben de gittim; bant çektiler, sonra yayınlanmadı ama o anda orada sazların içinde gazinoda çalışan biri varmış. Onlar da genç birini arıyorlarmış, beni anlatmış. Ben lise sondayken bir menajer "Seni Ankara'ya götürmeye geldim," dedi. Öyle başladı serüven.

Futbolculuk hayalinizden vazgeçtiniz yani...

Halı sahada oynuyorum artık. Zaten onun bir yaşı var. Bizim zamanımızda 29 sondu. 30'a gelince artık bırakması lazım diyorlardı. Eski milli sporculara bak, hangisi 35 yaşına kadar oynamış. Şimdi bir tek Emre Belözoğlu var. Orta sahada oynayan oyuncunun kafası çok çalışır. Futbolda üç kademe vardır; defans, orta saha, forvet. Hepsini yan yana getir; en çok kafası çalışan orta sahadır. Ben çok disiplinli bir adamım; 14 yaşına kadar sağ ayak oynarken sol ayak oynamaya başladım. Yazı yazarken sağ yazıyorum. Top oynarken sol oynuyorum. Benim sağım solum belli olmaz. Değişik bir adamım.

Günümüzde halk müziğine olan ilgiyi nasıl değerlendirirsiniz?

İster sanat, ister pop, ister Batı müziği olsun muhakkak finalinde halk müziği okunur. Türküsüz hiçbir şey olmaz. Türkü bir yemeğin tuzu gibidir. Tuzu nereye atamazsın? Tatlıya atamazsın. Türk Halk Müziği ritmik olarak çok önündedir hepsinin. Son zamanda çıkan bütün pop parçalar birbirine benziyor. Yani altı-yedi pop radyosu varsa hepsini yan yana getir çalsın, hepsi birbirine benzemiyorsa yüzüme tükür. Üretim kalmadı. Biz çabuk bitiren ve tüketen bir toplumuz.

Her düğünde mutlaka bir halay çekilir. Halay çekmeyi neden bu kadar çok seviyorsunuz?

Müzik ruhun gıdası derler. Ana rahminden başlayan bir olay. Hastanede serum verirler ya kendine gelirsün. Düğüne gittin mi oynaman gerekiyor. İster iyi oyna, ister kötü oyna muhakkak biri seni kaldırıyor. O solunu atarken sen sağını atıyorsun, oyuña uyum sağlamayı deniyorsun. Her bölge kendine göre yorumlamış kendine göre oynuyor. Bunların toplamının içindeki en ortak resim halay. İstersen oynatayım seni? Halay demek; zevk demek, neşe demek. Futbolda yendiğin zaman seviniyorsun. Lotodan para çıkınca seviniyorsun. Halay sevinmenin ve sevginin sembolü. Hiç tanımadığın

biri Karadeniz'den gelmiş, sen Güneydoğu'dan geliyorsun. Bir düğünde buluşuyorlar. Kalkıyorlar oynamaya; el ele tutuşuyorlar. Dolayısıyla halay dostluk sembolü. Halay çekilen bir yerde bil ki dostluk vardır.

Bir ülkenin halay başı olmak nasıl hissettiriyor sizi?

Ben halay komutanıyım. Benden habersiz kuş uçmaz diyoruz ya ama ben herkese izin vermişim. İstedığınız yerde halay çekebilirsiniz. Bilmeyenler de çeksün. Bilenlerin yanında bulunsunlar da baka baka öğrensinler.

Şimdi düğün sezonundayız. Bilen bilmeyen herkes halaya katılıyor. Halay çekerken nelere dikkat etmeliyiz?

Önce yüreğinle oynayacaksın. O davete icabet etmek gerekir. En kolay üç ayaklıdır. Kasap havası ve kahve havası da kolay. Boya havası var. Sen bilmiyor musun? Bunlara alıştırmak lazım seni...

Mahmut Tuncer capsleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Biz sanatçı olarak piyasaya çıkmışız. Ben Mahmut Tuncer ismine hizmet eden bir adamım. Bizim Mahmut Tuncer'e çok iyi bakmamız lazım. Sanat olarak herkes istediğini yapabilir. İnsanlar caps yapıyor bir-iki tanesinin dışında bana dokunan pek bir şey olmuyor. Ben bu halktanım. İnsanların içindeyim her zaman. Metro kullanırım hep mesela. İnsanların içinde olunca daha varlıklı hissediyorsunuz.

"Para konusunda Azrail gibiyim" demişsiniz.

Ne demek bu?

Biri bir düğüne davet etmişti. Sanatçı düğüne gittiğinde muhakkak sahneye davet edilir. Ben de para almadan çıkmıyorum. Profesyonel adamım. 20 lira da olsa almadan çıkmam dedim. Sağdan soldan almaya başladık. 14-15 sene yaptığım televizyon programında da memurdan falan 20 lira alırdım. Bir süre sonra bu işi soru-cevap yarışmasına çevirdim. İnsanlara "Hele size bir soru soracağım," deyip, soru soruyordum. Bilemezse 20'liğini alıyordum, bilirse ben veriyordum. Aldığımız para zaten sembolik. Azrail öldürdüğü adamın canını veriyor mu, vermiyor. Ben de aldığım 20'liği vermiyorum. 20'ler bende hep birikiyor. Üç-beş ay toplanıyor, bakıyorum 2 bin lira olmuş. İhtiyacı olan bir kardeşimize veriyoruz. 20 lira bir insanı öldürecek değil. Sen de şimdi çıkar bir 20 lira ver bakayım...

Neler okursunuz? Başucu kitabınız var mı?

Şu an Teksas okuyorum. Bitince Zagor'a geçeceğim, ondan sonra Tommiks. Ben kafamı dinliyorum. Çocukken alışmışım onlara. Kiralayıp okurduk; 10 kuruş verdiğinde resimlere bakıyorsun, 25 kuruş verdiğinde okuyorsun. Sinemanın önüne ip çekerlerdi, ortasından asarlardı kitapları. "Resimlere bakıyorum," deyip hızlı hızlı okurduk.

Nasıl geçiyor Mahmut Tuncer'in bir günü?

Gün ağarmadan gözüme uyku girmez. Dün gece 05:00'ti telefonu kapattım. Duamı ettim, yattım. Sonra bir kalkıyorum, bir buçuk olmuş. Genelde randevuları öğleden sonraya ayarlıyoruz. İstanbul'da iki randevuyu aynı anda aynı günde yapma şansı zor. İki randevu olursa da aralarına üç saat koyuyoruz.

Caz Yazı Bambaşka

İSTANBUL
CAZ FESTİVALİ
2019
FESTİVAL SPONSORU
GARANTİ BBVA

26. İSTANBUL CAZ FESTİVALİ
29 Haziran - 18 Temmuz 2019

iyi şeyler kafası

Nilay Örnek

buraya çöp atan sanatçıdır!

"Duran birini harekete geçiriyorsa sanat oluyor bence, zengin bir adamın duvarında asılı olmasından iyi..."

O Kaş'ta, ben İstanbul'da... Telefonda konuşuyoruz. "İnsanları pek sevmiyorum. 100 insan varsa, belki 10'u iyi... Neyse ki onlar yetiyor," diyor. Sık sık "İnsanları sevmiyorum ben"i yineliyor, cümle aralarında asosyalliliğine dair örnekler veriyor, hayvan sevgisinden bahsediyor. Sokaklarda gözüne çarpan, üzerine bir şarkı bile yazılan "4 insan, 1 hayvan etmiyor..." duvar yazısının ona ait olduğunu öğreniyorum. Ancak benimle hiç de insan sevmeyen biri tonunda konuşmuyor. "Punk" bir tavır var ama nezaketi, neşesi, birikimi, samimiyeti, özgüveni, eylemlerini kafasında çokça döndürmüş olması hoşuma gidiyor. Yaptıklarından bahsettikçe, bakış açısını gördükçe tersini bile düşünüyorum, kendimi "Keşke herkes insanları onun kadar sevmese..." derken yakalıyorum.

Adı Efe Işıldaksoy. Namıdiğer Rastarules. 44 yaşında. Sanatçı. Harika bir iş yapıyor; yıllardır eserlerini çöpe atıyor! Bir taraftan sanat piyasasını, alışılmış kalıpları "hack"lerken, her kesimden insana, gençlere de dokunuyor.

RESMİNİ HİÇ SATMAMIŞ

Biraz geriye gidelim... 14'ünde okuması için Almanya'ya gönderilmiş Efe Işıldaksoy. 21 yaşına kadar da orada kalmış, görsel sanatlar üzerine eğitim almış. Babası Galatasaray'ın ve millî takımın eski basketbolcularından, annesi de heykel ve tiyatro sanatçısı. Sanat ve sporla iç içe büyümüş. Kardeşi kaleci olmuş, o sanatçı.

Türkiye'ye döndüğünde ilk önce iki yıl reklamcılık yapmış; sisteme eleştiriyle dolmuş. Videoyla sanat çalışmaları yaparken Paris'ten aldığı bir ödül onu MTV Global'le çalışan bir yönetmen durumuna getirmiş. Chemical Brothers, The Prodigy gibi gruplarla 80'i aşkın müzik videosu çekmiş. Yurt dışında, burada VJ'lik yapmış. Sonra hepsini bırakıp resim ve heykele başlamış...

Kafasına esmiş, beş sene Türkiye'yi dolaşmış. Yollarda karşısına çıkan insanlara "Hayattan çıkardığınız ders nedir?" diye sormuş; ortaya YouTube'da izlenebilen 1+1=3 isimli belgeseli çıkmış.

Gecekonuda yaşayan bir komşusunun çöpten bulduğu resmin senelerdir evinin başköşesinde olduğunu söylemesi, saygısızlığın arttığını düşünmesi, sanata ve insana saygı kriterlerinin maddi değerlerle ölçülmesi gibi nedenlerle resimlerini çöpe atmaya karar vermiş!

O, 2013'ten beri resimlerini çöpe atıyor. Atacağı yeri Rastarules adlı Instagram hesabından duyuruyor, gelen çok olunca da kısa çöpü çeken kazanıyor. Çok paraya satılanın çok saygın olmasına, sanatın parayla ölçülmesine karşı çıkıyor. Resimlerini ilk attığı çöpün 8. İstanbul Çağdaş Sanat Fuarı'nın çöpleri olması da bundan! "Hayatımda hiç resim satıp para kazanmadım. Sadece bir kere Londra'da bir açık artırmada satıldı, o da Maltepe'deki sokak çocukları yararınaydı," diyor.

İHTİMAL HARİTASI

Işıldaksoy, eserlerini parası olmayanlar ve gençler alsın istemiş

öncelikle... Öyle de olmuş. Özellikle üniversiteli gençler hemen hemen her çöpe gelmiş, yurt duvarlarına, öğrenci evlerine asılmış resimleri. Efe Işıldaksoy'un sanatı ve bu eylemi üzerine tezler yazılmış, dersler verilmiş. Danimarka hükümeti onu "çöplerine resim atması" ve projesini anlatması, kayda geçirmesi için ülkeye davet etmiş. Orada, Hollanda ve Almanya'da büyük ilgi görmüş. Müzeler almış resimlerini. Yurt dışında ve yurt içinde resimlerine ilgi artmış, çöpün başında üniversitelilerin yanı sıra zengin koleksiyonerlerin şoförleri de bekler olmuş. Hem de çok fazla sayıda!

Önceleri açık açık çöpün adresini verirken, bölge adı söyler olmuş. Ama bu da başka ilginç hikâyeler ortaya çıkarmış. Bir üniversitenin haritacılık bölümünde ihtimal haritası yapmışlar, "Gittiğim bütün çöplerin yerlerini yazıp, gidebileceğim çöpü bulmuşlar," diyor Efe.

"BEDELLİ İÇİN RESMİNİ SATTIM ABİ.."

İlginç anı çok, "Resmimi çöpten alanlardan biri e-mail attı. 'Abi bedelli askerlik için resmi bir koleksiyonere sattım, vicdan azabı çekiyorum,' dedi. Onu çağırıp hem sattığı resmin aynısından yaptım hem de ekstra iki tane daha hediye ettim," diyor.

"Ufak avuç içi kadar resimler yapıyordum. Birinin, internette 5 bin TL'ye sattığını öğrendim, değerini düşürmek için aynısından beş tane yapıp çöpe attım," diye anlatıyor başka birini...

Bu kadar yıl, hiçbir resmi satmadan nasıl geçindi? "Zor günler de geçirdim ama anlatmaktan hoşlanmam. Onca işte biriktirdiklerim var, az harcıyorum," diyor.

Yedi aydır kız arkadaşı ve sevdiği hayvanlarla Kaş'a 45 km uzaklıkta bir yaylada yaşıyor Efe Işıldaksoy. Ormanın içinde bir atölyesi var; resimlerini de o bölgedeki çöplere bırakıyor. "Sanatın değeri, uğruna ödenen parayla ölçülüyor ve sanat gitgide insandan kopuyor. Oysa resmi bırakmış, yaptığım işi görerek yeniden resim yapmaya başlayan biri beni etkiliyor. Duran birini harekete geçiriyorsa sanat oluyor bence, zengin bir adamın duvarında asılı olmasından iyi... Ben resmi çöpe attığımda biri alıp duvarına asıyor, onu görenler soruyor, hikâye yayılıyor, resim bir mesaj taşıyıcı oluyor. İnsanlar bir şekilde evlerine resim soksun istiyorum."

Onunla ilk röportajı tesadüf yakın bir arkadaşım yapmış; okuyorum, Efe, Zeynep'e "Çöpe atma işini birkaç ay daha yapar bırakırım," demiş 2013'te. Oysa 1200'ü aşkın resim ve altı yıl olmuş! Dile kolay... Scorsese'nin Rolling Stones belgeseli aklıma geliyor; Mick Jagger, 16 yaşında "Birkaç yıla müziği bırakırız," diyor!

İnsan, böyleleri işi "hiç bırakmasın" istiyor... Onlar insanları sevmese de insanlık böyle "janti" hareketleri çok seiyor.

Projenin başından beri olan bitenleri belgesel gibi videoya çekiyor. Resimleri bozmasın diye imzasını çerçevelerin arkasına atıyor.

NÂZİM HİKMET'İN YOLCULUĞU HALUK ORAL

Nâzım Hikmet genç yaşlarından itibaren iyi ve büyük işler yapabilmenin hayalini kurdu, planlarını yaptı. Hep bunu düşünerek yolculuklara çıktı, şiirler yazılar yazdı, zindanlarda yattı. Bu inceleme Nâzım'ın büyük yolculuğuna bir eşlik çabasıdır.

Kitap Bilgileri: 328 sayfa, ciltli, renkli, 38 TL

GEÇTİĞİM GÜNLERDEN HASAN ÂLİ YÜCEL

Bakanlığı sırasında dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilmesi ve Köy Enstitülerinin kurulmasıyla anılan hümanist şair, eğitimci, aydın siyaset adamı Hasan Âli Yücel Geçtiğim Günlerden adlı anılarının girişinde "bu küçük kitapta size hayatımın politikaya girinceye kadarki parçasını anlatacağım" diyor.

Kitap Bilgileri: 272 sayfa, 18 TL

YAHUDA İSKARIOT LEONİD ANDREYEV ÇEVİREN: MUSTAFA KEMAL YILMAZ

Andreyev'in 1907 yılında yazdığı bu novellanın "kahramanı" adı ihanetle özdeşleşen Yahuda İskariot'tur. Yazar Kitabı Mukaddes'teki fikirlerden ziyade kişi ve durumları eserine taşımıştır. Metinde bir hilkat garibesi gibi tasvir edilen Yahuda'nın kaotik görüntüsü, karmaşık düşünce süreçlerini ve ruhunu yansıtır. Andreyev kötülük ile iyilik arasında gidip gelen hainin psikolojisine ve ihanetin gerçek nedenlerine odaklanır.

Kitap Bilgileri: 88 sayfa, 9 TL

İSTANBUL TRENİ GRAHAM GREENE ÇEVİREN: HÜSEYİN GÜNDOĞDU

İstanbul Treni 20. yüzyılın en çok okunan İngiliz yazarlarından Graham Greene'in romancı kimliğini bulmaya başladığı yapıtıdır. Akıcı olay örgüsüyle bir gerilim romanı tadında olup, aslında daha derin ahlaki temeliyle dikkat çeken romanlarından ilkidir. Sadakat, insanın kendisine ve başkalarına karşı görevleri, ülkesine bağlılığı, Greene'in ırkçılık ve komünizm üzerine kafa yorduğu romanının başlıca temaları arasındadır. Roman, Ostende'den İstanbul'a uzanan bir tren yolculuğuna çıkan bir grup insanın başından geçenleri anlatır.

Kitap Bilgileri: 244 sayfa, 18 TL

ATEŞ YAKMAK JACK LONDON ÇEVİREN: LEVENT CİNEMRE

Jack London, Kuzey topraklarını konu alan eserlerinde okurlarını buzla sarmalanmış bir diyarda adım adım gezdirir. Jack London'ın karakterleri Kuzey'in dört bir yanda uzanan bembeyaz topraklarında vahşi doğanın gücüyle amansız bir mücadele halindedir. Doğanın, soğğun ve pek iyi bilmedikleri bir coğrafyanın pençesinde, hayata tutunmaya çalışırlar. Ve ateş yakmak, bu varoluş mücadelesinin ilk adımıdır.

Kitap Bilgileri: 64 sayfa, 8 TL

SALON KÖŞELERİNDE SAFVETİ ZİYA

Safveti Ziya'nın ilk romanı olan Salon Köşelerinde 1898'de Servet-i Fünun dergisinde tefrika edilmiş, sansürün hışmına uğramıştır. Yazar, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra sansürün çıkardığı bölümleri ekleyerek, romanını asıl biçimiyle 1912'de kitap olarak yayımlamıştır. Otobiyografik özellikler de taşıyan Salon Köşelerinde yüzyıl başında gündelik yaşamdaki Batılılaşmayı yansıtmaları açısından önemli bir eserdir.

Kitap Bilgileri: 160 sayfa, 12 TL

Akgün Akova

oktay rifat uyandığında*

Oktay Rifat uyandığında
 şiir cıvıltıları duyulur elifli
 buğday boşaltır işçiler gemilerden
 yitirmek sözcüğü sözlüklerden silinir
 bilmez mi oysa aşk nedir
 bilmez mi kalbin içinde sektirilen taşı
 dokunulması güzel boşluğu
 sevdiği damlaları kendine saklayan
 ve yeryüzüne bırakmayan yağmuru

Oktay Rifat uyandığında
 bir ışık demetini evlat edinir sabah
 geri döner mırıl mırıl, minderin içinde kaybolan kedi
 görmez mi oysa
 kumru döşelidir gökyüzü
 görmez mi
 yıkılır gibidir kavaklar kartal alan rüzgârdan
 kafesten kaçan kuşların belleği hızla genişler
 gönül borcum diyerek bir kolye takar şair
 esin perisinin boynuna yelkovan kuşlarından

Oktay Rifat uyandığında
 susmayan bir çingirak sesi gibidir gök
 güneş yattığı otlardan kalkıp üstünü başını silkeler
 şaire selam vermek için
 kim sever ki onun kadar yalı kahvelerini
 güzel düşlerin insanlarını, ahşap iskeleleri
 kim sever onun kadar doğayı yüceltmeyi
 göğe bakınarak denize inmeyi, balığa benzeyen sokakları
 gizli anahtarlarını derinliklerin
 kim kucağında bir pencere taşır
 bakanın ağaçlı yollarla dalyanları bir arada gördüğü

Oktay Rifat uyandığında
 varsa yoksa karısının dizinin dibi
 kim görür onun baktığı yerden süzülen inceliği
 yığıldığımız kentlerin bozduğumuz akıl sağlığını
 kim görür çayın deminde koyulan kederi
 kuruyan ayçiçeklerine iyileşsinler diye
 göz damlası damlatan kör çiftçi
 kim dinler kırların koro halinde şarkı söylediği köyleri
 çamları yatıran karı
 yağmur sıkıntısının sona ermeyecekmiş gibi duran sessizliğini

Oktay Rifat uyandığında
 bir bardağın içine gizlenen denize taş atar bir çocuk
 küçük bir adayı batırır
 anlamaz gözlerle bakar martı sürüleri suda kalan boşluğa
 on binlerce leylek İstanbul'a döner Burgazada üstünden
 insanı ürperten bir hışırtıyla
 berberlerin kepenkleri iniktir kanarya cenazeleri yüzünden
 bir eldivene hırsız girer o günlerde
 başkasının yalnızlığına uzanmak
 sorarım neden bu kadar zor aramızda

Oktay Rifat uyandığında
 kapı çalınır açarız
 postacı diye biri gelmiş, çantası kırlangıç dolu
 açarız kanatları, okuruz
 bir gökdeleni şiirle yıkmak mümkünmüş
 uykuya binilen istasyon inşa edilmiş
 anımsayan biri çıkmış sonunda
 bir zamanlar köşe başını tutan leylak kokusunu
 sarhoş bir robot görülmüş İstanbul sokaklarında
 derken nasıl bitmişse başlayan gülümseme
 gelip geçen biri miymiş şair, neymiş
 savrulan bir tüy müymüş anlam, uçmuş mu düşüncede

Oktay Rifat uyandığında
 yalnızlık kim ki bizi korkutsun
 sorarım şiiri en iyi bileninize

*Akgün Akova'nın "Şairler Uyandığında" şiir dizisinde,
 Oktay Rifat'ın dizelerini misafir ettiği
 ve kendi dizeleriyle birlikte yola çıkardığıdır.

AKGÜN
AKOVA

Akgün Akova'nın yeni şiir kitabı
 "Yüzünden Yollar Çıkardım"
 Karakarga Yayınları'ndan çıktı.

Kim Bilir?

1) Sait Faik Abasıyanık'ın aşağıdaki eserlerinden hangisi romandır?

- A) Medar-ı Maişet Motoru
- B) Semaver
- C) Alemdağ'da Var Bir Yılan
- D) Havada Bulut

2) Geçtiğimiz ay hayata veda eden, Nâzım Hikmet'le olan dostluğuyla da bilinen ünlü ressam kimdir?

- A) Nuri İyem
- B) İbrahim Balaban
- C) Bedri Rahmi Eyüboğlu
- D) Sabri Berkel

3) Aşağıdakilerden hangisi bir Kemal Sunal filmi değildir?

- A) Kibar Feyzo
- B) Çöpçüler Kralı
- C) Selvi Boylum Al Yazmalım
- D) Şabanoğlu Şaban

4) Yoğunlaştırılmış su üzerine boyayla yapılan desenlerin kâğıda geçirildiği süsleme sanatı hangisidir?

- A) Hat Sanatı
- B) Ebru Sanatı
- C) Dokuma Sanatı
- D) Çinicilik Sanatı

5) Sanatçılığı ve sanatseverliğiyle öne çıkan, "Harem'de Beethoven" tablosunun sahibi padişah kimdir?

- A) Sultan Abdülaziz
- B) İkinci Abdülhamit Han
- C) Abdülmecid Efendi
- D) Sultan Vahdettin

6) Aşağıdaki müzisyenlerden hangisi Almanya doğumlu değildir?

- A) Johann Sebastian Bach
- B) Ludwig Van Beethoven
- C) Robert Schumann
- D) Sergei Rachmaninoff

7) "Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli / Çok sevmeli öyleyse, çok söylemeli." dizelerinin sahibi şairimiz kimdir?

- A) Ece Ayhan
- B) Metin Altıok
- C) Cemal Süreya
- D) Ataa Behramoğlu

8) Orhan Selim takma adıyla şiirleri yayımlanan ünlü şairimiz kimdir?

- A) Turgut Uyar
- B) Orhan Veli Kanık
- C) Nâzım Hikmet
- D) Melih Cevdet Anday

9) Aşağıdaki eserlerden hangisi ilk İngilizce olarak yayımlanmıştır?

- A) Halide Edip Adıvar - Sinekli Bakkal
- B) Sabahattin Ali - Kürk Mantolu Madonna
- C) Orhan Pamuk - Kara Kitap
- D) Adalet Ağaoğlu - Ölmeye Yatmak

10) 25 Kasım 1870'te yayımlanmaya başlayan, tarihimizin ilk mizah dergisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akbaba
- B) Diyojen
- C) Diken
- D) Gırgır

Testi çözüp doğru cevaplarını bizyazin@kafadergi.com'a gönderen ilk 10 okuyucumuza yazarlarımızdan imzalı sürpriz kitap hediye!

Hazırlayan: Meltem Erkmen

Geçen ayın cevapları:
1/C 2/D 3/B 4/D 5/A 6/B 7/B 8/A 9/A 10/B

KAFA'ya göre

yaz, çiz, çek, paylaş! bu köşe senin!

#kafamagöre

Temmuz 2019 - Sayı: 59 - Aylık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Aylık Yaygın Süreli Yayın - Yayıncı: KAFA GrupYayıncılık Ltd. Şti.
İmtiyaz Sahibi: Candaş Tolga Işık Sorumlu Müdür: Mert Çanga
Genel Yayın Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yönetmen: Dorukhan Varlık Tasarım: Nazlı Kaplan Kapak: Hakan Arslan
Okuyucu Temsilcisi: Emrah Akbaş Reklam: info@adworldistanbul.com - (0212) 293 40 99
Adres: Koşuyolu Mah. İsmailpaşa Sok. No:44 Kadıköy/İstanbul Tel: (0216) 428 9 888
Baskı: İhlas Gazetecilik A.Ş. 29 Ekim Cad. İhlas Plaza No: 11/A 41
Yenibosna / Bahçelievler / İstanbul Tel: (0212) 454 30 00 Dağıtım: TDP (0216) 585 90 00
www.kafa.com.tr bizyazin@kafadergi.com reklam@kafagrup.com

KAFA Dergisi'ndeki tüm yazı, çizim, espri ve karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizerin yazılı izni alınmaksızın hiçbir yazı ve basılı görsel yayın organında ve sanal ortamda kullanılamaz.
Poster ve çıkartmalar derginin içinde ücretsiz olarak verilmektedir.

Kaynaklar: Kapak orijinal fotoğrafı: "İşte Benim Zeki Müren" sergisi, Yapı Kredi Kültür Merkezi, İstanbul, 19 Kasım 2014-1 Şubat 2015, Küratör: Derya Bengi / Poster sözü: İzmir Fuarı karşılama töreninde Zeki Müren, 1973
Kapak sözü: Gözlerin Doğuyor Gecelerime albümü, Ben Zeki Müren, 1988, Söz-Müzik: Zeki Müren

Gökhan Çınar

Anlatsana bana! Nerede bıraktın beni sevmeyi? Başının üstünde taşıdığın sevda ne ara sırtında kambur oldu? Gözüne inen perdede, yüzüne düşen gölgede göremediklerim var.

Hayat devam ediyor sevgilim ve sen beni artık sevmiyorsun. Ben hissediyorum. Hissetmez miyim? Sen içinde benim olduğum cümleler kurmuyorsun. Sen içinde seni kurduğum cümlelere bir nokta da koymuyorsun. Sen susuyorsun. Ben, beni hissetmeyişinin sessizliğini duyabiliyorum. Üstümde olmayan gözlerini, gözüme değmeyen bakışını, esirgediğin gülümsemeni görebiliyorum.

Her sabah uyanınca sevgisizliğine günaydın diye sesleniyorum. Her gece dönüp arkamı yatmadan önce beni sevmeyişine iyi geceler diliyorum. Uykularımızda yastığın yastığıma değmiyor. Uykusuzluğumuzda elin elimin yerini hatırlamıyor. Belli ki gülümsediğin rüyalarında yokum artık. Kâbuslarının limanı da değilim ne zamandır. Belki de ben senin evin değilim, uzayıp giden bir yolum artık. Hayat devam ediyor diyorum. Bugün başka olur diyorum. Bugün bildiğim gibi, alıştığım gibi ol istiyorum. **İşten eve koşar adım yürüyorum. Zili çalışıyorum ve kapıda hayaletin belirliyor geldiğimde. İçim dolup taşıyorken sen boşluğuma bakıyorsun.**

Susunluğunla hep yumuşak karnıma vuruyorsun. Zorla dökülen birkaç cümle, yüzüne astığın mecburi bir tebessüm, kendini dokunuşlarıma kilitlemiş bir beden... Bunları görüyorum. Özensizliğini ve önemsizliğini göstermenin bir yolunu buluyorsun. Akşamları kısacık konuşmalarımızda sevmiyorum demenin binbir yolunu susuyorsun.

Hayat devam ediyor sevgilim. Sen bilmediğim bir yöne yürüyorsun. Ben sevgisizliğinin başını bekliyorum.

Çocuklar sokağımızda saklambaç oynuyor. Sahildeki kafeden kahkahalar yükseliyor. Bahçeden pencereye yaseminin kokusu geliyor. Aynı battaniyenin altında izlediğimiz dizilerin yeni sezonları başlıyor. Sen beni artık sevmiyorsun. Hayat devam ediyor. Dolabin kapağı kapanmıyor. Koridorda yanmayan lambalar var. Bu sene balkona çiçek ekmiyoruz. Kırılan çaydanlığı yenilemiyoruz. Hayat devam ediyor ve sen beni sevmiyorsun. Gazetelerde okuduğun haberlere yalnız başına sinirleniyorsun. Kahvaltıyı tezgâh üstünde yapıyorsun. Yüzümde elin, omzumda başın, yanında yerim eksiliyor. Kısa cümlelerinde "Yok bir şey"ler, "hiç"ler ve "fark etmez"ler çoğaldıkça çoğalıyor. Sen artık beni sevmiyorsun. Hayat devam ediyor. Ay, dolunay oluyor ve biz birbirimize **bunu** söylemiyoruz. Birbirimizi sevmeye başladığımız tarihleri artık kutlamıyoruz. Senin kaygılarını, benim depresyonumu paylaşmıyoruz. Radyoda "Son Sardunyalı" çalıyor, biz eşlik etmiyoruz. Sen beni sevmiyorsun artık. Biz bunu konuşmuyoruz ve hayat devam ediyor.

Seninle dört nala koşmuşluğum var benim. Seninle çok fena düşmüşlüğüm var. Hatırlıyor musun? Yağmurda kırmızı bir şemsiye paylaştık. Mavi arabamızla sarı yazları selamladık. Odamızın duvar rengini günlerce düşünüp seçtik biz. Kahkahamızı aynı duvarlara fırlattık. Gözyaşımızı aynı peçeteye sildik. Büyük Saat'i okurken aynı cümlelerin altını çizdik. Günlerce bölüm bölüm "İkinci Bahar" izledik. Gecelerce tekrar tekrar "Gözyaşlarımızı Bitti Mi Sandın" dinledik. İstanbul'un ortasında bir parkta gözlerimiz dolu dolu özgürlük şarkıları söylemişliğimiz var. Kavga edince nefes alamaz hâle gelip canımızı kurtarmak için barışmışlığımız var. Soluk alınmayan zamanlarda nefesimin nefesine değmesine tutundum. Bir karanlık odanın içinde yalnızlığımın yalnızlığına görünmesine izin verdin sen. İnsan yığınlarından canımı kurtarmışken bütün kalabalığım olmana razı oldum ben. Sen kalabalıkta pot kırınca ben toplardım. Ben kalabalıkta saklı kalınca sen bulurdun. Ben yanarken söndürmüşlüğün var beni. Donarken ısıtmadım mı ben de seni? **Biz birbirimize refakat ettik. Hatta çoğu zaman biz birbirimizi tedavi ettik. Beraber yarattığımız anılar şifam olur sanıyordum ben. Hastalığım oldular.** Onlardan çıkıp gidemiyorum. Sen beni artık sevmiyorsun. Evet, hayat devam ediyor ama ben sevgisizliğini ezip geçemiyorum.

Anlatsana bana! Nerede bıraktın beni sevmeyi? Başının üstünde taşıdığın sevda ne ara sırtında kambur oldu? Gözüne inen perdede, yüzüne düşen gölgede göremediklerim var. Ne oldu da beni karanlığının içine gömdün? Çok sevdin diye mi tükenip bittim? Az sevdiğin için mi yetmedim? Bize ne oldu? Alıştıkça mı sıradanlaştık? Anlaştıkça mı uzaklaştık sence? Hep gözünün önündeyim diye mi yok ettin beni? Yok saydığın için mi görmedin yoksa? Nerede bittik? Ne zaman karar verdin susmaya? Evimizde fazla mı geliyorum sana? Hayatında eksik mi kalıyorum yoksa? Telafisi mümkün mü bu kayıtsızlığının? Tedavisi var mı sevgisizliğinin? İyileşecek bir yara mıyım sende bu dönem? Yoksa senden kesip atılmam mı gerekiyor tamamen? Söyle bana. Bilmeye hakkım var. Sonuçta ben sende büyüdüm. Çocukluğumun kalp kırıklarını yanında iyileştirdim. Bir karanlıktan çıkıp bana gösterdiğin ışığa geldim. Sevgine bir hayatlık söz verdim. "Sevgisizliğine bir kalp verdim." Bilmeye hakkım var. Hayatımın devam etmesi için cevaplarımı alıp seni tamamlamaya ihtiyacım var.

Bize bir son gerekiyor sevgilim. Senin beni yanıtladığın, benim sana sarılıp ayrıldığım bir son.

Hayat devam ediyor sevgilim ve sen beni artık sevmiyorsun. Ben hissediyorum. Hissetmez miyim? Bittiğini seziyorum ama içime sindiremiyorum. Bavulu yerinden çıkardım da içini dolduramıyorum. Gözümü sokağa dikiyorum ama yola çıkamıyorum. Kapının eşiğindeyim ama ardımdan kapatamıyorum. Bize bir son gerekiyor sevgilim. Senin beni yanıtladığın, benim sana sarılıp ayrıldığım bir son. Birlikte temize çekip kurtardığımız çocukluklarımızı, birbirimize kattığımız gençliklerimizi kutladığımız bir son. Gözüme bakabildiğin, sesimi duyabildiğin bir son. Sevgisizliğinin adını duyabildiğim, bitti diyebildiğim bir son. Birbirimize başladığımız gibi bizi birlikte bitirmeyi de hak ettiğimiz bir son. Sevgilim! Senin beni nasıl sevmediğini duyduğum, sensizliğin bir yolunu bulduğum, veda edip gidebildiğim, hayatıma devam edebildiğim bir sona ihtiyacım var benim.

ASIL ÜZÜNTÜ
VEREN.

YASLANMAK
DEĞİL,
USLANMAK...

CANIM EGEME SAYGIMLA GELDİM

ZEKİ MÜREN

DÜNYADA
HAYATIN
BİR TEK
MANASI
VARSA
O DA
SEVMektir

SABAHATTİN ALİ

Canım Aliye, Ruhum Filiz / YKY, 2015